

**דו"ח הפעילות
הפרקליטות הצבאית
שנת העבודה 2019**

3	דברי פתיחה
6	התביעה הצבאית
17	הסנגוריה הצבאית
25	מחלקת הייעוץ והחקיקה
34	מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
41	מחלקת הדין הבין-לאומי
44	בית הספר למשפט צבאי
47	הכנס הבינלאומי
48	ענף ארגון וניהול כוח אדם
50	תחום דוברות, ביקורת וקש"ח
52	נספח א': התביעה הצבאית
56	נספח ב': הסנגוריה הצבאית
58	נספח ג': מחלקת הייעוץ והחקיקה
59	נספח ד': מחלקת הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
63	נספח ה': בית הספר למשפט צבאי
65	נספח ו': מבנה היחידה

הפרקליטות הצבאית מלווה את צה"ל מאז הקמתו, ולה כובע כפול – אכיפת החוק בקרב המשרתים בצבא וייעוץ משפטי לגורמי הצבא. היחידה פועלת, כתף אל כתף לצד המפקדים, על מנת להגשים את יעדי צה"ל, בהתאם לדין ותוך הטמעת שלטון החוק.

הדו"ח השנתי ממחיש כיצד היחידה פעלה השנה, תוך הצבעה על אתגרים מרכזיים, תחומים שעמדו במוקד העשייה, תיקים משמעותיים שטופלו, נתונים השוואתיים ועוד.

שנת 2019 הייתה **שנה עמוסה ומרובת פעולות עבור צה"ל, הן בעולם המבצעי והן בתהליכי בניין הכוח**. הדברים באו לידי ביטוי גם בעשיית הפרקליטות הצבאית. אזכיר להלן מספר דוגמאות, בבחינת מעט שאינו מחזיק את המרובה.

השנה יזמה היחידה ואירחה **כנס בין-לאומי**, שלישי במספר, בנושא דיני הלחימה. בכנס השתתפו כמאה וחמישים משפטנים בכירים, מרביתם מחו"ל, ובהם דמויות בולטות בזירה הבין-לאומית, פרקליטים צבאיים ואנשי אקדמיה מובילים.

הכנס הוקדש לסוגיות עכשוויות בדיני לחימה, בדגש על היבטים משפטיים של תמרון יבשתי, לחימה בשטח בנוי ולחימה של צבאות סדירים בארגוני טרור. הכנס זכה לתהודה רחבה לאור תרומתו לשיח המעשי והאקדמי והדיונים המעמיקים שנערכו במסגרתו.

בהיבטי **המשפט הבין-לאומי**, פורסמה בשלהי השנה החלטת התובעת של בית הדין הפלילי הבין-לאומי, לפיה יש מקום לפתוח בחקירה פלילית בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. במקביל, התובעת פנתה למותב קדם-המשפט של בית הדין וביקשה את הכרעתו ביחס לעמדתה, כי אומנם יש לבית הדין סמכות לדון בפשעים אלו. עמדת מדינת ישראל, שאינה חברה בבית הדין, היא כי בית הדין נעדר סמכות שיפוט בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

קציני היחידה שותפים בהתמודדות עם האתגרים שמציב בית הדין יחד עם הגופים הרלוונטיים במדינת ישראל, והנושא מטופל באופן המקצועי והמסור ביותר. למותר לציין, כי מדינת ישראל וצה"ל פועלים בהתאם לכללי הדין הבין-לאומי, וזאת גם אל מול האתגרים הביטחוניים יוצאי הדופן העומדים בפנינו.

בהיבטי **הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון** מלווים קציני היחידה בין השאר את הפעולות הביטחוניות לסיכול טרור באזור. השנה נערכה עבודת מטה מקיפה לבחינת הסמכויות הביטחוניות וסמכויות אכיפת החוק, תוך מיפוי הפערים, בין השאר בראי החקיקה בישראל שעניינה מאבק בטרור. העבודה הבשילה לתיקון חקיקה שנחתם בשנת 2020.

בתחומי **הייעוץ והחקיקה**, החל לפעול בשנה האחרונה **ענף חוזים והתקשרויות**. ענף שנולד ביוזמה משותפת של הפרקליטות הצבאית ויחידת היועץ הכספי לרמטכ"ל (היועכ"ל). בין היתר, הענף מלווה התקשרויות אסטרטגיות-מרכזיות של צה"ל, במישור הכלכלי והמשפטי, ודואג לייצג את האינטרסים והצרכים הצבאיים הייחודיים ולתת להם

מענה בהתקשרויות שעורך משרד הביטחון עבור צה"ל, תוך שיתוף פעולה עם משרד הביטחון. מהניסיון שנצבר עד כה, שילוב הענף בגיבוש ההתקשרויות הביא לחסכון כלכלי משמעותי לצה"ל.

בתחום **אכיפת החוק**, קידמו **התביעה הצבאית והסנגוריה הצבאית** שורה של יוזמות ושינויי מדיניות, במטרה למקד את אכיפת הדין בקרב המשרתים בצה"ל ולהתאימה לצרכי השעה.

כך למשל, נכנסה השנה לתוקף **רפורמה בטיפול בעבירות תנועה בצה"ל**. החל מהשנה, משרתי קבע וחיילים בשירות חובה שעברו עבירת תנועה מסוימות (שאינן חמורות) יוכלו להסכים להסדר **מותנה**, במסגרתו יודו בעבירה, ישלמו כנס בסכום מוסכם מראש, וזאת מבלי להגיע לדיון בבית הדין. ההליך כולו ממוכן ותורם ליעילות, למהירות ולחסכון במשאבים.

בנוסף השנה נמשכה תוכנית ההרצה (פיילוט) של "בית הדין המשלב", בשיתוף פעולה של יחידת בתי הדין הצבאיים, אגף כוח האדם, התביעה הצבאית והסנגוריה הצבאית. "בית הדין המשלב" העניק "הזדמנות שנייה" לעריקים ולמשתמטים, שהביעו מוטיבציה לחזור לשירות ולהשלימו.

בשנת 2020 תורחב הפעילות, במסגרת **מיזם "הליכי שילוב"**. לראשונה, עריקים ומשתמטים **מכלל הזרועות והגופים בצה"ל**, שיביעו רצון לתקן את דרכיהם ולהתמיד בשירות צבאי, יוכלו להשתלב בתוכנית ויזכו לליווי ולסיוע, מצד המפקדים וגורמי מקצוע, בהתאם לצרכיהם. חיילים שישלימו בהצלחה את התוכנית, לא ירצו עונש מאסר ורישומם הפלילי לא יוכתם.

מיזם "הליכי שילוב" הוא דוגמה נוספת להרחבת סל כלי האכיפה הפלילית במערכת הצבאית, באופן שנותן, במקרים המתאימים, משקל משמעותי לשיקולי שיקום ומאפשר לחיילים לסיים שירות ולצאת לחיים האזרחיים ללא רישום פלילי.

בית הספר למשפט צבאי עבר השנה למשכנו החדש בבסיס גדעונים. בבית הספר ניתן השנה משקל מיוחד להרחבת ההכשרות לקציני היחידה, בדגש על הכשרות מגוונות בתחומי הפיקוד והניהול לדרגים הפיקודיים.

השנה הלך מאתנו נשיא בית המשפט העליון לשעבר, **מאיר שמגר ז"ל**, אשר שירת ביחידה במשך שנים ארוכות וכיהן כפרקליט הצבאי הראשי בין השנים 1961-1968.

שמו של מאיר שמגר כתוב באותיות זהב בספר ההיסטוריה של הפרקליטות הצבאית. במובנים רבים הוא עיצב את דמותה של היחידה, הגדיר את תפקידה, הבטיח את עצמאותה וביצר את מעמדה.

שמגר היה מגדלור של משפט, של ערכים, של מנהיגות ושל פיקוד. כל מי שזכה לפגוש את שמגר, חש בפינה החמה שהייתה בליבו לפרקליטות הצבאית – יחידה שהייתה מזוהה עמו לאורך כל השנים. הוא הקפיד לשמור על קשר עם מפקדי היחידה, להשיא עצות

ולתרום מחוכמתו ומניסיונו, להגיע לאירועים, לתמוך ולחזק. כל זאת עשה בצניעות ובגי'נטלמניות שכה אפיינה אותו.

הקורא מוזמן לעיין בדו"ח המלא ולהיחשף לעשייה הרחבה של היחידה. עשייה שמאחוריה עומדים קצינות וקצינים, חיילות וחיילים, הפועלים במיומנות, במקצועיות ובנחישות למילוי משימותיהם.

בסיומה של שנה, אני גאה מאוד בתנופת הפעילות, ברוח האנשים ובתרומתם לצה"ל. כך גם נמשיך בדרכנו.

אלוף שרון אפק

הפרקליט הצבאי הראשי

מגמות ותופעות עיקריות בעבודת התביעה הצבאית בשנת העבודה 2019

1. **הרחבת כלי האכיפה במערכת הפלילית הצבאית, בדגש על כלי שיקום - במהלך השנים האחרונות החילה התביעה הצבאית שורה של כלי אכיפה חדשים במערכת הצבאית. להלן נפרט את המגמות מרכזיות בתחום זה:**

א. **המשך יישום מנגנון ההסדרים המותנים בצה"ל -** זו השנה השלישית בה מיושם מנגנון ההסדרים המותנים ביחס לעבירות פליליות שנחקרו במצ"ח. המנגנון נותן הזדמנות שנייה לחיילים שכשלו לראשונה בעבירות מסוימות (למשל, שימוש במספר מועט של הזדמנויות בסמים מסוכנים בנסיבות צבאיות).

בשנת 2019 נשמרה המגמה החיובית של מספר ההסדרים שנחתמו. במהלך השנה נחתמו כ-176 הסדרים מותנים והסדרי הקפאה. ברוב המקרים של המקרים, שבו החיילים לשירות תקין ביחידותיהם תוך עמידה בתנאים הקפדניים שהוטלו עליהם בהסדר. מאז החלת המנגנון, זכו למעלה מ-500 חיילים, שכשלו באופן חד פעמי, להזדמנות שנייה. אותם חיילים השלימו שירות צבאי תקין ויצאו לאזרחות ללא רישום פלילי. גם בשנת 2020 נמשיך ביישום המנגנון.

ב. **הסדרי שילוב לעריקים בצה"ל -** בשנת 2018 החלה תקופת הרצה (פיילוט) של "בית הדין המשלב" בשיתוף יחידת בתי הדין הצבאיים, התביעה הצבאית, הסנגוריה הצבאית ואגף כוח האדם בצה"ל. במסגרת תקופת הרצה, חיילים מחיל האוויר ומאגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה שנעדרו משירות סדיר שלא ברשות, ושהביעו נכונות בהמשך שירות תקין בצה"ל, שולבו בפרויקט שמטרתו ליוויים במסגרת הצבאית ומחוץ לה. בכפוף לכך שישלימו שירות תקין - לא יורשעו החיילים בעבירה שבצידה רישום פלילי, ואף לא ייגזר עליהם מאסר בפועל. תקופת הרצה נמשכה גם בשנת 2019, כאשר עד כה נבחנה התאמתם של 101 חיילים, מתוכם שולבו בפועל 81 חיילים. 21 חיילים מבין אלו ששולבו סיימו את המסלול בהצלחה, ועניינם של 41 נוספים עדיין מתנהל בפני בית הדין.

במקביל, מיושם מנגנון הסדרי הקפאה בתיקי היעדרות מן השירות של "משתמטים" משירות צבאי ושל נפקדים שטרם החלו את שירותם בפועל ("נפקדי בקו"ס"), אשר הביעו נכונות לשרת בצה"ל. חיילים אשר עמדו בתנאים שהוצבו להם, סיימו את ההליך המשפטי ללא רישום פלילי או עונש מאסר בפועל. מאז תחילת יישום המנגנון, נקשרה התביעה הצבאית ב-111 הסדרים עם חיילים; 30 סיימו את תקופת ה"הקפאה" בהצלחה, ו-56 נמצאים בעיצומה.

בשנת 2019 החלה עבודת מטה רחבה, בשיתוף התביעה הצבאית, הסנגוריה הצבאית, יחידת בתי הדין וגורמים רלוונטיים נוספים בצה"ל, במטרה לשלב בין שני הפרויקטים ולהרחיבם, כך שיחולו על כלל היחידות בצבא ויאפשרו לכל חייל שנעדר מן השירות המעוניין לשוב ולשרת בצה"ל הזדמנות נוספת. עבודת המטה תיושם בשנת 2020.

2. **הטיפול בנפגעי עבירה** - במהלך שנת 2019 המשיכה התביעה הצבאית להחיל את עיקרי חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2011, על הליכים המתנהלים בפני בתי הדין הצבאיים ועל חלק מהתיקים המתנהלים בבתי המשפט הצבאיים. התביעה הצבאית מייחסת חשיבות רבה לקשר עם נפגעי עבירה, ובפרט לעדכוןם לאורך ההליך הפלילי. בנוסף, בשנת 2019 עסקה התביעה הצבאית בהיערכות לכניסתו לתוקף של התיקון **לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955**, המאמץ את הוראות **חוק זכויות נפגעי עבירה**. התיקון יכנס לתוקף בתחילת שנת 2021. יוער, כי עיקרי הוראות החוק הוחלו במקביל גם באזור יהודה ושומרון בצו מטעם מפקד פיקוד המרכז.

במסגרת החלת החוק, פועלת התביעה הצבאית, יחד עם אגף התקשוב ומשטרת ישראל, לחבר את מערכות המחשוב בצה"ל למערכת נפגעי העבירה במשטרת ישראל (מני"ע) לצורך הנגשת ההליכים הפליליים לנפגעי העבירה ועדכוןם באופן שוטף.

מעבר לאמור, התביעה הצבאית מקיימת יחסי עבודה הדוקים עם גורמי יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר (יוה"ל"ם), ועם מרכז ההתמודדות והתמיכה (מהו"ת) הפועל תחתיה. במקביל, חיזקה התביעה את קשריה עם גורמי הסיוע המשפטי לנפגעי העבירה במשרד המשפטים, השתתפה בהכשרת עורכי דין של מערך הסיוע, שילוו נפגעי העבירה במערכת המשפט בצה"ל, ונציגיה שותפים בפורום נפגעי העבירה בפרקליטות המדינה.

3. **תסקירי עונש** - בחודש ינואר 2019 החלה תקופת הרצה (יפילו"ט), במסגרתה הופעל מנגנון המאפשר שימוש בתסקירי עונש עבור כלל הנאשמים שמתנהל נגדם הליך בבתי הדין הצבאיים המחוזיים, ואשר קיימת אפשרות שלהרשעתם יתלווה רישום פלילי מלא. תסקיר העונש נועד לסייע לשופט היושב בדיון בעת קביעת עונשם של נאשמים, והוא מתייחס לשורה של נתונים אישיים הנוגעים לנאשם והסיבות שהובילו אותו לביצוע העבירה. נכון לחודש דצמבר 2019, בכ-50 מקרים הושלמה עריכת התסקיר.

4. **מגמות בעבודת פרקליטות איו"ש** - במהלך השנה נמשך הטיפול בעבירות ביטחון ופח"ע באזור יהודה ושומרון, לצד הטיפול בעבירות הפרות סדר בהיקף נרחב. התביעה הצבאית באיו"ש פעלה גם השנה להבאתם לדיון של נאשמים שפעלו כנגד ביטחון האזור והיותה את ה"רגל מסיימת", לפעילות הכוחות המבצעיים באיו"ש.

למרבה הצער, השנה חל גידול במספר הפיגועים הקטלניים באזור, והדבר הוביל לטיפול משפטי אינטנסיבי מצד התביעה הצבאית באיו"ש ולהגשה של מספר גדול יותר של כתבי אישום בגין עבירות של גרימת מוות בכוונה, בהשוואה לשנה שעברה¹. בהתאם לכך, גבר העיסוק בתופעת ה"סייענים" - נאשמים שנותנים מקלט או מסייעים למחבלים לאחר ביצוע פיגוע ובזמן הימלטותם מהכוחות. השנה הוגשו כ-50 כתבי אישום שעניינם סיוע לאחר מעשה או מתן מקלט. לצד זאת, התביעה הצבאית באיו"ש עסקה באופן מוגבר גם באכיפת עבירות שמהותן "אי מניעת עבירה" בהקשר של פיגועים קטלניים. העיסוק הממוקד בסוגי עבירות אלו הוביל להחמרה ברמות הענישה.

¹ בשנת 2019 הוגשו שלושה עשר כתבי אישום בגין עבירה של גרימת מוות בכוונה, לעומת המישה כתבי אישום בשנת 2018.

במהלך השנה גבר גם העיסוק בליוויים של נפגעי עבירה. התביעה הצבאית באיו"ש שיפרה את מנגנוני הדיווח והבקרה ביחס לטיפול בנפגעי העבירה, על מנת להבטיח את זכויותיהם. נפגעי העבירה זוכים לליווי צמוד וליחס מכבד ותומך לאורך כל ההליך הפלילי.

5. **עדכון מדיניות כתבי האישום בתעבורה** - בשנה האחרונה פעל צוות בהובלת התביעה הצבאית, ובהשתתפות המשטרה הצבאית, לבחינת ייעול אכיפת עבירות התעבורה בצבא. בעקבות כך, בחודש מאי 2019, נכנס לתוקפו מנגנון חדש לטיפול בדוחות תנועה שניתנו למשרתי קבע ולחילי חובה בעת שנהגו בכלי רכב צבאיים אישיים, כך שיוכלו לבחור לקצר את ההליך המשפטי בעניינם ולשלם קנס בשיעור המשולם במערכת האזרחית. המנגנון החדש נוגע לחלק מעבירות התנועה, וביניהן שימוש בטלפון בעת נהיגה, אי חגירת חגורות בטיחות, אי ציות לתמרור "אין כניסה" ולחלק מעבירות המהירות, כאשר אין לצדם רכיב חומרה למעשה או זיקה צבאית. כחלק מהנגשת המנגנון, בשנת 2020 המשרת יוכל לקבל הצעה להסדר מובנה באופן ממוחשב, באמצעות סריקת ברקוד או כניסה לקישור ייעודי במרשתת או בצה"לנט. בשנת 2019 למעלה מ-500 משרתים, המהווים את הרוב המכריע של משרתי קבע, חתמו על הסדר מובנה.

6. **הטיפול באירועי הפרות הסדר האלימות והפעילות החבלנית בגבול רצועת עזה** - החל מחודש מרץ 2018 מתקיימות הפרות סדר אלימות, באופן תדיר, על גבול רצועת עזה ובהם משולבת פעילות חבלנית. במסגרת ההתמודדות המבצעית המורכבת עם האירועים, נפגעו פלסטינים מירי של כוחות הביטחון. בהמשך לכך, ועל רקע מורכבותם של האירועים ורגישותם, הורה הרמטכ"ל על תחקור האירועים החריגים על-ידי מנגנון הבירור המטכ"לי. לאחר בחינת חלק מהאירועים, נפתחו בהוראת הפרקליטות הצבאית, מספר חקירות של המשטרה הצבאית. גם בשנה הבאה צפוי עיסוק משמעותי בתחום זה.

פסקי דין מרכזיים משנת העבודה 2019

תיקים בעניינם של פלסטינים שהתבררו בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון

א. בג"ץ 6577/19 **אמג'ד נעאלוה נ' בית המשפט הצבאי לערעורים ואח'** (עד"י 3046/19 (ת') ועד"י 3064/19 (ס') בענייניו של אמג'ד נעאלוה) - אמג'ד נעאלוה, אחיו של המפגע אשרף נעאלוה, שביצע את פיגוע הירי הרצחני באזור התעשייה ברקן, שהביא למותם של זיו חגיבי ז"ל וקים לבנגרונד-יחזקאל ז"ל, הורשע בעבירות שעניינן אי מניעת עבירה ושיבוש מהלכי משפט. זאת, בגין כך שהיה לו יסוד סביר להניח כי אחיו, המפגע אשרף נעאלוה, מחזיק בנשק, אשר מאוחר יותר ביצע באמצעותו את הפיגוע האמור. עוד הורשע הנאשם בכך, שלאחר ששמע על ביצוע הפיגוע, דאג כי מכשיר ההקלטה אשר הוצב בביתו יועבר לאדם אחר, כדי לשבש את חקירת הרצח שביצע המפגע. בית המשפט הצבאי לערעורים החמיר את עונשו של הנאשם והעמידו על שנתיים מאסר לריצוי בפועל ושנתיים על תנאי, וכן הטיל על הנאשם קנס של 70,000 ש"ח. עתירה שהוגשה מטעם הנאשם כנגד פסק הדין לבית המשפט העליון נדחתה על הסף.

ב. בג"ץ 2184/19 **זוהיר סכאפי נ' בית המשפט הצבאי לערעורים ואח'** - עתירה שהוגשה לבית המשפט הגבוה לצדק נגד החלטת ועדת העררים שהורתה על ביטול ההקלה שניתנה לעותר, משוחרר "עסקת שליט", והחזרתו להמשך ריצוי מאסרו. לאחר דיון

בעתירה, הורה בג"ץ על דחייתה בהיעדר עילה להתערבות בהחלטת ועדת העררים. בפסק הדין נקבע, כי חוקתיות ההסדר המאפשר הצגת חומר חסוי בהליך ביטול ההקלה בעונש הוכרעה בעבר, והדברים יפים בשינויים המחויבים גם לדין האזור. כמו כן, נקבע כי אין ממש בטענה בדבר שיקולים זרים בנוגע לזיקה בין חטיפת שלושת הנערים לבין מעצרו המחודש של משוחררי "עסקת שליט".

ג. בג"ץ 4534/19 תאבס ביוד נ' בית המשפט הצבאי - עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק נגד פסק דין של בית המשפט הצבאי שהרשיע את העותר בהשתתפות באירוע "הלינץ" ברמאללה", במהלכו נרצחו שני חיילי צה"ל, רס"ל יוסף אברהמי ז"ל ורב"ט ודים נורזיץ ז"ל. העותר טען כי יש לבטל את פסק הדין בעניינו, בשל סרטון מהאירוע אשר לטענתו פוגע בעדות המפליל שעל בסיסה הורשע. בג"ץ הורה על דחיית העתירה על הסף וקבע כי טענות העותר שביסוד העתירה נבחנו זה מכבר ובאופן מעמיק על ידי בתי המשפט הצבאיים ואין מקום להתערב בהחלטותיהם. בנוסף, נקבע כי ככל שהסרטון שצורף לעתירה הוא ראיה חדשה, הרי שפתוחה בפני העותר האפשרות לפנות לבית המשפט הצבאי לערעורים בבקשה למשפט חוזר.

ד. ע" 2903/19 וע" 2901/19 בעניינו של עומר טהה (תיק 2694/16); ע" 1009/19 וע" 1105/19 בעניינו של איהם צבאח (תיק 2696/16); ע" 2899/19 וע" 2900/19 בעניינו של אחמד עבידה (תיק 2698/16) - הנאשמים, איהם צבאח, אחמד עבידה ועומר טהה, הורשעו, בין היתר, בעבירה של גרימת מוות בכוונה, בגין ביצוע פיגוע דקירה במתחם "רמי לוי" בשער בנימין בתאריך 18 בפברואר 2016, במהלכו רצחו את סמ"ר ינאי ויסמן ז"ל. בית המשפט בערכאה קמא הטיל על הנאשמים עונש מאסר בפועל (35 שנות מאסר לשני נאשמים ו-32 שנות מאסר לנאשם השלישי), מפאת גילם הצעיר בעת ביצוע הפיגוע. בעקבות ערעור התביעה, השית ביהמ"ש הצבאי לערעורים על איהם צבאח עונש של מאסר עולם. יתר הערעורים עודם תלויים ועומדים.

ה. ע" 2542/18 (ת') וע" 2432/18 (ס') בעניינו של חמזה אבו אלפילאת - בית המשפט הצבאי לערעורים קיבל את ערעור התביעה והרשיע את הנאשם בעבירה של ניסיון לגרם מוות בכוונה. זאת, בגין כך שהנאשם דקר את גבי נירית זמורה בחלקו העליון של גבה.

ו. תיק 3433/16 בעניינו של סבחאן אלטיטי - הנאשם הורשע, לאחר שמיעת ראיות, בעבירה של גרימת מוות בכוונה. בהתאם להכרעת הדין, ביום 20 באוקטובר 2015, נהג הנאשם במשאית באזור צומת כפר אלפואר. כשהבחין הנאשם במנוח, אברהם חסנו ז"ל, צועד לעבר המשאית ונעמד מולה, לחץ הנאשם בחוזקה על דוושת הגז ודרס את המנוח. לאחר מכן, גרר הנאשם את המנוח לאורך 37 מטרים והותיר אותו מתבוסס בדמו ובכך גרם למותו. טרם נגזר דינו של הנאשם.

ז. תיק 6991/18 בעניינו של אסלאם מחמד יוסף נאגי - אסלאם נאגי הורשע בכך שביצע את הפיגוע בו נהרג לוחם יחידת דובדבן, סמ"ר רונן לוברסקי ז"ל. כעולה מכתב האישום, עת נכנסו חיילי יחידת דובדבן למחנה הפליטים אל-אמערי, חיכה הנאשם לשעת כושר על גג בניין בכפר, וזרק בלוק אבן לעבר ראשו של סמ"ר לוברסקי ז"ל, וכתוצאה מכך נגרם מותו. בית המשפט הצבאי הטיל על הנאשם עונש מאסר עולם ופיצויים לטובת עזבון המנוח בסך 258,000 ש"ח.

תיקים בעניינם של חיילים שהתבררו בבתי הדין הצבאיים

עבירות מין

- א. ע/48/19 התובע הצבאי הראשי נ' טור' א' כ' (ז"י (מחוזי) 326/18) - ביום 7 באוקטובר 2019 ניתן פסק דינו של הנאשם, שהורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות אינוס, מעשה מגונה בכוח, מעשה מגונה, הטרדה מינית ושיבוש הליכי משפט. הנאשם החדיר אצבעותיו לאיבר מינה של חיילת, לאחר שנישק אותה בכוח על פיה ותוך שהוא מתעלם מבקשותיה לחדול ממעשיו ומצמידה למיטה. ביום למחרת ביצע הנאשם עבירה של שיבוש מהלכי משפט בכך שביקש הנאשם מהחיילת שלא לספר על מעלליו כלפיה. לאחר מכן, ביצע הנאשם עבירה נוספת של הטרדה מינית, כלפי חיילת אחרת שהייתה בתורנות מטבח באותה העת, כאשר נישק אותה ללא הסכמתה תוך שהוא תופס בישבנה. הנאשם נדון ל-42 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה ופיצוי בסך 20,000 ש"ח לנפגעות העבירה.
- ב. ע/27,29/19 התובע הצבאי הראשי נ' רב"ט ט' ע' וערעור שכנגד (עורף (מחוזי) 8/18) - הנאשם הורשע, במסגרת הסכמות, בכתב אישום אשר ייחס לו שורת עבירות מין, בגין כך שביצע מעשים מגונים והטרדי מינית ארבע חיילות שונות. הנאשם נהג לעלות לעמדות שמירה בהן שמרו נפגעות העבירה וניסה לנשקן בניגוד לרצונן. הנאשם נגע בחזן ובאיבר מינו של נפגעות העבירה, מעל לבגדיהן, וזאת בניגוד לרצונן ותוך שהן מפצרות בו לעזוב את המקום. בית הדין הטיל על הנאשם 11 חודשי מאסר בפועל, מאסרים מותנים ופיצויים לנפגעות העבירה. בית הדין לערעורים אישר את עונש המאסר שהושת על הנאשם והגדיל את רכיב הפיצויים לנפגעות העבירה.
- ג. ע/45/19 התובע הצבאי הראשי נ' רס"ל מ' כ' (ז"י (מחוזי) 465/18) - ביום 12 בספטמבר 2019 ניתן פסק דינו של הנאשם, שהורשע, במסגרת הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן המייחס לו שתי עבירות של הטרדה מינית בגין כך שהפיץ, ללא הסכמה, תמונות וסרטונים של מגע מיני שקיים עם חיילת מיחידתו, ואף צירף להפצה פרטים מזהים של אותה החיילת. הנאשם נדון ל-7 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר מותנה, הורדה לדרגת טוראי ופיצוי בסך 10,000 ש"ח לנפגעת העבירה. ערעור ההגנה כנגד חומרת העונש נדחה, ובית הדין הצבאי לערעורים הותיר את העונש על כנו.
- ד. ע/40,41/19 התובע הצבאי הראשי נ' רב"ט ת' פ' (מטכ"ל (מחוזי) 217/18) - הנאשם הורשע ביום 17 ביוני 2019, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות אינוס ומעשה מגונה כלפי חיילת מחיל התקשוב. הנאשם הורשע בכך שביום 16 במרץ 2018 הגיעה החיילת, עמה היה הנאשם בקשרי ידידות, לביתו, החל לגעת בה בהסכמתה, אך לאחר זמן קצר חדלה החיילת מהסכמתה להמשך מגע ביניהם. על אף זאת, לא חדל הנאשם ממעשיו ואף בעל את החיילת, בניגוד להסכמתה. על הנאשם הוטלו 3 שנות מאסר לריצוי בפועל, תשלום פיצויים בסך 12,000 ש"ח לנפגעת העבירה והורדה בדרגה. התביעה ערערה על גזר הדין וההגנה הגישה ערעור על פסק הדין. במהלך הערעור, במסגרת הסכמות בין הצדדים, חזר בו הנאשם מערעורו על הכרעת הדין, והוגדל סכום הפיצויים לנפגעת העבירה.
- ה. מרכז (מחוזי) 353/18 התובע הצבאי נ' רס"ל ס' פ' - הנאשם הודה, במסגרת הסכמות בין הצדדים, בשלוש עבירות של מעשה מגונה, עבירה של הטרדה מינית, וכן עבירה של התנהגות אחר המונע לתת הסכמה חופשית, עבירה של הטרדה מינית, וכן עבירה של התנהגות שאינה הולמת. כמפורט בהכרעת הדין, החל מחודש נובמבר 2017 ועד לחודש אוקטובר 2018, עבר הנאשם שורה של עבירות מין כלפי חיילות בשירות חובה אשר שירתו עמו בבסיס. העבירות בוצעו בתוככי בסיסים צבאיים, וחלקן אף תוך כדי פעילות מבצעית. בית הדין כיבד את ההסדר והטיל על הנאשם 21 חודשי מאסר

בפועל, פיצויים בסך 13,000 ש"ח לנפגעות העבירה, הורדה לדרגת טוראי ומאסר מותנה.

ו. דרום (מחוזי) 537/18 התובע הצבאי נ' רנ"ג ע' י' - ביום 24 בספטמבר 2019 הורשע הנאשם, לאחר ניהול הוכחות, בכתב האישום המייחס לו שורת עבירות מין חמורות ובהן אינוס, מעשה סדום בנסיבות אינוס, מעשה מגונה בכוח, מעשה מגונה והתנהגות שאינה הולמת, בגין מעשים שביצע בנגדת ששירתה תחת פיקודו הישיר בין השנים 2014-2016, בתדירות של מספר פעמים בשבוע. ביום 22 בדצמבר 2019 הטיל בית הדין על הנאשם תשע שנות מאסר בפועל, לצד מאסר מותנה ופיצוי בסך 80,000 ש"ח לנפגעת העבירה. על פסק הדין הוגש ערעור מטעם ההגנה.

עבירות בנשק

א. ע/31/19 טוראי ס' מ' נ' התובע הצבאי הראשי (דרום) (מחוזי) 73/19 - הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בעבירה של הוצאת נשק מרשות הצבא, בגין כך שהוציא נשק והעביר לחברו החייל במטרה למוכרו. הנשק אותר בביתו של החבר. לאחר שמיעת טענות הצדדים לעונש, נדון הנאשם ל-45 חודשי מאסר בפועל, קנס בסך 1,600 ש"ח ומאסר מותנה. בעקבות ערעור הנאשם מצא בית הדין לערעורים להפחית מעונשו משיקולי חסד ורחמים, כך שיעמוד על 42 חודשים.

ב. מטכ"ל (מחוזי) 646/18 התובע הצבאי נ' טור' מ' א' ה' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של הוצאת נשק ושל סחר בנשק בצוותא. בגין כך שבחודש אוקטובר 2018, עת שמילא משימת תובלה עם משאיתו בבסיס צאליים, הוא נטל מאחד האוהלים במקום נשק מסוג עם M4 שעליו מורכבת כוונת מסוג M5 והניחו במשאיתו. בהמשך לכך, יצר הנאשם קשר עם אזרח, והעביר לו את הנשק. בהמשך מכר האזרח את כלי הנשק. כלי הנשק לא אותר. על הנאשם הוטלו 60 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה ותשלום קנס בסך 5,000 ש"ח.

ג. דרום (מחוזי) 401/18 התובע הצבאי נ' רס"ל ע' ע' - הנאשם הורשע במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של סחר בנשק בצוותא והתנהגות שאינה הולמת, בגין כך שהעביר לסוכן מצ"ח, נשק מאולתר מסוג "קרל גוסטב" וסך של 15,000 ש"ח בתמורה לנשק מסוג "M-16" (שלא עבר לידיו בסופו של דבר). הנאשם נדון ל-30 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס בסך 20,000 ש"ח והורדה לדרגת טוראי. בית הדין אף הורה על חילוט 15,000 ש"ח שנתפסו עם מעצרו של הנאשם.

ד. דרום (מחוזי) 540/18 התובע הצבאי נ' טור' פ' א' א' ש' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של הוצאת נשק מרשות הצבא, בגין כך שהוציא מיחידתו נשק מסוג "מיקרו תבור", מכרו לאזרח וטפל האשמת שווא על חייל אחר. הנאשם נדון ל-40 חודשי מאסר בפועל, קנס על סך 3,000 ש"ח, פיצויים לצבא בסך 9,000 ש"ח ופיצויים לחייל שהאשים בסך 3,000 ש"ח, לצד עונש מאסר מותנה.

ה. דרום (מחוזי) 201/19 התובע הצבאי נ' טוראי מ' ק' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של סחר בנשק. על פי הכרעת הדין, לאחר ששותפו לעבירה, אף הוא חייל בצה"ל, הוציא מרשות הצבא לכל הפחות ארבעה-עשר רימוני הלם, נקשר הנאשם עם סוכנים סמויים של מצ"ח בעסקה למכירת חמישה רימוני הלם בתמורה ל-3,000 ש"ח במזומן. בהזדמנות אחרת, רכש הנאשם משותפו לעבירה ארבעה רימוני הלם בתמורה ל-1,200 ש"ח במזומן והעבירם למספר רעולי פנים. בית הדין כיבד את הסדר הטיעון אליו הגיעו הצדדים, והטיל על הנאשם 24 חודשי מאסר בפועל, עונשי מאסר מותנים וקנס בסך 8,000 ש"ח.

ו. מרכז (מחוזי) 88/19 התובע הצבאי נ' רב"ט ג' ה' - הנאשם הורשע, על-פי הודאתו, בעבירות בנשק, בשיבוש מהלכי משפט ובניסיון לקשירת קשר לביצוע פשע. הנאשם הורשע בכך שנשא כלי נשק צבאי במשך תקופה לא ידוע, וכן נשא נשק בקניון בעיר טבריה בסמוך לפני מעצרו. בנוסף, מכר הנאשם לסוכן שני רימוני הלם בתמורה לסכום של 1,100 ש"ח וניסה למכור לו בין שבעה לבין עשרה רימוני הלם נוספים. הנאשם והסוכן שוחחו גם על מכירת אקדח ובמסגרת שיח זה מחק הנאשם תמונות מפלילות של אקדחים במכשירו ובמכשירו של הסוכן וכן הורה לסוכן למחוק תמונות נוספות. במסגרת ההסדר הוטלו על הנאשם 28 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס בסך 18,000 ש"ח והורדה בדרגה.

עבירות אלימות

א. ע/15/19 טור' א' ט' נ' התובע הצבאי הראשי (ז"י) (מחוזי) 460/18 - הנאשם הורשע, על-פי הודאתו, בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה של ממש בגין כך שתקף טירון אחר במסגרת ויכוח בין השניים, והכה בראשו באמצעות אגרופים, לבנה ובקבוק זכוכית. החייל נפצע ונזקק לשישה ימי מחלה כתוצאה מהמעשים. בית הדין הטיל על הנאשם 10 חודשי מאסר בפועל, פיצוי לנפגע העבירה ומאסר מותנה. בית הדין הצבאי לערעורים דחה את ערעור הנאשם על חומרת העונש.

ב. פרשת האלימות כלפי עצורים על ידי חיילים מגדוד 97 (מרכז) (מחוזי) 56/19 התובע הצבאי נ' סמ"ר י' ל' ואח"י - בחודש ינואר 2019, הוטל על מספר לוחמים מגדוד 97, בפקודו של מפקד המחלקה, ללוות ברכב "זאב" שני עצורים פלסטינים, אב ובנו, אשר נעצרו בתום פעילות מבצעית. אותם עצורים נחשדו בעיני חלק מהחיילים כמי שנתנו מקלט למחבל שביצע מספר פיגועים, ובהם הפיגוע בו נרצחו סמ"ר יובל מור יוסף ז"ל וסמל יוסף כהן ז"ל, ונפצע קשה סמל נתנאל פלבר, חבריהם ליחידה. במהלך הנסיעה ברכב, ושעה שידי העצורים היו כבולות באזיקים ועיניהם מכוסות, היכו במשותף חמישה מהחיילים את שני העצורים וקיללו אותם. אחד הלוחמים תיעד את הכאת העצורים באמצעות מכשירו הסלולרי. לעצורים נגרמו חבלות שונות שהצריכו מתן טיפול רפואי. הקצין, על אף היותו מפקד המחלקה והנסיעה, לא נקט פעולה כלשהי מכוח מעמדו ותפקידו כדי למנוע את האלימות שנקטו חייליו כלפי העצורים, או להפסיקה. אחר הסדר טיעון שגובש בעניינו, הורשע המ"מ בעבירה שעניינה התנהגות שאינה הולמת ובעבירה שעניינה חבלה ברשלנות. הוטלו עליו 60 ימי מאסר בפועל, מאסר מותנה והורדה לדרגת טוראי. החיילים המכים הורשעו בעבירות התעללות והוטלו עליהם עונשי מאסר ממושכים של מספר חודשים בהתאם לחלקם במסכת האלימות. זאת, לצד עונשי מאסר על תנאי והורדה לדרגת טוראי.

ג. דרום (מחוזי) 36/19 התובע הצבאי נ' טור' מ' ק' - הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בעבירת אלימות כלפי ממלא תפקיד. על פי הכרעת הדין, היכה הנאשם, בעת ששהה כחבוש בבסיס משטרה צבאית באר שבע, מדריך כלואים במשך כשתי דקות. הנאשם סטר למדריך הכלואים בשתי לחייו, היכה אותו באגרופים בפניו ובחזהו, חנק אותו ושרט אותו באוזניו ובעורפו. הנאשם נדון ל-4 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר מותנה ופיצוי לנפגע העבירה.

ד. דרום (מחוזי) 438/18 התובע הצבאי נ' רב"ט י' א' ורב"ט א' ק' ודרום (מחוזי) 524/18 התובע הצבאי נ' טוראי י' א' וטור' ס' ק' - הנאשמים הועמדו לדין בגין שוד של שני שוהים בלתי חוקיים, סמוך לפרצה בגדר הביטחון, תוך שימוש בנשקו של אחד מהם. השניים הורשעו במסגרת הסדר טיעון במיוחד להם. רב"ט י' א' נדון במסגרת הסכמות לעונש ל-21 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר מותנה ופיצוי לנפגע העבירה. על רב"ט א' ק' נגזרו 20 חודשי מאסר בפועל לאחר שמיעת טענות הצדדים לעונש, לצד

מאסר מותנה ופיצוי לנפגעי העבירה. על השניים הוטלו גם פיצוי לנפגעי העבירה ורכיבי ענישה נוספים. בנוסף, הוגש כתב אישום נגד שני בני משפחתם של הנאשמים, אף הם חיילים, בגין כך שהתקשרו למתלוננים, במטרה להניא אותם ממסירת עדותם בבית הדין, ואף איימו עליהם והעבירו להם כספים על מנת למנוע את העדות. שני בני המשפחה הורשעו במיוחס להם והוטלו עליהם, בין השאר, מספר חודשי מאסר בפועל.

ה. הכאת אזרחים ממוצא בדואי על ידי חיילים מגדוד 97 (מרכז) (מחוז) 340,345,354,356,357,359,363,364/19 התובע הצבאי נ' רב"ט ב' מ' ואח' - בחודש אוקטובר 2019, עצר מיניבוס ובו 18 לוחמים מגדוד "נצח יהודה", להפסקת התרעננות בתחנת דלק בצומת דבירה. בתום הפסקת ההתרעננות, כאשר שבו הלוחמים למיניבוס, החלו חילופי דברים בין החיילים לבין אזרחים בדואים אשר נכחו במקום. בהמשך לחילופי הדברים הלוחמים החלו להכות את האזרחים, בין היתר באמצעות נשקם האישי. כמו כן, חלק מהחיילים טענו את נשקם במחסנית ודרכו אותו כך שהיה כדור בקנה הנשק, ובהמשך לכך כיוונו את נשקם כלפי גופם של האזרחים. בעניינם של שמונה מעורבים הוגשו כתבי אישום, ובמסגרת הסכמות הם הודו בעבירות של תקיפה הגורמת חבלה ממשית, והוטלו עליהם עונשי מאסר בפועל, לצד עונש מאסר מותנה, פיצויים לנפגעי העבירה והורדה בדרגה.

עבירות סמים

א. ע/46/19 התובע הצבאי הראשי נ' טור' א' א' ורב"ט א' ע' (ז"י) (מחוז) (332/18) - ביום 2 בספטמבר 2018, לאחר חקירה סמויה ממושכת של הימל"ם כנגד הנאשמים, נעצרו ונחקרו כ-45 חיילים וכ-80 אזרחים, בחשד לעבירות סחר, גידול, תיווך, שימוש והחזקת סם מסוכן. ביום 24 בספטמבר ניתן פסק הדין בעניינם של טור' א' א' ורב"ט א' ע', שהורשעו במסגרת הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן בעבירות קשירת קשר לביצוע פשע, סחר בסמים, עסקאות אחרות בסם ושימוש והחזקת סם, בכך שמכרו בעשרות רבות של הזדמנויות סם מסוכן מסוג "קנאביס" לאזרחים ולחיילים רבים. השניים נדונו ל-30 חודשי מאסר לריצוי בפועל, לצד עונש מאסר מותנה, הורדה לדרגת טור', פסילת רישיונות וקנס בשיעור 5,000 ש"ח כל אחד. ערעור התביעה על קולת העונש התקבל בחלקו, כך שסכום הקנס הוחמר והועמד על סך של 8,000 ש"ח.

ב. ח"א (מחוז) 10/19 התובע הצבאי נ' סמל י' ג' ומרכז (מחוז) 25/19 התובע הצבאי נ' רב"ט ר' א' - על פי עובדות כתב האישום החל מחודש מאי 2018 ועד ליום 8 באוגוסט 2018, סחרו שני הנאשמים בסם מסוכן מסוג קנאביס. את הסם מכרו הנאשמים לעשרות אזרחים ולכעשרים חיילים. השניים אף כיוונו את מאמציהם למכור סמים לחיילים בבסיסים ובמוצבים של צה"ל, כשהם מציעים הנחות ואף הספקת הסם לשער הבסיסים, ביניהם מחנה כרם שלום ובסיס צאלים. בעניינם של סמל י' ג' יוחסו לו בכתב האישום פרט אישום שעניינו סחר בכמאה הזדמנויות, וכן עבירות סמים נוספות שעיקרן ניסיון לסחר בסם מסוכן והחזקת סם שלא לצריכה עצמית. במסגרת הסדר טיעון הושתו על סמל י' ג' 45 חודשי מאסר בפועל, מאסרים מותנים, קנס בסך 55,000 ש"ח, פסילת רישיון נהיגה והורדה לדרגת טוראי. על סמל ר' א' הוטלו 20 חודשי מאסר בפועל, מאסרים מותנים, קנס בסך 17,000 ש"ח, פסילת רישיון נהיגה והורדה לדרגת טוראי.

טוהר המידות

א. ע/20,21/19 התובע הצבאי הראשי נ' רס"ם ד' ד' וערעור שכנגד (ז"יי (מחוזי) 180/18)
- הנאשם הורשע, על פי הודאתו, במסגרת הסדר, בכתב אישום מתוקן, המייחס לו עבירות של מרמה והפרת אמונים, הוצאת רכוש, חריגה מסמכות והתנהגות שאינה הולמת, בגין כך שבמשך תקופה ארוכה של כשנתיים וחצי הוציא מזון מרשות הצבא ומכר אותו באופן קבוע לאזרח. הנאשם נדון ל-8 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר מותנה, הורדה לדרגת טור' וקנס ופיצוי בסך כולל של 75,000 ש"ח. הצדדים עררו על מידת העונש, אך בית הדין הצבאי לערעורים הותיר את גזר הדין על כנו.

ב. מ/2/19 התובע הצבאי הראשי נ' אל"ם י' ב' ע' - בחודש פברואר 2019 הוגש כתב אישום במסגרת הסדר טיעון בין הצדדים שבו יוחסו לנאשם שני פרטי אישום שעניינם הפרת אמונים, פרט אישום אחד שעניינו שימוש ברכוש הצבא שלא למטרות הצבא ושני פרטי אישום שעניינם התנהגות שאינה הולמת בגין פעולות שביצע הנאשם בעת ששימש כסגן מפקד וכמפקד מחנה מטכ"ל. לפי עובדות כתב האישום, פעל הנאשם, בשורת הזדמנויות, תוך ניצול תפקידו, דרגתו ומעמדו בצבא לשינויי שיבוץ של ילדי חבריו, בהתאם לרצונותיהם, ולעיתים אף לשירות תחת פיקודו, עת שהוא ניהל במקביל קשרים כלכליים עם אותם חברים, באופן שהעמיד אותו בניגוד עניינים. בחלק מהמקרים, הנאשם אף התערב לטובת אותם חיילים בהליכים משמעתיים שנערכו בעניינם, ובמקרים נוספים - השתמש בשירותם לצרכיו האישיים. בנוסף, יוחסה לקצין עבירה נוספת של הפרת אמונים בגין כך שבמסגרת ניסיונותיו למצוא מקום תעסוקה לאחר פרישתו המתוכננת מצה"ל, פעל תוך ניצול תפקידו ומעמדו בצבא, כדי לרצות גורמים אזרחיים שונים, מהם ביקש לסייע לו למצוא תעסוקה. סעיף נוסף בכתב האישום ייחס לנאשם שימוש בלתי מורשה, לצרכיו הפרטיים, בכלי רכב צבאיים, המיועדים לשימוש קצינים בדרגת אלוף בלבד. בחודש מרץ 2019 הודה הנאשם בפני בית הדין הצבאי המיוחד בכל המיוחס לו בכתב האישום, ובית הדין הצבאי המיוחד כיבד את ההסדר שהתגבש בין הצדדים והטיל על הנאשם, בין יתר העונשים, 100 ימי עבודות צבאיות, קנס בגובה 22,000 ש"ח והורדה לדרגת רס"ן.

ג. פרשת הביזה במעבר קלנדיה (מטכ"ל) 622,623/18 התובע הצבאי נ' ד' ד' וד' א' - במהלך חודש מארס 2019 נגזר דינם של רב"ט ד' א', ורב"ט ד' ד' בעבירה של ביזה בצוותא ובשתי עבירות של מעשה מגונה במרמה בצוותא. שני הנאשמים הודו והורשעו, בכך שכשטרים צבאיים בגדוד "ארז", גדוד המעברים של המשטרה הצבאית, בזזו משלוש-עשרה נשים פלסטיניות שונות סכום של כ-1,600 ש"ח, במהלך ביצוע משמרות במעבר קלנדיה. בהזדמנויות אחרות תכננו לבזוז מנשים פלסטיניות נוספות. כל זאת, כחלק מתכנית שתוכננה מראש ובקפידה על-ידי הנאשמים. עוד הודו והורשעו הנאשמים בכך שבשתי הזדמנויות הורו לשתי נשים, תיירות שעברו במחסום, להסיר את בגדיהן בתואנה שקרית כי הדבר נדרש לצורך בדיקתן ותוך הצגת מצג שווא כי המעשים נדרשים משיקולים ביטחוניים. במסגרת הסדר טיעון הוטלו על כל אחד מהם 14 חודשי מאסר בפועל, עונשי מאסר מותנים, פיצויים, קנס והורדה לדרגת טוראי.

תיקים נוספים

א. מטכ"ל (מחוזי) 106/19 התובע הצבאי נ' טור' מ' ב' - הנאשם הורשע בהשתמטות ממושכת משירות ביטחון לאחר שלא התייצב לגיוסו. בהכרעת הדין נדונו מספר שאלות רוחב הנוגעות לטיפולן של רשויות הצבא באוכלוסיית המלש"בים החרדית,

בתקופה שלאחר ביטול "חוק טל". ההגנה ערערה על פסק הדין לבית הדין הצבאי לערעורים, אשר נדון בימים אלה.

ב. דרום (מחוזי) 138/19 התובע הצבאי נ' רס"ב מ' נ' - הנאשם הודה, במסגרת הסכמות בעבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית. זאת, בגין מעורבותו בתאונת דרכים שהתרחשה ביולי 2017 בסמוך למחנה "רעים" במהלכה אוטובוס צבאי החל בפנייה שמאלה בצומת, חסם דרכו של רכב אזרחי שהגיע ממול. בעקבות זאת, הרכב האזרחי פגע באוטובוס ונהגו - אהוד קאשי ז"ל - נהרג. על הנאשם הושתו ארבעה חודשי מאסר בעבודות צבאיות (עונש שמתיר אותו ברישום פלילי מופחת), 30 חודשי פסילת רישיונות נהיגה, פסילה מותנית, ופיצוי למשפחת המנוח.

ג. ז"י (מחוזי) 286/19 התובע הצבאי נ' סמל א' מ' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה שעניינה חריגה מסמכות עד כדי סיכון חיים ובריאות. הנאשם היה חלק מחולייה שהוצבה בסמוך לגדר המערכת ברצועת עזה, והתמודדה עם הפרת סדר אלימה ביום 13 ביולי 2018. בבוקר אותו יום, מפקד הפלוגה תדרך את החיילים ביחס לכללי הפתיחה באש, והבהיר כי אסור לירות ללא אישור המפקדים בגזרה, ובפרט ללא אישור שלו. במהלך הפרת הסדר, התקרבה קבוצת מפרי סדר אל הגדר, ושניים ממפרי הסדר נענעו אותה. מפקד החוליה הורה לאחד החיילים לירות באוויר, ואף עשה כן בעצמו, ללא אישור המ"פ. אחד ממפרי הסדר התקרב לגדר פעם נוספת והחל לטפס עליה. בשלב זה ירה הנאשם לעברו, ללא קבלת אישור, ובניגוד לכללי הפתיחה באש ולהנחיות שהועברו לכוח לפני הפעילות. במסגרת החקירה לא נמצאו ראיות ברף הנדרש בפלילים המבססות קשר סיבתי בין הירי של החייל לבין פגיעה במפר הסדר. בגין מעשיו הוטלו על הנאשם מאסר של חודש ימים, שירוצה בדרך של עבודה צבאית, עונש מאסר מותנה והורדה לדרגת טוראי.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2020

1. "הסדרי שילוב" לעריקים

בשנת 2020 יחל יישום עבודת המטה, שנערכה בשיתוף התביעה הצבאית, הסנגוריה הצבאית, יחידת בתי הדין הצבאיים וגורמים רלוונטיים נוספים בצה"ל, שתכליתה לשלב בין מיזם "בית הדין המשלב" לבין מדיניות "הסדרי הקפאה", אשר חלים בעניינם של קבוצות מסוימות של נעדרים מן השירות, ולהרחיבם, כך שיחולו על כלל היחידות בצבא ויאפשרו לכל חייל שנעדר מן השירות המעוניין לשוב ולשרת בצה"ל הזדמנות נוספת.

2. הטיפול בנפגעי עבירה

במהלך שנת 2020, תושלם היערכות התביעה הצבאית להחלת חוק זכויות נפגעי העבירה במערכת המשפט הצבאית (החוק יוחל בתחילת שנת 2021). התביעה הצבאית תמשיך לפעול ברוח החוק, בהתאם להנחיית התביעה הצבאית הראשית בנושא, ובמקביל תשלים את היערכות המקצועית והארגונית להחלת החוק באופן מלא. במסגרת זו יועברו נתונים מהמערכות הממוכנות בצה"ל למערכת נפגעי עבירה, המצויה בשימוש משטרת ישראל לצורך עדכון נפגעי העבירה על התקדמות ההליכים המשפטיים. בראיית התביעה זהו צעד חשוב מאד שנועד לחזק את מעורבותם של נפגעי העבירה בהליך הפלילי.

3. מעבר התביעה הצבאית ל"נווה צדק"

בשנת 2021 צפויה לקום הקריה המשפטית האחודה במחנה "נווה צדק". במסגרת זו, יעברו שני בסיסי הכליאה; בתי הדין הצבאיים המחוזיים; הסנגוריה הצבאית והתביעה הצבאית למתחם אחד. הקמת המתחם מצויה בשלבים מתקדמים.

המעבר ייצור הזדמנויות מקצועיות וארגוניות עבור התביעה הצבאית, כשלאשונה שלוש החוליות המחוזיות (פרקליטות דרום וז"י, פרקליטות מרכז, מטכ"ל, ח"א ועורף ופרקליטות צפון וח"י) ירוכזו יחד תחת קורת גג אחת, יחד עם חוליות התביעה האמונות על הטיפול בעניינם של נעדרים מן השירות ובתחום תיקי התעבורה. כחלק מההיערכות למעבר, נבחן מבנה התביעה הצבאית ב-"נווה צדק". המעבר למתחם החדש יאפשר לתביעה הצבאית לחזק את השיתוף הפנים-מחלקתי ולאפשר לתובעים המשרתים במחלקה להרחיב את יכולותיהם בכלל התחומים בהם עוסקת התביעה. התביעה, בשילוב זרועות עם מפקדת הפרקליטות הצבאית והסנגוריה הצבאית, תמשיך בהיערכותה למעבר שצפוי בשנת 2021, הן בהיבטי התקשוב והן בהיבטי כוח האדם והארגון.

הסנגוריה הצבאית

דברי פתיחה

הסנגוריה הצבאית היא גוף ייחודי בצה"ל בעל שני תפקידים מרכזיים:

האחד - מתן ייצוג משפטי מקצועי לחיילים, אנשי קבע ואזרחים עובדי צה"ל, חשודים או נאשמים, שמתנהלים נגדם הליכים פליליים במערכת הצבאית. הסנגוריה הצבאית חרטה על דגלה את ייצוגם המיטבי של לקוחותיה. על פי חוק, הסניגור הצבאי פועל ללא מורא ותוך שימת טובת לקוחו, וטובתו בלבד, לנגד עיניו.

השני - הגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי בראייה רחבה. זאת עושה הסנגוריה הצבאית באמצעות העלאת טיעונים עקרוניים, פנייה במסלולים מנהליים, הגשת עתירות לבג"ץ, קידום חקיקה, ייזום עבודות מטה והשתתפות בהן ועוד.

במהלך השנה החולפת ייצגה הסנגוריה הצבאית אלפי חיילים שהוגשו נגדם כתבי אישום לבתי הדין הצבאיים. אחוז גבוה מאוד מכלל הנאשמים שהועמדו לדין בפני בתי הדין הצבאיים יוצגו על ידי הסנגוריה הצבאית. כמו כן, ייעצה הסנגוריה הצבאית לחיילים נוספים שנחקרו במסגרת חקירות מצ"ח. הסנגוריה הצבאית מייצגת כל חייל הנזקק לשירותיה, בלי קשר לדרגתו או למעמדו ובכל סוגי התיקים. הסנגורים הצבאיים, בשירות סדיר ובשירות מילואים, חבים חובת נאמנות ללקוחותיהם בלבד ופועלים להשגת התוצאה הטובה ביותר לחיילים שאותם ייצגו.

בשנה האחרונה פעלה הסנגוריה הצבאית במגוון נושאים במטרה להבטיח את זכויות החיילים במערכת המשפט הפלילי-צבאי. בין היתר, הסנגוריה הצבאית פעלה לצורך העלאת המודעות לחשיבות הייעוץ בחקירות מצ"ח בכלל ובחקירות אודות אירועים מבצעיים בפרט. כן עסקו הסניגורים הצבאיים בשילוב חיילים אשר נעדרו מן השירות, בהסדרים שונים של הקפאת הליכים, שבמסגרתם חזרו החיילים לשירות תקין וסיימו את ההליך בעניינם ללא עונש מאסר וללא רישום פלילי. בנוסף, הסניגוריה פעלה לשלב חיילים בהליכים במסגרת "בית הדין המשלב". כמו כן, הסנגוריה הצבאית שבה והדגישה את החשיבות שבשימוש בכלי שיקום שונים; פעלה להגברת ריצוי ענשי מאסר על דרך של עבודות צבאיות חלף מאסר מאחורי סורג ובריח; והדגישה את ההכרח בשיפור תנאי הכליאה של חיילים והצורך בפעולות לצמצום השלכות ההליך הפלילי והרישום הפלילי. מקצת עניינים אלו מפורטים להלן.

מגמות, תופעות עיקריות ויוזמות בעבודת הסנגוריה הצבאית בשנת העבודה 2019

1. שיקום

בשנת 2019 הגבירה הסנגוריה הצבאית את מאמציה להעניק משקל משמעותי יותר לשיקול השיקום בהליך הפלילי-צבאי, ולהכנסת כלים ומוסדות משפטיים בעלי היבטים שיקומיים מובהקים.

א. הסדרים מותנים

בתחילת שנת 2017 נכנסה לתוקף הנחיה מס' 3.07 של התביעה הצבאית הראשית, "הסדרים מותנים והסדרי הקפאה", אשר אימצה מוסד משפטי של "הסדר מותנה", כך שבמקרים מתאימים ניתן להעמיד חייל במעין תקופת מבחן, חלף ההליך הפלילי. בהתאם להנחיה, אם חייל עמד בתנאי ההסדר - ייסגר תיק החקירה נגדו ללא נקיטת הליכים פליליים.

בשנת 2019 ייצגה הסנגוריה הצבאית עשרות רבות של חיילים עימם נחתם הסדר מותנה או הסדר הקפאה. במרביתם המכריע של המקרים עמדו החיילים בהסדר, המשיכו בשירות מוצלח, ולבסוף התיק נגדם נסגר.

כמו כן, פעלה הסנגוריה הצבאית על מנת להקל את תנאי הסף לחתימה על הסדר מותנה ולהגמשתם. בכלל זה צומצמה הדרישה להיעדר עבר פלילי כתנאי להיקשרות בהסדר מותנה, כשחלף זאת נבחנת מידת הרלוונטיות של העבר הפלילי לעבירה המיוחסת לחשוד, לצד שיקולים נוספים.

ב. תסקירי עונש

בשנת 2017 פנתה הסנגוריה הצבאית ב"קדם בג"ץ" ודרשה כי יכונן בצבא מנגנון של "תסקירי מבחן-עונש" לחיילים שנשפטים בבתי הדין הצבאיים. הפניה נפלה על אוזניים קשובות שכן במקביל לכך התקיימה עבודת מטה להחלת מוסד תסקירי עונש בצה"ל. הסנגוריה הצבאית לקחה חלק משמעותי בעבודת מטה זו.

בתחילת שנת 2019, עם סיומה של אותה עבודת מטה, החל לפעול מנגנון ניסיוני של "תסקירי עונש". במסגרת מנגנון זה, נקבע, כי בכל מקרה בו תעתור התביעה להשתתף עונש הכולל בחובו רישום פלילי מלא, ניתן יהיה להפנות את הנאשם לגורם מקצועי על מנת שיערך לו תסקיר אודות נתונים הרלוונטיים לגזירת עונשו. תסקיר זה מבוצע כיום ע"י גורם מקצועי ממערך הגח"ל ומועבר אך ורק לידי הנאשם וסגורו, אשר יש באפשרותם לעשות בו שימוש במסגרת הטיעונים לעונש.

במהלך השנה, עשרות חיילים שהואשמו במגוון עבירות הופנו לעריכת "תסקיר עונש" טרם נגזר דינם. הסנגוריה הצבאית פעלה ופועלת למען הרחבת השימוש בכלי זה, אשר מאפשר לתביעה הצבאית ולבתי הדין הצבאיים לקבל תמונה מלאה אודות נסיבותיו של החייל העומד בפניהם טרם החלטה אודות העונש המתאים לו. כיום, משולבת הסנגוריה הצבאית בעבודת מטה הבוחנת את האפשרות להרחיב את השימוש בכלי זה.

ג. נעדרים מן השירות - בית הדין המשלב והסדרי הקפאה

בשנת 2018 החל לפעול **בית הדין המשלב** במסגרת תכנית הרצה ("פיילוט"). בהתאם לתכנית, חייל שהואשם בהיעדרות מן השירות, העומד בקריטריונים ומביע רצון להשתלב בתוכנית, ישוחרר ממעצר ויוחזר ליחידתו, שם תותאם לו "תכנית שילוב", שמאפשרת ומפוקחת על ידי בית הדין המשלב. מטרת התוכנית היא לסייע לחיילים לסיים שירות תקין, בין השאר בשיתוף פעולה עם המפקדים, גורמי הת"ש ביחידות וגורמי הרווחה במקום מגוריהם. עם תום תקופת המבחן, יורשע החייל בעבירה שאינה נושאת עמה רישום פלילי כלל, ולא ירצה עונש מאסר.

בשנת 2019, ייצגה הסנגוריה הצבאית עשרות חיילים, אשר השתלבו בבית הדין המשלב וזכו בהזדמנות נוספת לחזור לשירות תקין, לצד הבנת קשייהם האישיים מבית ותמיכת המפקדים. בית הדין המשלב זכה להצלחה ניכרת ומאפשר לחיילים, אשר לא אחת נעדרו לאור מצבם המורכב מבית, לזכות במעטפת מצד צה"ל ורשויות הרווחה, על מנת להצליח לסיים שירות מלא בכבוד, ומבלי שיוכתמו ברישום פלילי.

עוד פעלה הסנגוריה הצבאית להיקשרותם של חיילים עריקים ומשתמטים ב"הסדרי הקפאה". בהליך זה, משוחרר החייל מן המעצר, ומתחיל "תקופת מבחן" שבה עליו להמשיך בשירות צבאי תקין, תוך עמידה בתנאי פיקוח ומעקב מתמידים אחר השתלבותו בשירות צבאי. חייל שעמד בהצלחה בתנאי ההסדר, לא ירצה עונש מאסר ולא יוכתם ברישום פלילי. ההסדר נועד להגביר את המוטיבציה של חיילים להשלים שירות תקין

ומסייע בצמצום הנשר משירות צבאי. במהלך השנה האחרונה, בין השאר בעקבות פעילות נמרצת של הסנגוריה הצבאית, השימוש בכלי זה התרחב, כך שגם עריקים ומשתמטים לתקופות ארוכות, זכו לחזור לשירות תקין ולהשלימו מבלי שהוכתמו ברישום פלילי.

2. ייעוץ לחשודים

הסנגוריה הצבאית משקיעה משאבים רבים במתן ייעוץ לחשודים הנחקרים בחשד לביצוע עבירות פליליות במערכת הצבאית. זאת, לאור החשיבות בקבלת ייעוץ מסגור כבר בראשית החקירה, ובמהלכה.

כמו כן, הסנגוריה הצבאית שמה לה למטרה בשנת 2019 להגביר את הייעוץ לפני חקירה לחיילים ולמפקדים בחקירות הנוגעות לפעילות מבצעית, לאור המורכבות של חקירות אלו. במהלך שנת 2019, העניקה הסנגוריה הצבאית ייעוץ פרונטלי לעשרות חשודים תוך השקעת משאבים משמעותית לצורך כך. יצוין, כי השנה מונתה קצינה בדרגת רס"ן כראש מדור חקירות מבצעיות, שתפקידה לדאוג לריכוז כל התחום ולהכשרה מיטבית של כלל הסנגורים בתחום ייחודי זה, אשר כולל בתוכו רבדים נוספים מעבר לעולם המשפט הפלילי.

3. פיקוח על תנאי הכליאה של חיילים ושיפורם

בכובעה ה"ציבורי", פועלת הסנגוריה הצבאית לשיפור זכויות החיילים השוהים במתקני הכליאה הצבאיים.

במסגרת זו לקחה הסנגוריה הצבאית חלק בביקורות פיקוח בבסיסי הכליאה, לרבות סיוור בבסיסי הכליאה ושיחות עם מפקדים וכלואים. כמו כן, הסנגוריה הצבאית מעבירה תלונות ודו"חות עתיים לרשויות הכליאה, תוך שימת דגש על התנאים הפיזיים והתברואתיים בבסיסי הכליאה השונים.

4. ייצוג משרתי קבע ואזרחים עובדי צה"ל

הסנגוריה הצבאית מייצגת גם משרתי קבע ואזרחים עובדי צה"ל בהליכים פליליים ובעניינים נלווים להליך הפלילי. פעמים רבות להליך הפלילי יכולה להיות השפעה על המשך שירותם של אלה בצה"ל. על כן, ונוכח החשיבות הרבה שישנה לנושא ולמשמעויות הכלכליות, המשפחתיות והתעסוקתיות, נדרש הסניגור הצבאי לעסוק אף בענייני סגל, שכר וזכויות משרתי הקבע.

בתוך כך, הסנגורים הצבאיים מייצגים משרתי קבע בהליכי סגל הקשורים להליך פלילי שמתנהל בעניינם, כגון השעיה מתפקיד או הדחה ממנו.

בנוסף, בעקבות ההליך הפלילי – בין אם הסתיים בדין פלילי ובין אם הסתיים בדין משמעתי – קיימת אפשרות כי עניינו של משרת הקבע יובא בפני הוועדה להתרת התחייבות, המייעצת לראש אכ"א בעניין סוגית המשך שירותו של משרת הקבע. הסנגוריה הצבאית מייצגת את משרתי הקבע בפני הוועדה, וכן אזרחים עובדי צה"ל בפני ועדה דומה. הסניגור הצבאי ממשיך בליווי הלקוח גם לאחר קבלת החלטת ר' אכ"א – בערעור לרמטכ"ל, ואף, במקרים המתאימים, בעתירה לבית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים כנגד החלטה להורות על סיום שירותו של משרת קבע בעקבות הליך פלילי.

לצורך מילוי תפקידה, במהלך שנת 2019 עתרה הסנגוריה הצבאית, לפי חוק חופש המידע, לקבלת מידע בנוגע להליכים שהתנהלו בפני הוועדה להתרת התחייבויות משנת 2015 ואילך. לאחר דיון בפני בית המשפט לעניינים מנהליים, הועברו לעיונו נתונים בנוגע למשרתי קבע שהובאו בפני הוועדה, ותוצאות ההליכים בעניינם. זאת, בפילוחים שונים שנועדו להבטיח את שמירת פרטיותם של משרתי הקבע שהובאו בפני הוועדה.

5. תחום תעבורה

בשנת 2018, נערכה בפרקליטות הצבאית עבודת מטה לבחינת מדיניות העמדה לדין בעבירות תעבורה, בין השאר על רקע פניית הסנגוריה בנושא. במהלך עבודת הוועדה, הסנגוריה הצבאית העבירה התייחסות מקיפה והצעות מהותיות לשינוי המצב הקיים באופן אכיפת עבירות אלו.

בשנת 2019, נכנסה לתוקף מדיניות חדשה של "הסדרים מובנים" בתחום תעבורה. על פי המדיניות החדשה, כאשר מוגש כתב אישום כנגד חייל או משרת קבע, שנסע ברכב החכר ("ליסינג"), בגין עבירה המופיעה בצו התעבורה (עבירות קנס), ניתנת לו אפשרות לסיים את התיק בהסדר טיעון מובנה, אשר במסגרתו יוטל עליו עונש זהה לזה אשר היה מוטל עליו אם היה מורשע בעבירה דומה במערכת האזרחית (למעט במקרים בהם יש היבטי חומרה נוספים). מנגנון זה משווה למעשה את האכיפה במערכת הצבאית, לזו הנהוגה במערכת האזרחית ובכך נחסך זמנם של כלל משרתי צה"ל וכן נחסך זמן שיפוטי יקר.

פסקי דין מרכזיים בשנת 2019

עבירות על טוהר המידות

א. מיוחד 2/19 התובע הצבאי נ' אל"ם י' ב' ע' – מדובר בפרשיה רחבת היקף אשר עסקה בחשדות חמורים לפגיעה בטוהר המידות, הכוללים בין היתר חשד לקבלת שוחד, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, שימוש לרעה בשימוש המשרה וכיו"ב. במסגרת שימוע בפני הפצ"ר, הציגה הסנגוריה הצבאית טענות משמעותיות, ולבסוף נכרת הסדר טיעון במסגרתו הורשע הקצין בעבירות של הפרת אמונים, שימוש ברכוש צה"ל שלא למטרות הצבא והתנהגות שאינה הולמת. על הקצין הוטלו, במסגרת ההסכמות, 100 ימי עבודות צבאיות, קנס בן אלפי שקלים והורדה לדרגת רס"ן.

ב. ע/20,21/19 התובע הצבאי הראשי נ' רס"ם ד.ד. – נגד בשירות קבע שהורשע בעבירות של מרמה והפרת אמונים, הוצאת רכוש מרשות הצבא, חריגה מסמכות והתנהגות שאינה הולמת. זאת, בגין כך שבמשך כשנתיים ומחצה, נהג להוציא ממטבח הבסיס בו שירת מזון בכמויות משתנות ומוצרים מתכלים שונים, העביר אותם לאזרח שמכר אותם והתחלק עמו ברווחים. בסך הכל, הנגד הרוויח ממכירת המזון והמוצרים כ- 120,000 ₪. בית הדין הצבאי השית על הנגד 8 חודשי מאסר לריצוי בפועל, פיצויים לצבא בסך של 30,000 ₪ וקנס בסך 45,000 ₪. ערעורי הצדדים לעניין עונשו של הנאשם נדחו על ידי בית הדין הצבאי לערעורים.

עבירות סמים

- א. ע"מ 27/19 התובע הצבאי נ' סמ"ר י' ח' – חייל הופלל על ידי חייל אחר בשימושים בקנאביס בצוותא לאורך תקופה ארוכה בתוככי היחידה הצבאית. נוכח האמור, נעצר החייל והוגש נגדו כתב אישום. לאחר שחרורו מן השירות הצבאי, שוחרר החייל ממעצרו בתנאים מגבילים. כחלק מכך, ביקשה התביעה הצבאית לפסול את רישיון הנהיגה של הנאשם עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו, והסנגוריה הצבאית התנגדה לכך בטענה שאין כל קשר בין השימושים בקנאביס לבין פסילת רישיון הנהיגה. בית הדין לערעורים קיבל את טענת הסנגוריה הצבאית וקבע שבנסיבות בתיק אין מקום לפסול את רישיון הנהיגה של החייל לאחר שחרורו ממעצר, כל עוד ימסור דגימות שתן נקיות אחת לתקופה.
- ב. דרום (מחוזי) 269/18 התובע הצבאי נ' רס"ל (במיל') ג.י – נגד הועמד לדין בעבירה של שימוש בסם מסוכן, על כך שהשתמש בסם מסוג קנאביס בעת ששהה בביתו ובחופשה בחו"ל, בשלוש הזדמנויות שונות. הסנגוריה הצבאית טענה כי העמדתו לדין של משרת קבע דווקא בעבירה הנושאת רישום פלילי, בעוד חברו, חייל החובה, שביצע אותו מעשה בדיוק כלל אינו מועמד לדין, מהווה אפליה חסרת הצדקה כלפי משרת הקבע. זאת, כיוון שחייל חובה אשר יואשם בעבירה דומה יוכל להיקשר בהסדר מותנה לפיו יעמוד בתקופת מבחן במסגרתה יעמוד במספר תנאים – ובסופה ייסגר התיק נגדו ללא הגשת כתב אישום. לקצינים ואנשי קבע לא ניתנת אפשרות להיקשר בהסדר דומה. הסניגוריה הצבאית טענה כי מצב זה יוצר אפליה לא צודקת בין החייל שמסיים את עניינו ללא הליך פלילי, לבין איש הקבע אשר מורשע בדין ומוכתם ברישום פלילי. טענת ההגנה התקבלה על ידי בית הדין הצבאי המחוזי, שזיכה את הנגד מעבירה של שימוש בסם והרשיע אותו חלף זאת בעבירה של התנהגות שאינה הולמת אשר אינה נושאת בצידה רישום פלילי. התביעה הצבאית הגישה ערעור על הכרעת הדין, והתיק עודנו תלוי ועומד בפני בית הדין הצבאי לערעורים.
- ג. ח"י (מחוזי) 15/19 התובע הצבאי נ' רב"ט מ' ר' – חייל הואשם במספר שימושים בסם מסוג קנאביס בנסיבות צבאיות ושני שימושים בנסיבות אזרחיות. החייל נעצר כחלק מפרשייה בה מעורבים 17 חיילים. לאחר שהסנגוריה הצבאית הביאה לשחרורו של החייל ממעצר, הוא כפר באשמה והתנהל משפט הוכחות. בסופו של דבר, קיבל בית הדין את טיעוני הסנגוריה הצבאית וזיכה את החייל מהאשמות שיוחסו לו.

עבירות אלימות

- א. מרכז (מחוזי) 56/19 התובע הצבאי נ' סמ"ר ח' ו' ואח' – חמישה לוחמים בגדוד נצח יהודה, אשר הוגש כנגדם כתב אישום בעבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות והתעללות בנסיבות מחמירות בצוותא, באירוע בו הלוחמים נקטו באלימות כלפי מי שנחשדו כסייענים של המחבל שרצח את חברם לגדוד באותו החודש, עת היו כפותים ואזוקים. בעקבות הליך גישור, נכרת הסדר טיעון בין הצדדים, לפיו הורשעו הלוחמים בעבירה צבאית של התעללות בנסיבות מחמירות והוטלו עליהם עונשים הנעים בין חודשיים מאסר לחצי שנת מאסר. בית הדין המליץ לנשיא המדינה כי נוכח נסיבות המקרה, ימחק את הרישום הפלילי בו הוכתמו החיילים לאחר סיום תקופת התנאי שהוטלה עליהם.
- ב. דרום 438/18 התובע הצבאי נ' טוראי א' ק' – החיילים א.ק ו-י.א הורשעו על פי הודאתם בשוד בצוותא של כסף מזומן משני פלסטינים ששהו בישראל באופן לא חוקי. בעוד י.א נקשר בהסדר טיעון ונידון לשנתיים מאסר, הסנגוריה הצבאית טענה כי מעורבותו של א.ק באירוע קטנה יותר ולכן עונשו צריך להיות נמוך יותר. בית הדין קבע כי יש שוני מסוים בין חלקם של השניים, בעיקר ביחס לכך שהחייל א.ק לא החזיק נשק במהלך האירוע, ולכן גזר עליו עונש של 20 חודשי מאסר.
- ג. צפון (מחוזי) 423/18 התובע הצבאי נ' סמל א' ס' – חייל הורשע בפציעה, בגין כך שדקר חייל אחר בסכין לאחר ריב שפרץ בין השניים. לחייל המתלונן נגרמו מספר חתכים שטחיים יחסית ונתנו לו מספר ימי מחלה. בתחילה יוחסה לנאשם עבירה של פציעה בנסיבות מחמירות. לאחר משא ומתן בין הצדדים, ובהתבסס בין היתר על מצבו הנפשי של הנאשם ועל טענות ראייתיות, הוחלט כי הנאשם יודה בעבירה של פציעה (עבירה מסוג עוון) ויוטל עליו עונש של 60 ימי מאסר, עונש מאסר מותנה, ופיצוי למתלונן בסך 1,000 ₪.

עבירות היעדר מן השירות

- א. מטכ"ל (מחוזי) 625/17 התובע הצבאי נ' סמל א' ב' – החייל הועמד לדין בגין היעדרותו מן השירות ללא רשות לתקופה של כ-9 שנים וחצי. עם מעצרו, הביע החייל חרטה על מעשיו וביקש להתגייס לשירות משמעותי בצה"ל. לאחר מאבק עיקש של הסנגוריה הצבאית, הוכנס החייל להסדר הקפאה במסגרתו שוחרר ממעצר ושולב בשירות צבאי. לאחר שירות משמעותי של שנתיים בצה"ל, אותו צלח החייל בהצלחה רבה, הורשע החייל במסגרת הסכמות בעבירה שאינה נושאת עימה רישום פלילי כלל ולא הוטל עליו עונש מאסר בפועל.
- ב. מטכ"ל (מחוזי) 60/18 התובע הצבאי נ' רב"ט י' ש' – חייל חרדי, נשוי ואב לשניים, נעצר בגין השתמטות של כ-7 שנים. לאחר משא ומתן ממושך למול התביעה הצבאית ולאור רצונו של החייל להתגייס לשירות בצה"ל, שוחרר החייל ממעצרו במסגרת הסדר הקפאה. לאחר שהשלים שנתיים של שירות צבאי תקין, הורשע החייל במסגרת הסכמות בעבירה שאינה נושאת עימה רישום פלילי כלל ולא הוטל עליו עונש מאסר בפועל.

עבירות אחרות והליכים נוספים

א. עת"מ 61639-08-18 רס"ס ר' ל' – נגד בשירות קבע הועמד לדין משמעותי בעבירה של התנהגות שאינה הולמת, על כך שקיים מערכת יחסים עם חיילת תחת פיקודו. בעקבות האירוע, הורה סגן הפצ"ר כי הנגד יובא בפני הוועדה להתרת התחייבויות שתבחן את המשך שירותו הצבאי. על אף שהוועדה המליצה להותירו בשירות, החליט ראש אכ"א להתיר את התחייבותו. בהמשך לכך, הרמטכ"ל דחה ערעור על החלטת ראש אכ"א. הסנגוריה הצבאית עתרה בשם הנגד לבית המשפט המחוזי בת"א בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, בטענה כי שחרורו משירות של הנגד על המעשה המשמעותי בו הורשע, באופן שיסיים את שירותו בגיל מבוגר וללא חיסכון פנסיוני כלל, אינו סביר ואינו מידתי. בית המשפט לעניינים מנהליים סבר כי יש טעם בעתירה, והמליץ לצדדים להגיע להסכמה על שחרור הנגד משירות במועד המוקדם ביותר שיאפשר לו לקבל קצבה על פי חוק שירות הקבע (גמלאות). המדינה הסכימה לכך, וביהמ"ש נתן תוקף של פסק דין להסכמות הצדדים.

ב. מרכז (מחוזי) 135/19 התובע הצבאי נ' רב"ט ש' י' - בשנת 2017, בתחילת שירותה, בדתה החיילת תלונת שווא בדבר ניסיון דקירה לאומני שבוצע כנגדה כדי להשתחרר משירות צבאי. בחקירת משטרת ישראל הודתה כי בדתה מליבה את האירוע כיוון שרצתה לקבל פטור משירות. נוכח האמור, הוגש כנגדה כתב אישום לבית הדין הצבאי בעבירה של ניסיון לקבלת שחרור במרמה. הסניגוריה הצבאית הגישה בקשה מנומקת לביטול כתב האישום, בה העלתה טענות משפטיות שונות והתייחסה לנסיבותיה האישיות של החיילת. הפרקליטות הצבאית נעתרה לבקשה והורתה על ביטול כתב האישום.

ג. מרכז (מחוזי) 353/18 התובע הצבאי נ' רס"ל ס' פ' – נגד בשירות קבע הואשם בעבירות מין בארבע חיילות ששירתו עמו. לפי כתב האישום המקורי יוחסו לנגד עבירת אינוס ועבירה של מעשה מגונה בנסיבות אינוס. לאחר הליך גישור בבית הדין הצבאי, במסגרתו הועלו טענות ראייתיות משמעותיות מצד הסנגוריה הצבאית, תוקן כתב האישום, כך שיוחס לנגד עבירות של מעשים מגונים ונגזרו עליו 21 חודשי מאסר, לצד תשלום פיצויים לנפגעות העבירה, הטלת מאסר מותנה והורדה לדרגת טוראי.

ד. דרום (מחוזי) 200/19 התובע הצבאי נ' רב"ט י' ב' – החייל הואשם בכתב אישום חמור של סחר בנשק, הוצאת אמל"ח ושימוש בסם מסוכן. לאחר הליך גישור בפני שופט בבית הדין הצבאי המחוזי דרום וז"י, במסגרתו העלה הסניגור קשיים ראייתיים משמעותיים - הוחלט למחוק את סעיפי העבירה שמהותן סחר בנשק, והחייל הורשע אך בעבירות של שימוש בסם מסוכן.

ה. ז"י (מחוזי) 286/19 התובע הצבאי נ' סמ"ר א' מ' – במהלך הפגנה אלימה על גדר הביטחון ברצועת עזה, ירה הלוחם לעבר מפגין שניסה לחצות את הגדר ללא קבלת אישור ממפקדיו. לאחר שימוע בפני הפצ"ר, בו השמיעו הסנגורים הצבאיים טענות שונות, ולאור קשיים בהוכחת האשמה, נקשרו הצדדים בהסדר טיעון לפיו הלוחם יורשע בעבירה של חריגה מסמכות עד כדי סיכון חיים או בריאות, ויוטל עליו עונש של מאסר לריצוי בדרך של עבודה צבאית למשך חודש ימים.

מגמות ואתגרים מרכזיים לשנת 2020

1. הגנה על זכויות חיילים הנחקרים במצ"ח

הסנגוריה הצבאית שמה לה למטרה להגן על זכויות החיילים בהליך הפלילי, הן בתיקים פרטניים, והן באופן מערכתי. שלב החקירה הוא צומת מרכזי בהקשר זה.

בשנת 2020 הסנגוריה הצבאית תשים דגש מוגבר על כל הנוגע לשמירה על זכויות נחקרים במצ"ח, בין היתר, בעניינים הבאים: מניעת שימוש בשיטות חקירה פוגעניות ופסולות; מניעת פגיעה בזכות השתיקה ובזכות ההיוועצות; צמצום חקירות ארוכות ללא הצדקה; הבטחת תיעוד חקירות; מניעת עיכובים ומעצרים לא חוקיים; ומניעת חיפושים פסולים.

הסנגוריה הצבאית תמשיך בעשייתה, בתיקים הפרטניים ובתפקידה הציבורי, גם בשנת 2020. הסנגורים הצבאיים ימשיכו במלאכת הייעוץ והייצוג בתיקים תוך חתירה להשגת התוצאה הטובה ביותר עבור לקוחותיהם, ובנוסף לכך, הסנגוריה הצבאית תפעל לקידום זכויות הנחקרים במצ"ח.

2. הרחבת השימוש בכלי שיקום ובכלים חלופיים להליך הפלילי

בשנת 2020 הסנגוריה הצבאית תמשיך לפעול למתן משקל הולם לאינטרס השיקום. זאת, במטרה לצמצם את השלכות ההליך הפלילי על חיילים.

הסנגוריה הצבאית תמשיך לפעול להרחבת השימוש בכלי של תסקיר לעונש במערכת הצבאית. מדובר בכלי חשוב, שנועד לסייע לבית הדין במלאכת גזירת הדין, ולהדגיש היבטים שונים בנסיבות המעשה והעושה שאינן באות לידי ביטוי כיום.

עוד, תפעל הסנגוריה הצבאית להרחיב את מספר המקרים שבהם ייחתמו עם חשודים ונאשמים הסדרים מותנים והסדרי הקפאה, לרבות במקרים של היעדרות מן השירות שלא ברשות. בכך יתאפשר לחיילים להוכיח כי שינו את דרכם, ימשיכו בשירות צבאי מועיל וימנעו מעונש מאסר ומרישום פלילי. בתוך כך, תמשיך הסנגוריה הצבאית לקדם את הטיפול בחיילים שישתלבו בהליכים בפני "בית הדין המשלב".

3. הרחבת השימוש בחלופות למאסר ממשי

לאחר תיקון 133 לחוק העונשין, שבין היתר הרחיב את משך תקופת המאסר שניתנת לריצוי על דרך של עבודות שירות, ולאור המלצות דו"ח וועדת דורנר לצמצם הטלת עונשי מאסר קצרים, הסנגוריה הצבאית מזהה כי ישנה צעידה אל עבר הימנעות מהטלת עונשי כליאה במערכת האזרחית, והעדפת עונשים אחרים חלף זאת.

בשנת 2020 הסנגוריה הצבאית תפעל, במלוא המרץ, על מנת לקדם שינויים דומים במערכת המשפט הצבאית. הסנגוריה הצבאית תמשיך ותפעל בכל מקרה ומקרה, על מנת שבתי הדין ישקלו בכובד ראש האם נכון להטיל עונש שירוצה בכליאה ממשית או שמא נכון להסתפק בעונש מאסר מותנה או למצער ניתן להסתפק בעונש שירוצה בעבודות צבאיות.

מחלקת הייעוץ והחקיקה

דברי פתיחה

מחלקת הייעוץ והחקיקה מעניקה ייעוץ משפטי לכל אגפי המטה הכללי והזרועות בצה"ל, ופועלת, בשיתוף עם המפקדים לסייע לצה"ל להגשים את יעדיו במסגרת החוק. בנוסף, המחלקה מסייעת למפקדים לממש את סמכויותיהם, ובד בבד מגנה על זכויותיהם של החיילים המשרתים בצה"ל. קציני המחלקה עוסקים בגיבוש חוות דעת משפטיות, משתלבים בעבודות מטה ומייצגים את עמדת צה"ל בפני ערכאות שיפוטיות ומעין-שיפוטיות ובכך מסייעים בשמירה על חופש הפעולה של גורמי הצבא ובהגנה על החלטות שקיבלו הגורמים המוסמכים בצה"ל.

במהלך השנה החולפת עסקה המחלקה במגוון תחומים משפטיים ובהם: משפט חוקתי ומנהלי, דיני השירות בצבא, דיני עבודה וגמלאות, דיני תקשורת, משפט ורפואה, דיני אוויר ודיני ים, דיני מקרקעין ותכנון ובנייה, דיני הגנת הסביבה, דיני חברות, דיני חוזים ומכרזים, דיני מסים, דיני קניין רוחני ועוד.

קציני המחלקה עסקו בשורה של תהליכים מרכזיים והליכים משפטיים בתחום כח האדם בצה"ל, בהם תהליכים הנוגעים למימוש מודל שירות הקבע החדש עליו סוכם בשנים האחרונות, מימוש הסכמי שכר במגזר הציבורי בצה"ל, זכויות פנסיוניות של משרתי הקבע, פעולות צה"ל לאיתור נעדרים וחללים שמקום קבורתם לא נודע, גיוס לצה"ל והסדרי דחייה ופטור ממנו ועוד.

המחלקה אמונה גם על קידום יוזמות חקיקה מטעם צה"ל וכן על גיבוש עמדת צה"ל ביחס לתזכירי חוק ממשלתיים, להצעות חוק פרטיות ולתקנות המוצעות על-ידי משרדי ממשלה אחרים, על-מנת להתאימן לצרכי העדכניים של צה"ל ולעגן את הסמכויות הדרושות לו לשם הבטחת יכולותיו המבצעיות בשגרה ובחירום. בשנה החולפת, בעקבות התפזרותן של הכנסות ה-20, ה-21 וה-22 פחתה כמות הצעות החוק הממשלתיות והפרטיות שהונחו על שולחן הכנסת, והדבר אפשר לקדם מספר יוזמות חקיקה חשובות לצה"ל ולמערכת השיפוט הצבאית, כפי שיפורט להלן.

בשנים האחרונות התחדדה ההכרה בחשיבות הייעוץ המשפטי לרשויות הצבא בתחום החוזים והמכרזים, כחלק מהמאמץ להתייעלות כלכלית ולחסכון כספי ולצורך הגנה על האינטרסים הצבאיים במסגרת ההתקשרויות השונות. כפועל יוצא מכך הוקם במחלקה בשנת 2018 ענף חוזים והתקשרויות, שהוא ענף משותף לפרקליטות הצבאית וליחידת היועצת הכספית לרמטכ"ל, המלווה את הצבא בתהליכי הגיבוש של התקשרויות אסטרטגיות ומרכזיות המבוצעות על-ידי משרד הביטחון עבור צה"ל, הן בפן המשפטי והן בפן הכלכלי. בשנה החולפת ליוו קציני המחלקה את עבודת המטה הצבאית לעיצוב התקשרויות מרכזיות המבוצעות על ידי משרד הביטחון עבור צה"ל ואת הבקרה אחר אופן מימושו, וכך תרמו לחיסכון כספי בהוצאות הצבא ולמתן ביטוי לצרכים המבצעיים בהתקשרויות הנערכות עבורו.

לבסוף, אף השנה סייעו קציני המחלקה לגופי הצבא בהיערכותם לחירום וייעצו להם בפעולתם במצבי חירום, במהלך סבבי הלחימה שהתנהלו מול ארגוני הטרור ברצועת עזה.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2019

1. סיוע לצה"ל במצבי חירום ובלחימה בטרור

המצב הביטחוני המתוח הוביל את צה"ל בשנת 2019 למספר סבבי לחימה עם ארגוני הטרור הפועלים מרצועת עזה. קציני המחלקה העניקו ייעוץ משפטי לגופי הצבא בנושאים מבצעיים, בשאלות הנוגעות ליישומם של דיני החירום, ובכלל זה בנוגע לסמכויות פיקוד העורף לתת הנחיות לאוכלוסייה ולמחזיקים בחומרים מסוכנים, לגיוס חירום של אנשי מילואים, לצנזורה ולסגירת שטחים. כן סייעו קציני המחלקה לגופים שונים בצה"ל בפעילותם בתחום המאבק בטרור, הן מכוח חוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016 והן מכוח תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945. בהקשר בצד זאת הוסיפו קציני המחלקה להעניק ייעוץ משפטי שוטף המסייע לגופי הצבא להיערך לחירום ונטלו חלק בתרגילים בפיקוד העורף, בבסיסי הכליאה וביחידות מודיעין.

2. סיוע בהתמודדות עם אתגרים מבצעיים חדשים

בשנה האחרונה סייעו קציני המחלקה בהיבטים המשפטיים הרבים הקשורים להתמודדות של צה"ל עם אתגרים מבצעיים חדשים שהובאו לפתחו - באוויר ובים. בין היתר ליוו קציני המחלקה את עבודות המטה הבין-משרדיות שנועדו להתמודד עם תופעת כלי הרחיפה המוטסים בניגוד לדיני התעופה; סייעו לקידומו של **החוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים (תיקון מס' 10), התשע"ט-2019**, אשר נועד להסדיר את הסמכויות של נציגי חיל הים כגורם המוסמך לתת הנחיות מקצועיות בדבר אבטחת המתקנים הימיים שהוקמו במים הטריטוריאליים של מדינת ישראל ובמדרג היבשתי שלה; והעניקו ייעוץ משפטי בנוגע ליישום המלצות דו"ח הוועדה בראשותו של האלוף (במיל') אבי מזרחי, אשר נועדו לשפר את ההתמודדות עם האתגרים על העורף, באמצעות הסדרה מחודשת של יחסי הגומלין בין פיקוד העורף לבין רשות החירום הלאומית.

3. הבחירות לכנסת

להחלטות על פיזור הכנסת ה-20 בשלהי שנת 2018, ולאחר מכן - על פיזור הכנסת ה-21 והכנסת ה-22, היו השלכות משמעותיות על פעילות המחלקה. מחד גיסא הצטמצם מאוד הטיפול בכנסת בחקיקה הנוגעת לצה"ל. מאידך גיסא, גבר העיסוק בשאלות מורכבות ורגישות מבחינה ציבורית, הנוגעות להשפעת מערכת הבחירות על צה"ל, שחייבו מציאת תשובות שישמרו על אופיו הממלכתי והא-פוליטי של צה"ל, ובהן: שימוש של מפלגות ומועמדים בתמונות ובהן חיילים; שימוש בסרטונים שהופצו על-ידי חטיבת דובר צה"ל בסרטי תעמולה של מפלגות; עבודת חיילים בקלפיות; ביקורים וצילום של אישי ציבור במחנות צה"ל במהלך תקופת הבחירות.

בנוסף, סייעו קציני המחלקה בגיבוש עמדה משפטית במספר הליכים שהתנהלו בפני ועדת הבחירות המרכזית. באחד מהם נבחנה שאלת כשירותו של האלוף טל רוטו להתמודד בבחירות לכנסת, על רקע דרישת הצינון הקבועה בסעיף 56(א1)(3) לחוק הבחירות לכנסת, משום שלא חלפו שלוש שנים ממועד סיום תפקידו כמפקד פיקוד העומק בצה"ל, אותו מילא במסגרת מילואים בתנאי קבע, ועד למועד הבחירות. השופט מלצר אימץ את עמדת המדינה, שגובשה לאחר קבלת התייחסות של המחלקה למהות המשפטית של סוגי השירות השונים בצה"ל (פ"מ 2/21 בעניין טל רוטו).

4. עיסוק בסוגיות בתחום משאבי האנוש

בשנים האחרונות נערכו שורה של רפורמות הנוגעות לתנאי השירות בצבא, ובפרט בכל הנוגע לתנאי שירותם של משרתי הקבע. מימושן של חלק מהרפורמות (כגון, המעבר למודל שירות הקבע החדש, המעבר לפנסיה צוברת והסדרת פנסיית גישור, שינוי זכויות השיקום של משרתי קבע שנפצעו בהתאם להמלצות "ועדת גורן"), עדיין בעיצומו. קציני המחלקה ליוו את העיסוק בכלל הנושאים הללו בנושאים מרכזיים נוספים בתחום משאבי האנוש, ובתוך כך, פעלו על מנת לבטא את עמדתו של צה"ל ולשמור על זכויות המשרתים בו.

בין הנושאים שטופלו: יישום ההסדרים שנקבעו עם המעבר למודל השירות החדש וקביעת הכללים הנוגעים למימושים; יישום הסכם שכר שנחתם במשק בשנת 2016 בשכר משרתי הקבע; נושאים הנוגעים לקביעת ברירת המחדל של קרן הפנסיה בהסדר החיסכון הפנסיוני של משרתי הקבע; הבטחת המשך תשלום קצבת הגישור למשרתי קבע שבהסדר הפנסיה הצוברת ופעילות להסדרת כללי תשלומה; התייחסות לטענות שהועלו כנגד תשלום הגדלת תקופות השירות בקצבת משרתי הקבע ועוד.

כמו כן, המשיכו קציני המחלקה לעסוק בנושאים משמעותיים נוספים בתחום משאבי האנוש, כגון, הליך הטמעתו של תהליך חדש למניעת ניגוד עניינים, הליך משפטי תקדימי בעניין מסירת מידע שנאסף במסגרת חקירה לאיתור נעדרים, הליכים משפטיים רבים שעסקו בגיוס לצה"ל, בהחלטות על פיטורין ועל פרישה מהשירות, בהחלטות בעניין תנאי השירות, בדחיית גיוס מצה"ל מטעמי הכרה דתית ובשל לימודים בישיבה ועוד.

5. חוזים ומכרזים

קציני המחלקה, יחד עם הלשכה המשפטית במשרד הביטחון, ליוו בשנה החולפת את עבודת המטה הצבאית לגיבוש התקשרויות בעלות השלכות משמעותיות לצה"ל, ביניהן מכרז למתן שירותי מחשוב, סליקה ובקרה בתחום הדלק - מכרז ראשון מבין מספר מכרזים בתחום אספקת הדלק, בהיקף כספי כולל של כ-1.5 מיליארד ש"ח בשנה; מכרז ליסינג עבור כלי רכב לדרג הרס"ן והרני"ג - מכרז לשכירת כ-9,300 כלי-רכב, אשר עתיד להימשך ארבע שנים בהיקף של כמיליארד ש"ח; ומכרזים והסכמים רבים לרכש אמצעי לחימה שונים.

נוסף על כך ליוו קציני המחלקה את מנהלת "בשביל הבריאות", אשר מקיימת עבודת מטה מקיפה לבחינת האפשרות למיקור חוץ של רפואת השגרה מצה"ל לקופות החולים, תוך התייחסות לסוגיות משפטיות דוגמת רציפות הטיפול הרפואי הניתן לחיילי צה"ל, הגדרת סל שירותי הרפואה שיינתנו להם והעברת מידע רפואי; וסייעו להסדיר את זכויות הקניין הרוחני של מערכת הביטחון במידע הרפואי הנמסר לחוקרים ואת הזכות לתמלוגים ממסחור תוצרי המחקר.

זאת ועוד, קציני המחלקה פעלו לשפר את תהליכי ההתקשרות המבוצעים על-ידי משרד הביטחון עבור צה"ל והבקרה עליהם. במסגרת זאת, קציני הענף שקדו על הנגשת עולם ההתקשרויות למפקדי צה"ל. בין היתר, באמצעות בניית אתר ייעודי

בצה"לנט; בניית לומדה ללימוד נושא ההתקשרויות; קיום השתלמויות והרצאות בנושא התקשרויות לגורמי הצבא ומשרד הביטחון; והידוק הבקרה על ספקים.

6. השפעת הצבא על התכנון והבנייה

קציני המחלקה מלווים את הליכי אישורן של תכניות מתאר להקמת מתקנים ביטחוניים, לשם מתן מענה להתנגדויות שמוגשות ולהליכים משפטיים הנלווים להן. כך, למשל, טיפלו קציני המחלקה בעתירה לבטל את תכנית "אופק רחב", שנועדה לאפשר את המעבר של יחידות רבות השוכנות כיום בצריפין, בתל השומר, בקסטינה ובשלישות ברמת-גן - למחנה רחבעם ברמלה ובערר על אישור התכנית להעברת מכללות צה"ל מגלילות לשטח הכפר השוודי בעין כרם.

בשנה החולפת ייצגו קציני המחלקה את עמדת פיקוד העורף בדיונים שהתנהלו במנהל התכנון לצורך אישורן של תכנית מתאר ארצית למיגון מתקני תשתיות לאומיות ומפעלים המחזיקים חומרים מסוכנים (תמ"א 40ב') ושל תכנית מתאר בנושא שימוש בתווך התת-קרקעי למטרות מיגון האוכלוסייה והפעלת שירותים חיוניים בחירום (תמ"א 40).

כמו כן, כן ליוו קציני המחלקה מספר פרויקטי מגורים שנועדו לקשור לשירות ארוך טווח כוח אדם איכותי בצה"ל, לרבות פרויקט תקדימי במתווה פינוי-בינוי.

הליכים משפטיים מרכזיים לשנת 2019

להלן יפורטו בתמצית הליכים משפטיים מרכזיים בהם עסקו קציני המחלקה בשנת 2019:

עתירות בנושא השירות בצה"ל

א. בג"ץ 5923/19 א' א' נ' שר הביטחון - עתירה שהוגשו על-ידי שתי מועמדות לשירות ביטחון בבקשה לגייס אותן לשירות כלוחמות בחיל השריון - תפקיד שאינו פתוח כיום בפני נשים, אך סוגיית שילוב הנשים בו מצויה בבחינה בצה"ל, בהמשך לפיילוט שנערך בנושא. בראשית חודש פברואר 2020, הורה בית המשפט העליון על מחיקת העתירה, נוכח שינויים שחלו בנושא מאז הגשת העתירה.

ב. בג"ץ 5480/18 מ' ש' נ' מפקד מיט"ב - בג"ץ דחה עתירה שהוגשה נגד החלטת רשויות הגיוס, לדחות בקשתה של מועמדת לשירות ביטחון לפטור אותה משירות בצה"ל, על אף שלא הייתה מחלוקת כי העותרת מנהלת אורח חיים דתי. שופטי בג"ץ קיבלו את עמדת המדינה, כי לא התקיימו טעמים מיוחדים המצדיקים לקבל באיחור את "תצהיר הדת" מטעם העותרת, שהוגש כ-24 שעות לפני מועד הגיוס שנקבע לה, וכי העובדה שהעותרת שומרת כשרות ואינה נוסעת בשבת אינה מחייבת את המסקנה שטעמים שבהכרה דתית מונעים ממנה לשרת שירות ביטחון.

הליכים משפטיים הנוגעים לתחום המקרקעין

א. בג"ץ 280/19 ס' ס' ק' נ' משרד הביטחון - עתירה לאפשר לעותרים גישה לקברים של בני משפחתם בבית קברות נוצרי שמצוי בשטחו של בסיס חימוש של חיל-האוויר ולדאוג לתחזוקתם ולשימורם של הקברים. העתירה נמחקה לאחר שגובש מתווה שיאפשר לשני העותרים ולשני מלוויים מטעמם לפקוד את מקום קבורת בני משפחתם עד שלוש פעמים בשנה, בכפוף לעמידתם בתנאים שונים כגון: תיאום בהתאם לצרכי צה"ל, בידוק ביטחוני ואבטחה. כמו כן הוחלט לאפשר לעותרים, ככל שיחפצו בכך, לבצע פעולות אלמנטריות לטיפול וניקוי הקברים במהלך הביקורים.

ב. בג"ץ 8365/18 ג' ע' נ' רשות מקרקעי ישראל - מרחב צפון - עתירה התוקפת את החלטת רשות מקרקעי ישראל, משרד הביטחון וצה"ל, שלא לאפשר לעותר רעיית צאן בשטח אש ברמת הגולן. לאחר שהוגשה תגובת המדינה, בה נטען כי הסירוב לתת היתר רעייה לעותר נובע משיקולים ביטחוניים בלבד, הודיע העותר כי אינו עומד עוד על העתירה והיא נדחתה.

חופש מידע

א. עע"מ 1199/19 לביא, זכויות אזרח, מינהל תקין ועידוד ההתיישבות נ' הממונה על חופש המידע בצה"ל - עמותת "לביא" ערערה לבית המשפט העליון על פסק הדין שניתן בבית המשפט לעניינים מנהליים (עת"מ (ת"א) 8538-08-18), אשר דחה את עתירתה לקבל סיכום דיון של הרמטכ"ל בנוגע להתקשרות עם מכוני חינוך אזרחיים, בקובעו כי סיכום הדיון הוא בבחינת מסמך פנימי שאין הכרח למוסרו, ושהעותרת קיבלה ממילא את תמצית הנחיית הרמטכ"ל. בעקבות הערות שופטי בית המשפט העליון הודיעה העותרת כי אינה עומדת עוד על הערעור והערעור נדחה.

ב. עת"מ (ת"א) 9194-02-19 ידיעות אינטרנט נ' מדינת ישראל - עתירה שהוגשה לנוכח הסירוב למסור לידי העותרים דו"חות שפרסם מבקר צה"ל בין השנים 2012-2017. העתירה התקבלה באופן חלקי: לאחר שהעותרים צמצמו את בקשתם הורתה השופטת לצה"ל למסור להם חלק קטן מדו"חות הביקורת שהתבקשו.

תביעות כספיות

א. ת"א (שלום ת"א) 43552-11-17 זהבי נ' שטייף - בית המשפט קיבל באופן חלקי תביעת לשון הרע שהגיש שדרן הרדיו נתן זהבי נגד עיתונאית גלי"ץ הדס שטייף, על רקע דיווחים שפורסמו על-ידה על אודות תלונות שהובאו לידיעתה מצדן של נשים הטוענות כי התובע ביצע בהן עבירות מין. על פסק הדין הוגש ערעור לבית המשפט המחוזי.

ב. וע (שלום ת"א) 30273-02-17 ש' נ' הממונה על הגמלאות שירות הקבע - ועדת הערר הפועלת מכוח חוק תשלום קצבאות לחיילי מילואים ולבני משפחותיהם, התשס"ב-2002, קבעה כי לא נפל פגם בקריטריונים שנקבעו בצה"ל לצורך קביעה אם חללי צה"ל שנפלו במהלך מלחמת השחרור השתייכו למערך המילואים. הוועדה דחתה 28 עררים שהוגשו אליה משמצאה כי הקריטריונים יושמו כדבעי באותם מקרים ועל כן העוררים אינם זכאים לתשלום של מענק הוני בסכום של 100 אלף ש"ח, וקיבלה

שבעה עררים נוספים, משום שסברה כי הקריטריונים לא יושמו כראוי במקרים אלו. משפחות החללים שתביעותיהם נדחו על-ידי ועדת הערר הגישו ערעור על החלטה לבית המשפט המחוזי. טרם התקבלה החלטה בערעור (עש"א (מח' י-ס) - 15874-09-19 ד.מ. נ' הממונה על תשלום קצבאות המילואים בצה"ל).

ג. סע"ש (ת"א) 55714-05-15 י' ק' - מדינת ישראל - בית-הדין האזורי לעבודה דחה תביעה שהגישו 38 אזרחים עובדי צה"ל המזוכים בשכרם בדירוג מחקר לתשלום הפרשי ריבית והצמדה, לאור טענתם כי היה על המדינה לעדכן את שכרם באופן אוטומטי עם עדכון שכרם של עובדי המחקר במערכת הביטחון. שופטי בית הדין קבעו קביעה עקרונית חשובה, לפיה עדכון שכרם של עובדי צה"ל בכלל, ושל אלה בדירוג מחקר בפרט, נעשה בעקבות משא ומתן וחתימה על הסכם קיבוצי עם ארגון עובדי צה"ל, שהוא ארגון העובדים היציג שלהם, והוא אינו מושפע באופן אוטומטי משינויים בשכרם של עובדים אחרים. על פסק הדין הוגש ערעור (ע"ע 47125-07-19 ט' א' ואח' - מדינת ישראל), אשר מתנהל בימים אלה בבית הדין הארצי לעבודה.

הליכים משפטיים נוספים

א. בג"ץ 3458/17 חדו"ש - לחופש דת ושוויון נ' צבא ההגנה לישראל - לפני כשנתיים עתרה עמותת חדו"ש לבג"ץ בדרישה לחייב את צה"ל לאפשר קבורה אזרחית או דתית לא-אורתודוקסית בליווי טקס צבאי. העותרת עמדה על עתירה, גם לאחר שפקודות הצבא תוקנו ועוגנה בה המדיניות הנוהגת, לפיה כל חייל יכול להיקבר בטקס התואם את אורחות חייו ואמונותיו, אך הסכימה למחוק את העתירה בעקבות הערות השופטים. בפסק הדין עמד בית המשפט על כך, שניכר כי "כלל הגורמים המוסמכים שיש להם נגיעה לנושא הקבורה של חללי צה"ל, קשובים לרגישות העניין ולסוגיות שהעותרת הציבה עליהן זרקור".

ב. בג"ץ 2781/17 ז' ש' נ' ראש המטה הכללי של צה"ל - שופטי בג"ץ דחו עתירה שהוגשה על-ידי בני משפחתו של חלל צה"ל בדרישה לקבל מסמכים שעל בסיסם הוחלט להכריז עליו כחלל צה"ל שמקום קבורתו לא נודע. בפסק הדין נקבעו קביעות עקרוניות בנוגע להיקף החובה למסור מידע למשפחות השבויים והנעדרים. בית המשפט הוסיף וקבע, כי ההכרעה להכריז על החייל שנספה כחלל צה"ל שמקום קבורתו לא נודע התקבלה על בסיס מידע מלא וכי לא נמצאה ראיה לשיקולים זרים או למידע נוסף שלא נלקח בחשבון.

ג. בג"ץ 8993/18 ד' ד' נ' צבא ההגנה לישראל - בג"ץ דחה עתירה שהגישו הוריו של חלל צה"ל נגד קביעת צה"ל, בהתאם למדיניות הנוהגת, כי חיילים לא יהיו רשאים לקבל פרס כספי במהלך שירותם בגין כתיבת מאמר. חלופות אחרות להנצחת בנם של העותרים שהוצעו להם על-ידי צה"ל, מלבד חלוקת פרס כספי כאמור, נדחו על-ידם. שופטי בג"ץ קבעו כי לא נפל פגם במדיניות הכללית של צה"ל, לפיה המשרתים בצבא אינם רשאים לקבל פרסים כספיים על כתיבת מאמר הקשור לתפקידם הצבאי, על-מנת למנוע פגיעה בשוויון ולשמור על טוהר המידות בקרב החיילים.

ד. בג"ץ 4981/17 א' ש' נ' ראש המטה הכללי - שופטי בג"ץ דחו עתירה שהגישו קרובי משפחתו של חייל, שנהרג בשנת 1964 כאשר הציל את חבריו מפגיעת רימון שנצרתו השתחררה, נגד דחיית בקשתם לבחון הענקת צל"ש למנוח. החלטה זאת התקבלה על

רקע מדיניות צה"ל להעניק צל"שים רק בסמוך לאירועים, ולא לדון בהענקת צל"שים ביחס לאירועי עבר מלפני עשרות שנים. בד בבד, הוענקה למשפחתו של החלל תעודת הערכה בגין מעשה הגבורה, אשר נמסרה להם באופן אישי על-ידי הרמטכ"ל (רא"ל אייזנקוט), ונקבע כי הוא יוטמע במסגרת מורשת חטיבת "גולני", כך שיונצח בקרב חיילי החטיבה מכאן ואילך. בית המשפט פסק כי מדיניות צה"ל בנושא מתן צל"שים אך ורק סמוך לאירועים בגינם הם ניתנים היא סבירה ובעלת היגיון פנימי.

ה. בג"ץ 8928/18 **גית נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון** – בפסק הדין דחה בית המשפט העליון את עתירתו של מושל מחוז ירושלים מטעם הרשות הפלסטינית, שביקש לבטל את הצווים שאסרו עליו ליצור קשר עם מספר בכירים ברשות הפלסטינית ולהיכנס לשטחי יהודה ושומרון.

ו. בג"ץ 2893/19 **גועבה נ' מפקד פיקוד העורף** – בפסק הדין דחה בית המשפט העליון את עתירתו של פעיל חמאס, בכיר בארגון "שבאב אל אקצא", לבטל את הצו שאסר עליו להיכנס אל העיר ירושלים וליצור קשר עם מספר פעילים בארגון.

ז. בש"פ 5539/19 **ס' ב' נ' מדינת ישראל** – הליך שעניינו אופן היישום של החלטה לשחרר חייל שנעצר על-ידי משטרת ישראל לחלופת מעצר ביחידה הצבאית. בית המשפט העליון פסק, כי ההחלטה לשחרר את החייל למעצר ביחידה לא נועדה לחייב את הצבא לקבלו בחזרה לשירות ואינה מונעת מהצבא לנהוג בהתאם להסדריו.

[חקיקה ופקודות הצבא](#)

בשלהי שנת 2018 החליטה הכנסת ה-20 על התפזרותה, אך עוד לפני גמר כהונתה בתחילת שנת 2019 הייתה מחלקת הייעוץ והחקיקה שותפה לחקיקתם של שני חוקים חשובים, נוסף על תיקון מס' 10 לחוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים שנזכר לעיל:

חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019 - חוק זה צפוי להחליף את חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים שנחקק בשנת 1981. החוק החדש מעניק סמכויות לגורמים שונים בצה"ל (באגף כוח האדם, במשטרה הצבאית, באגף המודיעין וביחידה לחקירות פנים) לקבל מידע מהמרשם הפלילי לצורך ביצוע תפקידם.

חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 86), התשע"ט-2019 - קובע הוראות בדבר הארכת תקופת ההתיישנות בשל פעולות חקירה שבוצעו במהלך תקופת ההתיישנות. במסגרת תיקון עקיף לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 הוחל הסדר זה גם על תקופת ההתיישנות הקבועות בחש"ץ.

לאחר התפזרות הכנסת סייעה המחלקה לגבש מספר יוזמות חקיקה, אשר הופצו לציבור כתזכירי חוק.

תזכיר חוק השיפוט הצבאי (הוראת שעה), התשע"ט-2019 - מטרת תזכיר חוק זה, להתאים את ההסדר שנקבע בתיקון מס' 133 לחוק העונשין, שמאפשר להטיל עבודות שירות לפרק זמן ארוך יותר מכפי שהתאפשר עד כה, למאפייניה הייחודיים של המערכת הצבאית.

תזכיר חוק השיפוט הצבאי (שחרור על תנאי ממאסר), התשע"ט-2019 - תזכיר חוק זה מבקש להחיל במערכת אכיפת הדין הצבאי הוראות הדומות לאלה הקבועות בחוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א-2001, תוך עריכת השינויים המחוייבים והמתאימים להליכים ולערכאות שלפי חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955. בין היתר מבקש תזכיר החוק להחליף את "הוועדה לעיון בעונש" ב"ועדת שחרורים צבאית", אשר סמכויותיה יהיו דומות לסמכויות הוועדה האזרחית.

נוסף על תזכירים אלו, נמשכה בשנה החולפת עבודות מטה לקידום של מספר תזכירי חקיקה לתיקון חוק השיפוט הצבאי, שפורסמו להערות הציבור בשנת 2018, ובהם תיקון שמטרתו לאמץ במערכת המשפט הצבאית את ההסדרים הנוהגים במערכת המשפט האזרחית בכל הנוגע לזכותו של נאשם לעיין בחומרי החקירה שהתנהלה בעניינו (**תזכיר חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' ... (עיון בחומר חקירה), התשע"ח-2018**); תיקון המבקש להחיל על בתי הדין הצבאיים את תיקון מס' 113 לחוק העונשין, שעניינו הבניית שיקול הדעת השיפוט בענישה, בשינויים המתחייבים מאופייה הייחודי של מערכת השיפוט הצבאית (**תזכיר חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' ... (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשע"ט-2018**); ועוד.

בנוסף, ליוו קציני המחלקה עבודות מטה יחידתיות הנוגעות לסמכויות מערכת האכיפה הצבאית ויזמו וקידמו תיקוני חקיקה בנושאים רבים ומגוונים. כך, למשל, יזמו קציני המחלקה **תיקון לחוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק**, התשע"א-2011, על-מנת להקנות לחיל האוויר פרק זמן נוסף להסרת רכיבי אסבסט מכלי טיס צבאיים; נמשכה עבודת המטה המשותפת לצה"ל ולמשרד לביטחון הפנים לקידום **טיוטת תקנות כלי היריה (מתן רישיון לאדם שמלאו לו 18 שנים אך טרם מלאו לו 21 שנים), התשע"ח-2018**, שמטרתן להוריד את הגיל לקבלת רישיון כלי ירייה מ-21 ל-18 שנים, על-מנת לאפשר לחיילים המתמחים בתפקידי אבטחה לעבוד בחברות אבטחה פרטיות כמאבטחים חמושים, כאשר הם אינם בתפקיד צבאי; וכן נמשכה עבודת מטה מורכבת עם משרד הבריאות לשם גיבושן של **תקנות מכוח פקודת הרוקחים [נוסח חדש]**, התשמ"א-1981, לשם קביעת התאמות נדרשות לתחולת הפקודה על צה"ל, בהתחשב באופי הפעילות הצבאית מחד גיסא, ובצורך לשמור על בריאות ציבור החיילים מאידך גיסא. תיקוני חקיקה רבים נוספים הוכנו בתחום **דיני ההתגוננות האזרחית**, ובכלל זה תיקונים לחוק ההתגוננות האזרחית, התש"א-1951, שנועדו להרחיב את האחריות והסמכויות של הרשויות המקומיות בתחום הפיקוח על המקלטים, להסדיר את יחסי הגומלין בין משטרת ישראל לפיקוד העורף באירועי חירום, להבטיח את מיגונם של מפעלים המקיימים פעילות חיונית לשעת חירום, לאמץ את המלצות הוועדה בראשותו של האלוף (במיל') אבי מזרחי, שבחנה את המענה המבצעי לצרכי העורף בישראל, ועוד; הצעה לתקנות שיסדירו את הכללים למתן פטור מהקמת מקלט; והצעה לתקנות בתחום החסנת חומרים מסוכנים.

בצד זאת פעלו קציני המחלקה לגיבוש התייחסות הצבא ליוזמות חקיקה של משרדי הממשלה השונים. בעקבות מעורבות זאת הוסכם, למשל, להתאים לצרכי הצבא את התקנות שהרחיבו את הפיקוח של משרד התחבורה על מינויים ופעילותם של קציני בטיחות (**תקנות התעבורה (תיקון מס' 6), התשע"ט-2019**). כן פועלים קציני המחלקה להטמיע את עמדת הצבא ב**טיוטת תקנות זכויות החולה (שימוש מחקרי במידע בריאות), התש"ף-2019**, ב**טיוטת תקנות הסדרת העיסוק בהדברה תברואית (תכנית הכשרה ובחינות), התשע"ט-2019** ובתקנות רבות אחרות.

לבסוף, ראוי להזכיר כי קציני המחלקה מטפלים אף בהיבטים המשפטיים של פקודות הצבא. בשנה החולפת ליוותה המחלקה את עבודת המטה לעדכון שורה ארוכה של הוראות פיקוד עליון, ובהן הוראה הקובעת את מבנה הצבא והוראות המסדירות את סמכויותיהן ואת תחומי האחריות של גופי הצבא המרכזיים. כמו כן סייעה המחלקה לקידומן של פקודות נוספות, ובכלל זה פקודה המסדירה את תחום הבקרה בצה"ל; עדכון לפקודה המסדירה את שעות השינה של החיילים בצה"ל; גיבוש פקודות חדשות ומקיפות בתחום הבטיחות ובתחום התעבורה; עדכון לפקודה המהווה את קובץ הוראות הקריאה לשירות מילואים פעיל ועוד.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2020

1. קציני המחלקה ימשיכו לתרום לשמירה על אופיו הממלכתי והא-פוליטי של צה"ל ולשמירה על טוהר המידות של המשרתים בשורותיו ויסייעו לגורמי הצבא להיערך לבחירות לכנסת שיתקיימו במהלך השנה.
2. עם כינונה של הכנסת ה-23 צפויים להתחדש הליכי החקיקה. קציני המחלקה יפעלו לקידומן של יוזמות החקיקה שכבר גובשו, לשם מימוש צרכי הצבא והגנה על זכויות המשרתים בו, ולייצוג עמדת הצבא בדיונים שיתקיימו בוועדות הכנסת השונות.
3. עם הקמתה של ממשלה חדשה יואצו הדיונים לגיבוש המסגרת של תקציב הביטחון, שאמור לאפשר את מימושה של התוכנית הרב שנתית "תנופה". בשנים קודמות גיבוש תקציב הביטחון היה כרוך ברפורמות משמעותיות במודל שירות הקבע ובהסדרי השכר והפנסיה. קציני המחלקה ילוו את הדיונים הצפויים בנושאים אלו בשנה הקרובה.
4. קציני המחלקה יטפלו בשנת 2020 בסוגיות עקרוניות הנוגעות לגיוס לצה"ל. בין היתר, הסדר גיוס החרדים לצה"ל צפוי להידון בכנסת לאחר הקמתה של ממשלה חדשה.
5. עם התבססותו של ענף חוזים והתקשרויות יגבירו קציני המחלקה את מעורבותם בליווי התקשרויות מרכזיות על-מנת להשיא את פוטנציאל ההתייעלות הכלכלית, לתרום לחסכון כספי בהוצאות הצבא ולהבטיח מימוש מיטבי של הצרכים הצבאיים.
6. קציני המחלקה מארגנים בימים אלו כנס משפטי, בהשתתפותם של בכירים במגזר הציבורי ובאקדמיה, שיוקדש להתפתחויות במשפט הצבאי.
7. בשנה הקרובה צפויים קציני המחלקה ללוות את הליכי ההתקשרות עם קופות החולים, לשם הסדרת תהליך מיקור החוץ של רפואת השגרה, על-מנת להבטיח את האינטרסים של צה"ל ואת זכויות החיילים.
8. קציני המחלקה יוסיפו לסייע לשיפור המוכנות של צה"ל לחירום ויפעלו לקידום תיקוני חקיקה שונים בתחום דיני ההתגוננות האזרחית.

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

דברי פתיחה

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, אחראית על מתן ייעוץ משפטי למפקד פיקוד מרכז המשמש כמפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון וליתר הגורמים הפועלים מכוחו. הייעוץ ניתן בקשת רחבה מאוד של נושאים בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי, בהתאם לדין הבין-לאומי, הדין המקומי החל באזור, ותחיקת הביטחון שחוקק המפקד הצבאי.

שנת העבודה 2019 התאפיינה באתגרים ביטחוניים באזור יהודה ושומרון ובכלל זה התמודדות עם אירועי טרור בהם נרצחו ישראלים, אירועי טרור עממי, והפרות סדר. קציני המחלקה, לרבות באמצעות מערך הייעוץ המשפטי לחטיבות המרחביות ליוו את פעילות כוחות צה"ל באזור. במסגרת זו, עסקו קציני המחלקה בליווי הליכים להריסת בתי מחבלים, תפיסה והחרמה של כספי טרור, סגירת מקומות המשמשים לייצור כלי נשק, פיתוח כלים חדשים למאבק בטרור ועוד.

שנת 2019 התאפיינה גם בעיסוק גובר בסוגיות האזרחיות באזור יהודה ושומרון, ובתוך כך, נדרשה המחלקה לסוגיות מורכבות העוסקות בקידום הליכים תכנוניים בהתיישבות הישראלית ובמגזר הפלסטיני, בחינת מעמדם של מקרקעין שנגרעו מאדמות מדינה, קידום פרויקטים הדורשים הפקעת מקרקעין, תיקון תחומי שיפוט ליישובים ישראלים ועוד.

כמדי שנה, נדרשה המחלקה להתמודד עם מאות הליכים משפטיים, בתחומים רבים ומגוונים, ובפני ערכאות שונות, כאשר ברובם המכריע, התקבלה עמדת המדינה על ידי בתי המשפט. במהלך השנה, ניתנו מספר פסקי דין עקרוניים בתחומי העיסוק של המחלקה, ובכלל זה בנושאי סמכות המפקד הצבאי להחזיק בגופות מחבלים לצורך קיום משא ומתן עתידי להשבת חיילי וחללי צה"ל וכן להשבת אזרחים שנפלו בשבי האויב; גבולות שיקול הדעת של המפקד הצבאי בבואו לחוקק או לתקן את הדין החל באזור; חוקיותו של הצו בדבר סילוק מבנים חדשים ועוד. בנוסף, בשנת 2019 חל גידול בהיקף העתירות העוסקות בנושאי היתרי תנועה וכניסה לישראל.

במהלך השנה, קציני המחלקה קידמו דברי חקיקה רבים, אשר מתוכם הבשילו וחוקקו כ-40 דברי חקיקה, ובהם תסקירי מעצר לקטינים; סגירת דלתיים בדיוני קטינים ועדים שזהותם חסויה; איסור על החזקה ונסיעה ברכב שנפסל לשימוש ("משטובה"); פטור מהיתר לבינוי פשוט; הקמת ועדת שטח וגבולות; הענקת פטור ממס רכישה במקרים הומניטריים; ביטול מל"ג איו"ש והסמכת מל"ג ישראל להכיר במוסדות ביישובים הישראליים באזור; הקמת אשכולות יישובים ועוד.

מגמות ותופעות עיקריות בשנת 2019

1. היערכות לחירום

נוכח חוסר היציבות הביטחונית המאפיינת את האזור, המחלקה נערכה למתן ייעוץ משפטי בעתות חירום והסלמה באזור. קציני המחלקה השתתפו באופן מלא בתרגילים של פיקוד המרכז ואוגדת איו"ש, וגיבשו מענה משפטי לסוגיות עקרוניות שהתעוררו במסגרת תרחישים שונים אליהם נערכים הגופים המבצעיים. המחלקה המשיכה בהכשרת אנשי המילואים שלה ומערך הייעוץ של המחלקה בחירום. כן גובשו, תוקפו ונבחנו שלל הוראות מבצעיות שנכתבו לעתות חירום.

2. **גיבוש ועדכון נהלים אופרטיביים**
המחלקה סייעה לגורמי פיקוד המרכז בעדכון נהלים אופרטיביים שונים ובכלל זה נוהל הטלת מגבלות תנועה ומדיניות השימוש בכוח, תוך מתן מענה לצרכים המבצעיים המשתנים של כוחות פיקוד המרכז.
3. **המערכה בטרור**
המחלקה ליוותה את כוחות צה"ל בהפעלת כלים שונים במסגרת המערכה בטרור, לרבות תפיסה והחרמת כספי טרור בסך של יותר ממיליון ש"ח, הריסת תשעה בתי מחבלים (ובכלל זה הריסה חוזרת של בתים שנבנו מחדש), סגירת מקומות לייצור נשק, סגירת בתי דפוס המעורבים בהסתה, ועוד.
4. **גדר הביטחון ומרחב התפר**
המחלקה נדרשה לעיסוק נרחב בנושאים שונים הנוגעים לגדר הביטחון ומרחב התפר. בין היתר טיפול בעתירות כנגד הליכי אכיפה ביטחוניים כלפי בינוי בלתי חוקי בסמוך לגדר הביטחון, אשר הבשילו לפסק דין עקרוני; טיפול בעתירות לבג"ץ ובתביעות אזרחיות שעסקו בגדר הביטחון; הרחבה ושדרוג של מעברי התפר לרווחת העוברים בהם; בחינת האפשרות להרחבת השירותים הניתנים בתחום המעברים ועוד. קובץ נהלי מרחב התפר עודכן, והוכנסו לשימוש היתרים חדשים מסוג "היתרי כרטיסיה", אשר יאפשרו התאמת ההיתרים לצורך החקלאי הקונקרטי של התושב, לשם מניעת ניצול לרעה של היתרי מרחב התפר לצורך כניסה לא מורשית לעבודה בישראל.
5. **אכיפת החוק ביהודה ושומרון**
בשנת 2019 חלה עליה במספר אירועי הפשיעה הלאומנית באזור בהשוואה לשנת 2018. המחלקה פעלה לחזק את שיתוף הפעולה בין הרשויות השונות ולהגביר את מודעות המפקדים לצורך בתיעוד אירועי פשיעה לאומנית והפעלת סמכויות כלפי המעורבים בהם. במסגרת זו הובילה המחלקה יום עיון בנושא פשיעה לאומנית בפיקוד המרכז בהשתתפות כלל הרשויות הרלוונטיות. יום העיון נועד לפיתוח הידע ושיפור האפקטיביות הבין ארגונית לצורך צמצום תופעת הפשיעה הלאומנית.
6. **קידום חקיקה ביטחונית**
לשם מתן מענה לצרכים ביטחוניים חדשים, ושיפור ההגנה על זכויות קטינים, קודמו על ידי המחלקה תיקוני חקיקה רבים. בשנת 2019 נחתמו תיקוני חקיקה בנושא עריכת תסקירי מעצר לקטינים באיו"ש; סגירת דלתיים בעדויות של קטינים ועדים שזהותם חסויה; הענקת סמכות תפיסה והחרמה של כלי רכב פסולים ("משטבות") בהם נעשה שימוש תדיר לפיגועי טרור. בנוסף, הוציאה המחלקה אוגדן חקיקה ביטחונית מקוון.
7. **תנועת אוכלוסין**
בשנה החולפת טיפלה המחלקה בכ-650 הליכים משפטיים העוסקים בתנועת אוכלוסין. ביניהם עתירות לבג"ץ ועתירות מנהליות שעניינן בקשות כניסה לישראל, יציאה לחו"ל, כניסת זרים לאזור, מעבר בין האזור לרצועת עזה, תושבות ומעמד באיו"ש, ועוד.

8. הטיפול בבניה בלתי חוקית

בשנת 2019 התבסס במחלקה מדור אכיפה, כחלק מהמאמץ להגביר את אפקטיביות האכיפה כנגד תופעת הבניה בלתי חוקית באזור. המדור גיבש וקידם כלי אכיפה חדשים, ובהם הצו בדבר סילוק מבנים חדשים, אשר מאפשר הליכי אכיפה מהירים יותר מאלו הקבועים בדין החל באזור ביחס לבנייה בלתי חוקית חדשה. הצו מקנה לרשויות האזור כלי אכיפה מהיר ואפקטיבי בהתמודדות עם תופעת הבניה הבלתי חוקית הענפה הקיימת באזור. במהלך השנה, המדור מיקד את המאמץ בטיפול בהליכי אכיפה ובהליכים משפטיים, שתועדפו בהליך סדור שגובש יחד עם גורמי המנהל האזרחי.

9. קידום חקיקה אזרחית

במהלך שנת 2019 קודמו ונחתמו דברי חקיקה אזרחיים רבים בהתאם לתוכנית העבודה שגובשה בשיתוף המנהל האזרחי ומשרד הביטחון. בין דברי החקיקה המרכזיים שנחתמו ניתן למנות את הקמת הקרן לשיקום מחצבות, מתן פטור מאגרת רישום מקרקעין לנכים ועוד. בשנה זו קודמה עבודת מטה משותפת עם משרד הפנים למיפוי והתאמת תקנוני הרשויות המקומיות באזור לדינים המוניציפליים החלים בישראל. עבודות מטה בולטות נוספות נערכו בשיתוף משרד האוצר ומשרד המשפטים בעניין הסדרת פתרון פנסיוני לעובדים פלסטינים המועסקים בהתיישבות ובעניין דיני המכס החלים במעבר אלנבי.

10. ליווי מוסדות התכנון וקידום תיקוני חקיקה בתחום התכנון

בשלהי שנת 2018 שבו נציגי המחלקה להשתתף בכלל דיוני מועצת התכנון העליונה (מת"ע) ובוועדות המשנה של מת"ע. קציני מדור פנים ליוו באופן צמוד את ועדות התכנון, תוך כתיבת חוות דעת משפטיות, ומתן מענה להליכים משפטיים נגד הליכים תכנוניים. כמו כן, קידם המדור מספר תיקוני חקיקה עקרוניים והחלטות מת"ע לרווחת כלל תושבי האזור.

11. היבטים מוניציפאליים

בשנת 2019 הורחב עיסוקה של המחלקה בתחום המוניציפאלי. במסגרת זו הובילה המחלקה מפגשים עם יועצים משפטיים למועצות האזוריות והמקומיות באזור, והועמק שיתוף הפעולה המקצועי עם משרד הפנים בישראל והממונה על היישובים הישראלים באזור.

12. קידום הוודאות בתחום המקרקעין

המחלקה שמה לה כיעד לחזק את הוודאות בתחום המקרקעין באזור. במסגרת זו נערכה בחינה של אפשרות חידוש הסדר המקרקעין באזור; המחלקה קידמה, יחד עם משרד המשפטים, משרד הביטחון והמנהל האזרחי, הסדרה של נושאים עקרוניים הנוגעים לבחינת גבולות אדמות המדינה המוכרזות ("קו כחול") וכן של יישום סעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי (הסדר הדומה במהותו ל"תקנת השוק" במקרקעין).

13. הקמת קרן לשיקום מחצבות באיו"ש

בשנת 2019 הושלמה עבודת מטה מורכבת בנושא שיקום מחצבות, במסגרתה נחתמו הצו בדבר שיקום מחצבות (יהודה ושומרון) (מס' 1823), התש"ף-2019 והתקנות בדבר קרן לשיקום מחצבות (יהודה ושומרון), התש"ף-2019. מטרת הצו להסדיר

ולעגן את אחריותו של מחזיק מחצבה, ולפעול לשיקום אתר החציבה, אף אם לא יינקטו פעולות שיקום מצד בעל הזכויות במקרקעין. זאת, באמצעות הקמת קרן, אשר תיגבה תשלומים מבעלי המחצבות, בהתאם לסוג וכמות המחצבים שהופקו בפועל, ותממן את שיקומו של אתר החציבה.

פסקי דין והליכים בולטים

א. דנג"ץ 10190/17 מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה והשומרון נ' מוחמד עליאן – פסק דין שניתן בדיון נוסף בבית המשפט העליון, במסגרתו התקבלה עמדת המדינה לפיה תקנה 133(3) לתקנות ההגנה מסמיכה את המפקד הצבאי להחזיק בגופות מחבלים לצורך קיום משא ומתן עתידי להשבת חיילי וחללי צה"ל וכן להשבת אזרחים שנפלו בשבי האויב. בעקבות פסק הדין הגישה המדינה הודעות מעדכנות בכ-20 עתירות שעסקו בגופות פרטניות של מחבלים, שהוחלט להחזיקן בהתאם לקריטריונים שנקבעו לכך בהחלטת הדרג המדיני.

ב. בג"ץ 3246/17 ו-676/17 מוחמד אבו טיר ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל – פסק דין הדוחה שתי עתירות שהוגשו כנגד החלטת המפקד הצבאי, להרוס מבנים שנבנו שלא כדין בסמוך לגדר הביטחון, בתחומי צו איסור בנייה בטחוני, בשכונת צור באהר. בפסק הדין נדרש בג"ץ לבחינת השימוש בכלי אכיפה בטחוני כנגד בניה בלתי חוקית בתחום צו איסור בניה צבאי. בג"ץ קיבל את עמדת המפקד הצבאי, בדבר הצורך בהגבלת הבניה בהתאם לצו וכן בדבר אופן יישומו הפרטני של הצו. כחודש לאחר מתן פסק הדין, מימש המפקד הצבאי את פסק הדין וביצע הריסה של 14 מבנים בהתאם לפסיקת בג"ץ.

ג. בג"ץ 8723/17 ראש המועצה המקומית אל איתיחאד ואח' נ' שר הבטחון – במסגרת העתירה, תקפו העותרים את הצעדים הביטחוניים השונים שנקטו באזור היישוב חלמיש, בעקבות הפיגוע ביום 21 ביולי 2017. ביהמ"ש קיבל את עמדת המדינה, כי הצעדים שנקטו הינם סבירים, בהתחשב בשיקולים הביטחוניים. במהלך הטיפול בעתירה, התברר כי הנהלים המסדירים את נושא מגבלות התנועה אינם עדכניים. בעקבות זאת, בוצעה עבודת מטה לכתיבתו ופרסומו של נוהל חדש בנושא. עוד הועלתה ע"י העותרים הטענה, כי תפילות שמקיימים ישראלים בכביש 450 סמוך ליישוב חלמיש מקשות על תנועת פלסטינים בכביש. לאור עמדת המדינה, כי ננקטים אמצעים למניעת חסימתו של הכביש, מצא ביהמ"ש כי העתירה מיצתה את עצמה, והורה על מחיקתה תוך שמירת טענות הצדדים.

ד. בג"ץ 3570/19 דפנה בנאי ואחרים נגד מפקד פיקוד המרכז ואחרים – במסגרת העתירה, התבקש בית המשפט לקבוע, כי כיסוי עיניהם של רועי צאן פלסטינים מעוכבים מבוצע תוך חריגה מסמכות ולוקה באפליה פסולה. כן נטען, כי כיסוי העיניים נעשה שלא לצורך בטחוני אלא לצורך השפלה והפחדה. בתגובת המדינה נכתב כי הפקודות והנהלים הצבאיים אוסרים על שימוש בכוח כלפי מעוכבים, וכי חל איסור על עיכוב לצורכי ענישה. פסק הדין, דחה את העתירה נוכח העובדה שהמדינה הכירה בכך שהמקרים שתוארו בעתירה היו אירועים חריגים, הסוטים מהפקודות, הנהלים והכללים הקיימים בנושא בפיקוד מרכז.

ה. בג"ץ 6423/19, 6420/19, 6794/19, 6790/19 אלעצפרה ואחרים נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש – עניינן של העתירות בצווי החרמה והריסה שהוצאו לבתייהם של המחבלים

שרצחו את החייל רב"ט דביר שורק ז"ל. צווי ההחרמה וההריסה הוצאו כנגד ארבעת המבנים שבהם התגוררו ארבעת הרוצחים. לאחר עיון בחומר המודיעיני, הכריע בג"ץ כי אין מקום להתערב בהחלטת המפקד הצבאי ויש להותיר את צווי ההחרמה וההריסה על כנם. יצוין, כי לאחר מתן פסק הדין מומשו צווי ההחרמה וההריסה.

1. בג"ץ 358/18 עיריית חברון נ' מדינת ישראל; דנג"ץ 5124/19 עיריית חברון נ' מדינת ישראל – במסגרת העתירה, טענה עיריית חברון כי הצו בדבר מנהלת שירותים אזרחיים (יהודה ושומרון) (מס' 1789) התשע"ז-2017, המקנה למנהלת הרובע היהודי בחברון סמכויות מוניציפאליות, נחקק בניגוד לדין הבינלאומי, לדין המקומי ולהוראות המשפט המנהלי הישראלי. כמו כן, נטען כי חקיקת הצו מפרה את חלוקת הסמכויות שנקבעה בהסכם הביניים הישראלי-פלסטיני. פסק הדין דחה את העתירה וקיבל את עמדת המדינה במלואה לפיה הצו נחקק בהתאם להוראות הדין ועל כן אין מקום להתערב בו. בקשה לדיון נוסף בעקבות פסק הדין נדחתה.

2. בג"ץ 4588/18 אגודת "סנט-איב" המרכז הקתולי לזכויות אדם ואח' נ' המפקד הצבאי באיו"ש ואח', בג"ץ 4590/18 מועצה כפרית אלמלא ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש ואח', בג"ץ 4593/18 ראש מועצת מסאפר יטא ואח' נ' שר הבטחון ואח' – ניתן פסק-דין המאשר את חוקיותו של הצו בדבר סילוק מבנים חדשים (יהודה ושומרון) (הוראת שעה) (מס' 1797), התשע"ח-2018, המהווה אחד מכלי האכיפה החדשים שפותחו. בית-המשפט קבע, שהצו הוצא בסמכות, וכן כי הצו מידי, סביר וניתן להפעילו בכפוף לתנאים המפורטים בפסק-הדין. פסק הדין אף קבע מספר קביעות בעלות חשיבות ביחס להיבטים נוספים של אכיפה כנגד בניה בלתי חוקית, ולחקיקה באיו"ש. המחלקה ליוותה את רשויות האזור במימוש "פיילוט" של הצו ביחס למספר מוגבל של מקרים, אשר בנייתם נעדרת אופק הסדרה תכנוני ונמצא אינטרס ציבורי מובהק באכיפתם.

ח. בג"ץ 3240/15 ראש מועצת ענאתא נ' מפקד כוחות צה"ל באזור – עניינה של העתירה בדרישות העותרים, כי יושבו להם קרקעותיהם, שהופקעו בצו הפקעה אשר על רובו הוקמה ההתיישבות מעלה אדומים. העותרים טענו, בין היתר, כי לא מומשה ההפקעה ביחס לחלק מאדמותיהם במשך זמן ממושך. בית המשפט העליון קבע, כי מאז שנת 1975, עת הוצא צו ההפקעה, הפך הצו למעשה עשוי ולא ניתן עוד להעלות טענות באשר לתוקפו. עוד פסק ביהמ"ש כי לא ניתן לקבוע שלא מומשה ההפקעה בכל הנוגע לאדמותיהם, וכי לא ניתן לבחון את הפקעת אדמות העותרים במובחן ובנפרד מצו ההפקעה כולו.

ט. בג"ץ 4427/16 בזראן ואח' נ' המפקד הצבאי ואח' – עניינה של העתירה באיסור שהוטל על יציאתם לחו"ל דרך נתב"ג של פלסטינים המתגוררים בישראל במסגרת הליך "איחוד משפחות". במסגרת ההליכים ניתן תוקף של פסק דין להסכמת המדינה, כי פלסטינים המחזיקים ברישיון ישיבה ארעי בישראל, יוכלו לצאת לחו"ל דרך נתב"ג בכפוף לבדיקה ביטחונית פרטנית. לגבי פלסטינים השוהים בישראל מכוח "היתרי מת"ק", פסק ביהמ"ש ברוב דעות כי לאור השיקול הביטחוני, האיסור על יציאתם שלא בהיתר פרטני הוא סביר ומידי.

י. בג"ץ 8432/17 אשדר חברה לבניה בע"מ נ' משרד הבינוי והשיכון ואח' – עניינה של העתירה בדרישת העותרת – "חברה משכנת" באזור יהודה ושומרון, אשר התחייבה בפני המדינה ורוכשי דירות לנהל רישום זכויות בדירות שבנתה – כי יועבר ממנה

הטיפול והניהול של רישום זכויות המשתכנים ביחידות הדיור שהקימה בתחומי האזור, לידי רשויות האזור. העתירה עסקה בסוגיה הכללית והרחבה בדבר אופן ניהול מרשם הזכויות באזור, באופן החורג מעניינה הפרטני של העותרת. בפסק הדין, בית המשפט העליון הורה על מחיקת העתירה, לאור התחייבות המנהל האזרחי כי ניהול מרשם הזכויות יועבר מהחברות המשכנות לידיו, בצורה הדרגתית ובכפוף להסדרת ההיבטים המקצועיים והתקציביים של התחייבות זו.

יא. בג"ץ 4470/18 **זעירי נ' מדינת ישראל** – עניינה של העתירה בדרישת העותרים, אשר טענו לזכויות בשני מבנים בחברון, לפנות את המתיישבים, אשר לטענתם פלשו לביתם. מנגד, טענו המתיישבים כי רכשו את המבנים ממי שהיה בעליהם ומחזיקם, ובאו בנעליו. בפסק הדין הורה בית המשפט העליון על דחיית העתירה, תוך קבלת עמדת המדינה לפיה אין מקום להורות על פינוי המתיישבים מכוח הסמכות לפינוי פלישה טרייה והשבת המצב לקדמותו, לאור היעדר הוכחה מספקת באשר לזהות המחזיק בפועל לפני הפלישה הנטענת.

יב. בג"ץ 6588/17 **חברת חשמל מחוז ירושלים נ' ממשלת ישראל, חברת חשמל לישראל ואח'** – ביהמ"ש העליון הורה על מחיקת העתירה במסגרתה ביקשה העותרת, חברת החשמל מחוז ירושלים לתקן את אמת מידה 24, המאפשרת לחברת חשמל לישראל לבצע ניתוקים לספק חשמל, הצובר חובות בגין הספקת חשמל ביידוע מראש בלבד. כך, שהניתוקים יבוצעו לאחר קבלת אישור מראש של הגורמים המקצועיים הרלוונטיים במתפ"ש, מנהא"ז, משהב"ט, משרד האנרגיה וכיו"ב. זאת, לאור ההשלכות הביטחוניות וההומניטריות שעשויות להיות לניתוקי החשמל באיו"ש. בפסק הדין, אומצה עמדת המדינה כי תתוקן אמת המידה כך ש-30 ימים לפני ניתוק תועבר התראה לגורמים המקצועיים שצוינו לעיל וחברת חשמל לישראל הונחתה לפעול בהתאם למתווה באופן מידי.

יג. בג"ץ 6679/15 **ראש מועצת הכפר קריות ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל ואח'** – במוקד העתירה עמדו טענות העותרים כנגד העברתו של האתר תל שילה לניהול המועצה האזורית, ולניהולו בפועל על ידי עמותת "משכן שילה". פסק הדין התמקד בשאלת חוקיות ההפרטה של ניהול האתר, וקבע כי ניכר מסעיפי ההסכם בין המנהל האזרחי לבין המועצה, כי המנהל האזרחי לא התפרק מסמכויותיו ולא הפריט את שיקול הדעת בכל הנוגע לקבלת החלטות עקרוניות בנוגע לאתר. עוד קבע בית המשפט כי לא מצא פסול בניהול האתר באופן שאינו פוגע בפועל במסורות או דתות אחרות.

יד. ת"א 29754-11-13 **אנג'ל נ' סאלחה** – עניינה של תביעה זו, בדרישת תושבי "מצפה כרמים", למתן סעד הצהרתי לפיו הם בעלי זכויות "בר רשות" במקרקעין בהתבסס על הסכמים קודמים אל מול רשויות האזור, ולקביעה כי לנתבעים – תושבים פלסטינים בעלי זכויות במקרקעין – אין אפשרות לסלק את ידם. בית המשפט המחוזי קבע כי על המקרקעין עליהם הוקם "מצפה כרמים" חלות הוראות סעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי, לפיו נותרת עסקה שנעשתה עם הממונה על הרכוש הממשלתי בתוקפה גם אם התברר בדיעבד כי הממונה טעה בעת שסבר כי מדובר באדמות מדינה. כנגד פסק דין זה הוגש ערעור, המתנהל בימים אלו (ע"א 7668/18 **סאלחה נ' אנג'ל**).

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת 2020

1. **חוסר היציבות הביטחונית והמערכה בטרור**
המחלקה תידרש להמשיך ולעסוק בהעלאת כשירותה, וכשירות מערך הייעוץ המשפטי בחירום למתן ייעוץ משפטי לתרחישי החירום וההסלמה האפשריים. כמו כן, המחלקה תידרש להמשיך ולפתח כלים משפטיים לשם מתן מענה לפרקטיקות השונות להכנסת והעברת כספי טרור באזור, וכן להתמודדות עם ייצור כלי נשק ואמל"ח.
2. **תופעת הבניה הבלתי חוקית ופלישה לאדמות**
המחלקה תידרש להמשיך במאמץ להגברת אפקטיביות האכיפה כנגד בניה בלתי חוקית ופלישה לאדמות לשם שמירה על הסדר הציבורי והחוק באזור. בשנה הקרובה צפוי להינתן פסק הדין בעתירות כנגד החוק להסדרת ההתיישבות ביהודה והשומרון, התשע"ז-2017, לו יהיו השלכות רחבות על העיסוק בנושא.
3. **תנועת אוכלוסין, קו התפר ומעברים**
נוכח הגידול בהיקף העתירות בתחום זה, ייעשה מאמץ מיוחד בשנה הקרובה לשיפור הליכי הטיפול בהיתרים, במקביל לייעול הטיפול בעתירות במטרה לצמצם התדיינות שאינה הכרחית.
4. **מקרקעין**
המחלקה עתידה לעסוק רבות בהטמעת כלים מרכזיים וחשובים שנועדו להסדיר את העיסוק בתחום המקרקעין, בראשם מיסוד והסדרת הליכי הבחינה לקביעת תחולת סעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי, וכן הטמעת הנהלים המחייבים בהתאם לקביעות משרד המשפטים באשר לאופן עריכת בחינות עדכניות של גבולות אדמות המדינה באזור ("קו כחול").
5. **יישום צו חובת מכרזים ותקנותיו**
השנה צפוי להיחתם הצו בדבר חובת מכרזים ותקנות מכוחו, שיהוו רפורמה של ממש בתחום דיני המכרזים באזור. המחלקה צפויה לעסוק ביישום של החוק ומשמעויותיו.
6. **חקיקה – התאמת תקנוני המועצות לדברי החקיקה המקבילים**
השנה ירוכז מאמץ לקידום עבודת המטה שהחלה בשנת 2019 להתאמת הדין המוניציפלי באיו"ש לדין בישראל, בשינויים המחויבים, במטרה לאפשר פעילות תקינה של הרשויות המקומיות בהתיישבות הישראלית.

מחלקת הדין הבין-לאומי

דברי פתיחה

ייעודה של מחלקת הדין הבין-לאומי (דבל"א) הוא לסייע לצה"ל להשיג את יעדיו בהתאם לדין באמצעות מתן ייעוץ משפטי מקצועי, זמין ורלוונטי בתחום הדין הבין-לאומי; הטמעת כללי הדין הבין-לאומי המחייבים בצה"ל; השפעה על פרשנות והתפתחות כללי הדין הבין-לאומי הרלוונטיים; והסברה משפטית.

עיסוקה המרכזי של המחלקה הוא מתן ייעוץ משפטי שוטף לגופי צה"ל בהיבטי הדין הבין-לאומי. בכלל זה, ניתן על ידי קציני המחלקה ייעוץ משפטי למטה הכללי על אגפיו, לפיקוד הצפון, לפיקוד הדרום, לחיל האוויר, לחיל הים ולמפקדת תיאום פעולות הממשלה בשטחים, בתחומי המשפט הבין-לאומי בכלל ובדיני הלחימה בפרט. במסגרת זאת נבחנים, בין היתר, ההיבטים המשפטיים של תכניות והוראות מבצעיות, וחוקיותן של מטרות המתוכננות לתקיפה. בנוסף, המחלקה אמונה על הפעלתו של מערך הייעוץ המשפטי-האופרטיבי, המורכב מקצינים בשירות סדיר ובמילואים. המערך מספק ייעוץ משפטי לגופים מבצעיים בצה"ל, מדרג האוגדה ומעלה, בהיבטים הנוגעים להפעלת הכוח, בתרגילים ובאירועי לחימה.

המחלקה מספקת ייעוץ משפטי גם בתחומים הקשורים לזירה הפלסטינית; למרחב הסייבר; לפיתוח של אמצעי לחימה ולשימוש בהם; למאמץ לשימור הלגיטימציה ומרחב הפעולה המבצעי של צה"ל; לטיפול בעצורים בלחימה; לקשרי החוץ ולשיתוף הפעולה של צה"ל עם צבאות זרים; לתכנון האסטרטגי בצה"ל ולקישור הצבאי עם מדינות שכנות וכוחות שמירת השלום באזורנו.

כמו כן, המחלקה נוטלת חלק בתהליכים בזירה הבין-לאומית העוסקים בפיתוח, בפרשנות וביישום היבטים בדיני הלחימה הרלוונטיים לפעילות המבצעית של צה"ל, ומקיימת שיח עם גופים משפטיים מקבילים ועם מומחים למשפט בין-לאומי בסוגיות אלו. זאת, על מנת לשקף לבני השיח את האתגרים המבצעיים עימם מתמודד צה"ל, ואת ההיבטים הנוגעים ליישום דיני הלחימה במציאות מורכבת זו, במטרה להשפיע על פרשנות והתפתחות דיני הלחימה באופן שיהלום אתגרים אלה.

מעבר לכך, המחלקה מסייעת בהתמודדות בזירה הבין-לאומית עם האתגרים שמציבה למדינת ישראל המערכה המשפטית-מדינית, בנושאים בעלי נגיעה לצה"ל.

עיסוקים מרכזיים בשנת 2019

1. ייעוץ משפטי, מקדים ומלווה, ביחס לפעילות המבצעית של צה"ל בהקשר של רצועת עזה. בתוך כך, ליוו קציני המחלקה את הגופים השונים בצה"ל בהקשר של ימי הקרב נגד ארגוני הטרור ברצועת עזה (ובהם מבצע "גן סגור" ומבצע "חגורה שחורה"), ובהקשר של התמודדות צה"ל עם הפרות הסדר האלימות והפעילות החבלנית בגבול רצועת עזה.
2. ייעוץ משפטי, מקדים ומלווה, ביחס לפעילות המבצעית של צה"ל בהקשר של הגזרה הצפונית. בתוך כך, ליוו קציני המחלקה את הגופים השונים בצה"ל בהקשר של מבצע "מגן צפוני" לחשיפה ולנטרול מנהרות ארגון הטרור "חיזבאללה" שחצו לשטח ישראל, בהיערכות לפעילות מבצעית בגבול לבנון (היערכות "בין המיצרים"), ובהקשר של תקיפת של מטרות צבאיות בגזרה הצפונית.

3. העמקה בסוגיות משפטיות עקרוניות הנגזרות מהתכניות המבצעיות של צה"ל, ובכלל זה סוגיות הקשורות בהפעלת אש אווירית ובהפעלת כוח אגב תמרון יבשתי.
4. השתתפות בתרגילים ובימי היערכות ללחימה. במסגרת זו, קציני המחלקה, בסדיר ובמילואים, השתתפו בתרגיל המטכ"לי "אבן הראשה", במהלכו פרסו במוקדי הייעוץ השונים.
5. הכשרה ושמירה על כשירות של היועצים המשפטיים הנמנים עם מערך הייעוץ המשפטי-האופרטיבי של הפרקליטות הצבאית. בתוך כך, העבירו קציני המחלקה, יחד עם בית-הספר למשפט צבאי, קורס במשפט אופרטיבי.
6. ליווי תהליכים בזירה הבין-לאומית, והשתתפות בכנסים, בפרויקטים ובמפגשים מקצועיים בין-לאומיים. זאת במטרה לקדם את עמדותיה של מדינת ישראל בתחום דיני הלחימה ולהשפיע על הפרשנות וההתפתחות של דינים אלה. בין היתר, השתתפו קציני המחלקה במפגשי מומחים ובפרויקטים שעסקו בחובה לבדוק ולחקור טענות להפרה של דיני הלחימה ובכללים המשפטיים החלים במרחב הסייבר.
7. סיוע למאמץ הלאומי והצה"לי בהתמודדות עם אתגרי המערכה המשפטית-מדינית בזירה הבין-לאומית, בשיתוף עם משרדי הממשלה הרלוונטיים. בתוך כך, קציני המחלקה הוסיפו ללוות, בשיתוף עם משרדי ממשלה נוספים, את ההתמודדות עם האתגרים הקיימים בהקשר של בית הדין הפלילי הבין-לאומי בהאג (ICC), בהקשר של ועדת הבדיקה שהקימה מועצת זכויות האדם של האו"ם בנוגע לאירועי הפרות הסדר האלימות והפעילות החבלנית בגבול רצועת עזה, ובהקשר של הליכים משפטיים לסוגיהם במדינות זרות נגד בכירים בדרג המדיני והצבאי בהקשר של אירועים מבצעיים שונים.
8. סיוע לגורמי התביעה הצבאית בהטמעת היבטי המשפט הבין-לאומי הרלוונטיים לעבודתם.
9. ייעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות ליישום ההיבטים הביטחוניים והצבאיים של הסכמי השלום עם מצרים ועם ירדן, הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל לבין סוריה והחלטות מועצת הביטחון השונות בעניין סוריה ולבנון. כל זאת, בראי התמורות הגאו-פוליטיות והביטחוניות-מדיניות במזרח התיכון. בתוך כך, נמשך הייעוץ השוטף לגורמי התכנון והקישור בצה"ל בתהליכים שונים על רקע תמונת המצב המשתנה בזירה הצפונית.
10. ייעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות לשיתוף הפעולה של כלל הגופים והזרועות בצה"ל עם צבאות זרים, לרבות בנושאים הבאים: משא ומתן לגיבוש הסכמי מעמד כוחות (SOFA) עם מדינות שונות; שיתוף הפעולה של צה"ל עם צבא ארצות-הברית; תרגילים ואימונים משותפים בהם השתתף צה"ל, בארץ ובחו"ל, לרבות ייעוץ בנוגע לתרגילים ייחודיים בהיקפם בבריטניה ובגרמניה.
11. ייצוג עמדות צה"ל במסגרת מפגשים עם מדינות וגופים בין-לאומיים במגוון נושאים. בתוך כך, קציני המחלקה נטלו חלק במשלחת מטעם ממשלת ישראל, שהשתתפה במפגש תקופתי של ועדת האו"ם המפקחת על יישום האמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (ICESCR) ושל ועדת האו"ם המפקחת על ביעור כל צורות האפליה הגזעית (CERD).
12. ייעוץ משפטי בתחומים מגוונים הקשורים להסכמים המדיניים בין ישראל והפלסטינים, ובתוך כך ליווי תהליך הגיבוש והמימוש של הסכמות שונות שגובשו בין ישראל והרשות הפלסטינית.

13. ייעוץ משפטי באשר ליישום המדיניות כלפי רצועת עזה, בדגש על מדיניות התנועה של אנשים וסחורות בין רצועת עזה לבין מדינת ישראל. בתוך כך, קציני המחלקה ליוו את המאמצים למנוע ניסיונות הברחה של טובין דו-שימושיים לרצועת עזה לצורך התעצמותם הצבאית של ארגוני הטרור הפלסטינים. כך, בין היתר, ניתן סיוע בגיבוש עמדת המדינה בעע"מ 998/18 שר הביטחון נ' דיסקל, בו אישר בית המשפט העליון את המסגרת המשפטית בדבר תפיסה וחילוט של טובין דו-שימושיים שנעשה ניסיון להבריחם לרצועת עזה, בהתאם לסמכויות הקבועות בחוק המאבק בטרור. כמו-כן, ליוו קציני המחלקה את הטיפול בעתירות לבתי-המשפט בישראל, שענינן כניסת תושבי רצועת עזה למדינת ישראל, לרבות לצורך מעברם לאיו"ש ולחו"ל, וכן יציאת ישראלים לרצועת עזה.
14. קציני המחלקה העבירו הרצאות ותדרוכים בנושאים הנוגעים ליישום דיני הלחימה בעימותים מזוינים א-סימטריים נגד ישויות לא-מדינתיות דוגמת ארגוני הטרור, לקהלי יעד שונים, ביניהם משלחות ממוסדות אקדמיים זרים שביקרו בישראל, נספחים זרים ועוד.

אתגרים ומגמות לשנת העבודה 2020

1. התמודדות עם ההיבטים הרלוונטיים של שינויים אסטרטגיים בזירה הצפונית, בדגש על חזרת המשטר הסורי לשליטה במרחב רמת הגולן וההשפעה האיראנית בסוריה;
2. היערכות לתפניות אפשריות בזירה הפלסטינית, תוך המשך התמודדות עם המצב הביטחוני וההומניטארי המורכב ברצועת עזה;
3. היערכות ללחימה בזירות השונות, בהתאם להתפתחויות האזוריות;
4. ליווי המערכה המשפטית-מדינית על זירותיה השונות, לרבות בהתמודדות עם ניסיונות לקדם הליכים משפטיים נגד גורמים צבאיים ומדיניים בפני ערכאות זרות, ביחס לחלקם ותפקודם בפעולות מבצעיות;
5. המשך ליווי תהליכים בין-לאומיים קיימים וחדשים, אשר יש בכוחם להשפיע על פרשנות הדין הבין-לאומי (בדגש על דיני הלחימה, לרבות דיני הלחימה בים, והדין הבין-לאומי החל בסייבר) בהקשרים שונים בעלי רלוונטיות לצה"ל;
6. המשך הסדרת שיתוף הפעולה ההולך וגובר של צה"ל עם צבאות זרים;
7. המשך ליווי היחסים עם המדינות ועם הכוחות שבזירה האזורית, בשים לב לתמורות הביטחוניות-מדיניות בגזרות השונות ולמציאות המשתנה.

בית הספר למשפט צבאי

דברי פתיחה

בית הספר למשפט צבאי אמון על ההכשרות בצה"ל בתחום המשפט הצבאי בדגש על דיני לחימה ועל הפיתוח המקצועי של המשרתים בפרקליטות הצבאית.

בית הספר למשפט צבאי מפעיל את מנהלת התרגילים המשפטית, הפועלת במסגרת תרגילי המטה הכללי, הפיקודים והעוצבות. מנהלת התרגילים המשפטית מסייעת בהכנת מפקדי צה"ל להתמודדות מיטבית עם סוגיות משפטיות הנוגעות לחימה ולחירום, תוך הטמעת היבטים משפטיים בתרחישים המתורגלים.

כמו כן, בית הספר למשפט צבאי מכשיר ומסמיך את קציני צה"ל לשיפוט בדין משמעותי, מייעץ ומפקח על ההליכים המשמעותיים המתנהלים בצה"ל. בנוסף, בית הספר מרכז גם את הטיפול בבקשות חנינה המוגשות לנשיא המדינה מטעם חיילים אשר הורשעו בבתי הדין הצבאיים ומשמש כנציג בוועדה בראשות קח"ר, שבסמכותה להמליץ לנשיא המדינה על מתן חנינה לחיילים שביצעו עבירות קודם גיוסם לצה"ל.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2019

כללי

- מעבר בית הספר למחנה גדעונים** - במהלך השנה התמקם בית הספר למשפט צבאי במשכנו החדש במחנה "גדעונים", ולראשונה נערך בו קורס הקמ"שים.
- מורשת** – במהלך השנה הוביל בית הספר למשפט צבאי מיזם מורשת נוסף, בו 71 קצינות וקצינים מהיחידה, עד דרגת סרן, כתבו מאמר קצר על פרשה או עניין אחר הקשורים במשפט הצבאי, אשר אירעו מאז קום המדינה. המאמרים פורסמו באתר הפרקליטות הצבאית במרשתת.

הכשרות לקצינים וחיילים מהפרקליטות הצבאית

- קורס קציני משפטים (קמ"שים)** – בבית הספר למשפט צבאי נערך בחודשי הקיץ קורס קציני משפטים, המהווה את השלמת הקצונה עבור קציני הפרקליטות הצבאית. מחזור ל"ד של הקורס נערך תוך יישום היעדים העדכניים שתוקפו בשנה הקודמת ובכללם החיבור לערכי הפרקליטות הצבאית ולמורשתה ובראי "הקצין המשפטן כגורם משפיע ומוביל". כמו כן, בקורס הושם דגש מיוחד על פיתוח המיומנויות הנדרשות לקצין המשפטן. את הקורס סיימו בהצלחה 41 צוערים.
- מימוש תכנית ההכשרות לקציני הפרקליטות הצבאית** – במסגרת יישום תפיסת ההכשרות לקצינים המשפטיים בפרקליטות הצבאית, אשר גובשה לפני מספר שנים הוצאו השנה לפועל קורסים בפיקוד, ניהול ומנהיגות, בהם השתתפו קציני הפרקליטות מדרג הסרן עד לדרג הסא"ל.
- קורסי הכשרה לעוזרים משפטיים (מש"קי משפט)** – הקורסים כללו הכשרה עיונית, והכשרה מעשית ביחידות. בשני הקורסים שנערכו השנה הוסמכו בסך הכל 51 מש"קי

משפט. יצוין, כי מש"קי המשפט מסייעים רבות לקצינים בעבודתם השוטפת ועשייתם חיונית להצלחת היחידה

תחום הכשרות המפקדים בנושאי הדין הבין-לאומי

6. **הכשרות המפקדים** – בית הספר למשפט צבאי המשיך להכשיר מפקדים בדגש על משפט בין-לאומי ודיני הלחימה, וכן שילב בהכשרות את סוגיית אחריות המפקדים. בשנת 2019 הועברו כ-200 הרצאות בדגש על תחום דיני הלחימה במשפט הבין-לאומי, וכן הרצאות בנושא אחריות מפקדים, מוסדות הבירור, התחקור והחקירה, ומורשת המשפט הצבאי. נתון זה מהווה גידל ביחס לשנת 2018, אז הועברו כ-170 הרצאות.
7. במהלך שנת 2019 העביר בית הספר למשפט צבאי חמישה ימי עיון בהכשרות צה"ליות לדרגי סא"ל, במסגרתם הועברו הרצאות וסדנאות לתרגול תרחישים הנוגעים להיבטים המשפטיים בפעילות המבצעית.
8. בית הספר למשפט צבאי העביר במהלך השנה ארבעה קורסים אקדמיים בהיקף של שתי נקודות-זכות אקדמיות בנושא משפט בין-לאומי ודיני לחימה, להכשרתם של חניכי המכללה לפיקוד טקטי וחניכי בית הספר לפיקוד ימי בחיל הים (קורס חובלים).
9. **השתלבות מנהלת התרגילים בתרגילי שטח** – במהלך השנה הרחיבה מנהלת התרגילים את השתתפותה בתרגילים והשתלבה גם בתרגול המפקדים שבשטח. במהלך השנה השתתפה המנהלת בעשרה תרגילים.

תחום הדין המשמעתי

10. **קידום עבודות מטה לייעול הליכי הדין המשמעתי** – במהלך השנה קודמה עבודת מטה לתיקון פקודת מטכ"ל לצורך ייעול ההליכים המשמעתיים. כמו כן, נערכה עבודת מטה אשר נועדה לאפשר את ניהול ההליך המשמעתי באופן ממוחשב.
11. **מיקוד הכשרות לאוכלוסיות רלוונטיות** – בעבר מרבית ההכשרות נערכו במסגרת הסמכת קצינים לשיפוט. בעקבות המעבר להסמכת רוב קציני צה"ל לשיפוט בדין המשמעתי באמצעות לומדה, מרבית הרצאות בתחום הדין המשמעתי מועברת לקהלים העוסקים בתחום באופן תדיר ובהם נגדי משמעת, קציני שיפוט במתקני כליאה ומפקדי מתקני מעצר.
12. **מידעון לנידון בדין המשמעתי ("דע את זכויותיך")** - הועלה לאתר צה"ל עלון המפרט את זכויות החייל העומד לדין משמעתי.
13. **קליטת מערכת מתקדמת לניהול שיחות נכנסות** – נכנסה לשימוש מערכת מרכזייה חכמה לניתוב שיחות המתקבלות במוקד הייעוץ הטלפוני של מדור הדין המשמעתי. המערכת מאפשרת בקרה ומעקב אחר השיחות המתקבלות במוקד הייעוץ לצורך שיפור השירות.
14. **הכשרות בתחום הדין המשמעתי** - במהלך השנה העביר בית הספר למשפט צבאי 15 השתלמויות ייעודיות נוספות בתחום הדין המשמעתי ביחידות צה"ל השונות, בהן הרצאות לאוכלוסיות המתמודדות עם אתגרים ייחודיים בניהול הליכי הדין המשמעתי - נגדי משמעת, קציני שיפוט במתקני כליאה ומפקדי מתקני מעצר. כמו כן, ערך בית הספר למשפט צבאי, בשיתוף עם יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר והתביעה הצבאית, השתלמות לקצינים בדרגת אל"ם ומעלה בנושא שיפוט עבירות מין בדין משמעתי
15. **טיפול בעתירה לבג"ץ בעניינו של חייל שנידון לעונש מחבוש** - העותר הועמד לדין משמעתי בגין השתמטותו משירות צבאי למשך 18 ימים ונידון ל-20 ימי מחבוש בפועל. בג"ץ דחה את העתירה שהוגשה על החלטת סגן הפצ"ר שלא להתערב בהליך המשמעתי בעניינו של העותר. בהחלטתו שבו וחזרו השופטים על ההלכה הפסוקה

לפיה בג"ץ מפקח על חוקיות החלטתו של הפצ"ר או סגנו, אך אינו משמש ערכאת ערעור עליהם, וכי התערבותו בהחלטת גורמים אלה תיעשה רק במקרים בהם נפל בהחלטה פגם חמור היורד לשורשו של עניין או שהיה כרוך בה עיוות דין בג"ץ 2865/19 ל' מ' נ' סגן הפצ"ר).

תחום החנינות

16. **הנגשת ידע בתחום החנינות לחיילים** – במהלך השנה הועלה לאתר צה"ל מידעון בנושא מחיקת רישום פלילי, המסביר מהו רישום פלילי ומשמעותו, וכן צוינו הדרכים בהן ניתן לפנות לבקש את מחיקתו. המידעון כלל מידע הן לעניין מחיקת הרשעות שניתנו בבתי דין צבאיים והן לעניין הועדה בראשות קצין חינוך ראשי (ועדת קח"ר), המוסמכת להמליץ בפני נשיא המדינה על מתן חנינה לחיילים שביצעו עבירות טרם גיוסם ונשפטו עליהם בבתי המשפט האזרחיים.

17. **חנינות בעניין הרשעות אזרחיות טרם הגיוס** – במהלך שנת 2019 חל גידול ניכר בהיקף בקשות החנינה שנידונו בפני ועדת קח"ר. זאת, על רקע פעילות יזומה לאיתור החיילים הפוטנציאליים, ותוך סיוע לחיילים בפנייה לוועדה ואיסוף כלל המידע הנדרש במסגרת הדיון בוועדה. כך, במהלך שנת 2019 נידונו 114 בקשות בפני הוועדה, לעומת 80 בקשות בשנת 2018, ו-26 בקשות בלבד בשנת 2017.

בין התיקים שנידונו בפני הוועדה, נידון למשל עניינו של קצין בצה"ל אשר לחובתו רישום פלילי בגין כך שבנערותו היכה נער אחר באמצעות לבנה. בעמדו לפני הוועדה, התרשמו חבריה כי מדובר בקצין איכותי, שהטיב את דרכיו, המבצע שירות קרבי משמעותי, ולכן המליצו לנשיא המדינה על קיצור תקופת המחיקה של הרישום הפלילי בעניינו.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2020

1. המשך יישום תכנית הכשרת המשפטן אשר גובשה בשנה הקודמת, תוך הגדלת היקף ההשתלמויות המקצועיות והמעשירות לקצין המשפטן.
2. המשך הפקתם, עדכונם וקיומם של תכני הכשרה ההולמים את מגמות העשייה הצבאית ואת והאתגרים עימם צפויים המפקדים להתמודד, תוך המשך הגדלת היקף קהלי היעד, בין היתר על ידי הטמעתה של לומדת דיני הלחימה בצה"ל.
3. המשך ייעול עבודת מנהלת התרגילים המשפטית, תוך הגברת האפקטיביות של המנהלת בתרגילים ותרגול מיטבי של המפקדים במהלכם.
4. סיום עבודות המטה בעניין עדכון פקודת הדין המשמעתית, ותהליך מיכון הדין המשמעתית.
5. המשך פעילותו של צוות המורשת היחידתי המובל על ידי בית הספר למשפט צבאי, ובכלל זה בשימור מסמכי מורשת מרכזיים והנגשת תכנים בתחום המורשת באתר המרשתת האזרחי של הפרקליטות הצבאית. זאת, בדגש לשימורה והנצחתה של מורשתו של נשיא בית המשפט העליון והפרקליט הצבאי הראשי תא"ל מאיר שמגר ז"ל שהלך לעולמו בשנת 2019.

הכנס הבינלאומי

בחודש מאי 2019 קיימה הפרקליטות הצבאית כנס בינלאומי למשפטנים בכירים בממשלות ובצבאות שונים ולאנשי אקדמיה מובילים בתחום דיני הלחימה בארץ ובעולם. בכנס השתתפו כ-150 משפטנים בכירים מלמעלה מ-20 מדינות. בין המשתתפים הבינלאומיים היו פרקליטים צבאיים ראשיים, יועצים משפטיים בכירים של משרדי הגנה ומשרדי ממשלה, נציגים בכירים מנאט"ו והצלב האדום ואקדמאים מובילים.

הכנס תוכנן ובוצע בעבודה משותפת של מחלקת הדין הבינלאומי ובית הספר למשפט צבאי, בליווי ענף אוכ"א ונמשך שלושה ימים, בהם שולבו דיונים אקדמיים עם סדנאות מעשיות וסיורים בשטח.

הכנס עסק במגוון סוגיות שנמצאות בחזית העיסוק העולמי בתחום דיני הלחימה, ובפרט אלה הנוגעות ללחימה של צבאות סדירים בארגוני טרור. דגש מיוחד ניתן לסוגיות משפטיות המאפיינות לחימה בשטחים בנויים, ובתוך כך לאתגרים משפטיים הכרוכים בהפעלת אש, בתמרון בכלל ובתמרון קרקעי בפרט. בכנס הוצגו האתגרים המבצעיים והמשפטיים עמם מתמודד צה"ל. דובר מרכזי בכנס היה היועץ המשפטי של משרד ההגנה של ארה"ב, שבחר בכנס כהזדמנות לשאת את הנאום הראשון שלו בנושא דיני לחימה מאז נכנס לתפקידו.

ענף ארגון וניהול כוח אדם

דברי פתיחה

ענף ארגון וניהול כוח אדם אמון על ניהול תחום משאבי האנוש, הלוגיסטיקה והמחשוב בפרקליטות הצבאית. הטיפול במשאב האנושי, המענה הלוגיסטי והמחשובי אשר ניתן לכלל המשרתים ביחידה על ידי הענף, הם אלו המאפשרים ליחידה למלא את ייעודה.

הענף פועל בשיתוף פעולה עם כלל מחלקות היחידה, מתוך תחושת שליחות עמוקה, תוך נקיטת יוזמה ובהתאמה למציאות המשתנה. הענף פועל מתוך הבנה כי המשאב המרכזי של היחידה הוא המשרתים בה - קצינים, נגדים וחיילים. לענף **השפעה ניכרת** על יכולת המשרתים ביחידה למלא את תפקידם. זאת, בין היתר, בהובלת תהליכי הסגל ביחידה, גיוס כוח אדם איכותי, וטיפול המשרתים בפרקליטות הצבאית.

מעבר לעיסוק בתהליכים המקצועיים הנהוגים בכל אחד מתחומי העשייה, הענף הוא גוף לומד, מוביל ורלוונטי, הפועל לקידום והטמעה של יוזמות המשפיעות באופן משמעותי על סביבת העבודה ביחידה.

תחומים מרכזיים שטופלו בענף בשנת העבודה 2019

- 1. המשאב האנושי** - הענף נתן מענה איכותי ומקצועי לכוח האדם המשרת בפרקליטות הצבאית. ליווי תהליכי השמה של המשרתים ביחידה והשתלבות במאמץ היחידתי לשימור כוח אדם איכותי. בין היתר, שותף הענף לבניית קורסים והשתלמויות, מתן תמריצים ומענקים וטיפול בפרט.
- 2. עידוד עתודה במשפטים** - גם השנה המשיך הענף לקחת חלק פעיל ומשמעותי במאמץ לעידוד עתודה. הענף סייע בהוצאתם אל הפועל של כנסי העתודה וימי מיון למועמדים. השנה חזרו לשירות ביחידה 43 עתודאים אשר סיימו את לימודי המשפטים.
- 3. מענה בתחום הלוגיסטיקה והמחשוב** - השנה עלה היקף ביקורי נציגי הענף ביחידות הפרקליטות הצבאית, הפזורות ברחבי הארץ מצפון ועד לדרום. הביקורים אפשרו ללמוד מקרוב ובאופן בלתי אמצעי על צורכי היחידות ולתת מענה מידי במידת הצורך.
- 4. תקציב הפרקליטות** - ענף אוכ"א מנהל את תקציב היחידה, תוך פיקוח ובקרה מצד סגן הפצ"ר. התקציב בשנה החולפת הוקדש בעיקרו לקידום מיזמים גדולים, לצד מענה לצרכים שוטפים ולתפעול היחידה. ענף אוכ"א פעל להגדלת התקציב ולמיצויו לטובת היחידה והמשרתים בה.
- 5. שיפור סביבת העבודה** - השנה הושלמו מספר מיזמי בינוי. כך, בית הספר למשפט צבאי עבר למשכנו החדש במחנה "גדעונים". בנוסף, שופץ מתחם פרקליטות איו"ש במחנה "סאלס", בוצעו עבודות במתחם הפרקליטות הצבאית ביפו, הושלם מיזם הקמת משרדים נוספים במחלקת יועמ"ש איו"ש ושופץ מבנה הסנגוריה הצבאית של פיקוד הצפון וחיל היס. לצד זאת, הושלמו תהליכי רכש וחודשו מלאי הלוגיסטיקה והמחשוב, לקראת חלוקת ציוד וריהוט חדשים ליחידות. בנוסף, נרכשה מערכת לתיעוד, בקרה ומעקב אחר שיחות המגיעות למדור הדין המשמעותי ומערכת שירות הודעות (במיקור חוץ) עבור הסנגוריה הצבאית, המאפשרת לחיילים ולבני משפחותיהם להשאיר הודעות לסנגורים הצבאיים 24 שעות ביממה. מיזמים אלה הם

- חלק מההשקעה הרבה של הפרקליטות הצבאית בשיפור השירות והמענה שניתן לחיילי צה"ל.
6. **מוכנות היחידה לחירום** - במסגרת היערכות היחידה לחירום, השקיע הענף משאבים בהרחבת תשתיות התקשורת ושדרוג מערכות קיימות, על בסיסן פועלת היחידה בחירום.
7. **כנס בינלאומי** - הענף ליווה את ההיערכות וההוצאה לפועל של הכנס הבינלאומי השלישי אשר התקיים בחודש מאי 2019.

מגמות מרכזיות לשנת העבודה 2020

1. **המשאב האנושי** - גם השנה יקדיש ענף אוכ"א את עיקר משאביו במתן מענה מקצועי ומהיר למשרתים בפרקליטות הצבאית, בכלל תחומי עשייתו. בראייה צופת פני עתיד, ימשיך הענף לסייע במאמצי היחידה בגיוס עתודאים למסלול העתודה במשפטים והוצאתם לקורס קצינים. בנוסף, הענף ימשיך לסייע בשימור המרכיב האיכותי ביחידה ובמתן כלים ומשאבים לטובת פיתוח וטיפול המשרתים ומיצוי כישוריהם.
2. **סביבת עבודה** - יימשכו המאמצים לשיפור סביבת העבודה ומתן אמצעים טכנולוגיים ומחשובים מתקדמים. הענף יבחן, בין השאר, רכש או פיתוח של מערכת לניהול משימות וישפר את תשתית המחשוב המאפשרת שימוש ברשת האזרחית.
3. **בינוי** - מהלך השנה הקרובה יקודמו מספר פרויקטים בתחום הבינוי ביחידה, ובכללם השלמת הקמתו של מבנה חדש לפרקליטות איו"ש, שיפור מתחם ביה"ס למשפט צבאי והיערכות לשיפוץ מבנה פרקליטות לעניינים מבצעיים במחנה אביב.
4. **טיוב איכות השרות, הזמינות והנגישות** - נציגי הענף יבקרו באופן תדיר ביחידות כדי לתת מענה מיטבי לצרכי היחידות.
5. **היערכות לחירום** - בשנת 2020 ימשיך הענף לפעול לשיפור מוכנותה של היחידה ביום פקודה, תוך מתן דגש על תחום הרציפות התפקודית בהיבט הלוגיסטי והמחשובי, ובהסדרת הנדרש על-מנת להבטיח שהיחידה תוכל להמשיך לפעול בחירום.
6. **היערכות לפרויקט "נווה צדק"** - הענף יערך ללוות את המעבר של הסנגוריה וחלק מיחידות התביעה לקריה המשפטית על-מנת שמעבר זה, אשר מתוכנן להתקיים בשנת 2021, ייעשה בצורה היעילה, המסודרת והמקצועית ביותר.

תחום דוברות, ביקורת וקש"ח

דברי פתיחה

השנה החולפת התאפיינה, בדומה לקודמותיה, בסיקור תקשורתי רחב של עשיית הפרקליטות הצבאית. הסיקור נגע לסוגיות משפטיות רבות ומגוונות הנוגעות לשלל עיסוקיה של היחידה, וביניהן המשפט הפלילי הצבאי, המשפט הבין-לאומי, המשפט האזרחי והמנהלי החל על פעילות גופי צה"ל, ומערכת הדינים החלה באזור יהודה ושומרון.

גם השנה, ניתן דגש למתן מענה מהיר ומקצועי לפניית של כלי התקשורת דרך חטיבת דובר צה"ל בנושאים הנוגעים לפועלה של הפרקליטות הצבאית.

בתוך כך, טופלו במהלך השנה מאות רבות של שאילתות, מאות בקשות חופש מידע, בקשות לקיום ראיונות עם גורמים המשרתים ביחידה, בקשות לסקירות והרצאות מפי קציני הפרקליטות ועוד.

בנוסף, השנה ניתן דגש על עדכון שוטף של אתר הפרקליטות הצבאית במרשתת, והעלאת חומרים רלוונטיים מפעילות היחידה לצד חומרי מורשת היסטוריים.

כמו כן, בהתאם לתכנית קשרי החוץ של היחידה, השתתפו קצינים בהשתלמויות, כנסים, וביקורים וייצגו את צה"ל במסגרת ביקורי משלחות בישראל, וזאת בתמיכת התחום.

לבסוף, במהלך השנה החולפת בוצעו ביחידה ביקורות רוחביות ונקודתיות שנועדו לקדם תהליכי למידה ושיפור בתהליכי העבודה ביחידה.

מגמות תקשורתיות בשנת 2019

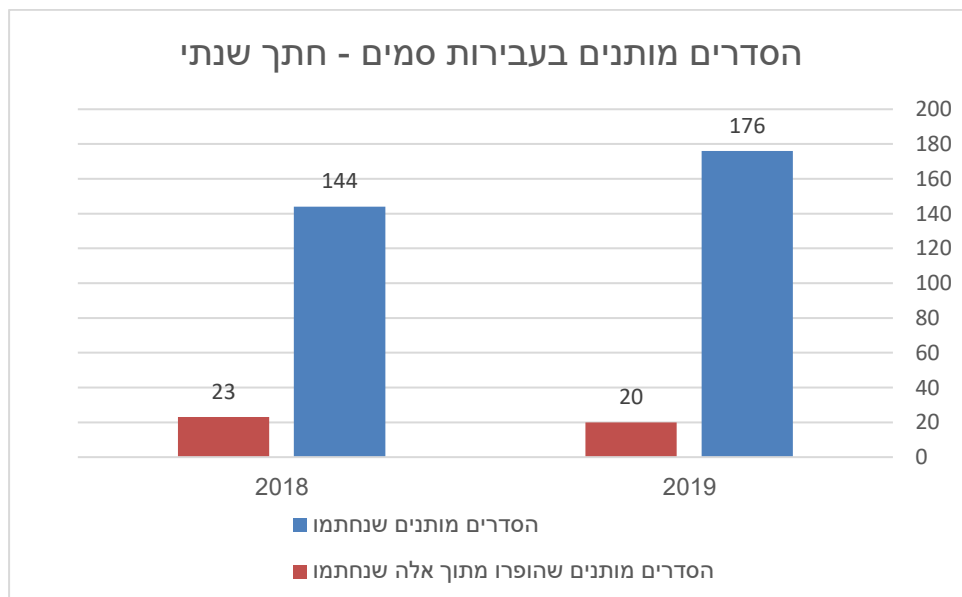
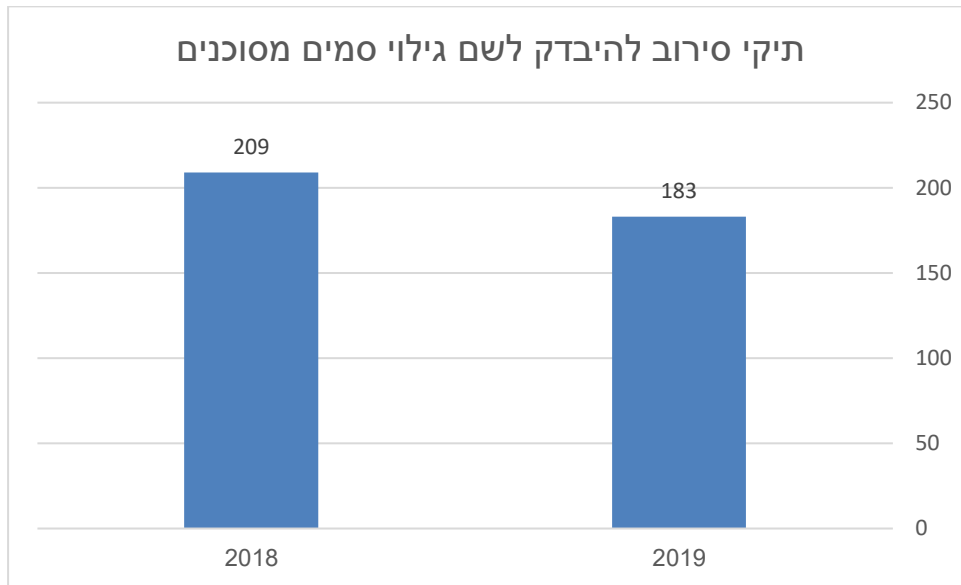
1. בתחום הפלילי נשמרה מגמת עניין גבוהה בהליכי בדיקה ואכיפה בנוגע לאירועים מבצעיים; מיצוי הדין עם המעורבים בביצוע פעולות טרור, מסיתים ומפרי סדר; טיפול בעבירות שעניינן פגיעה על רקע מיני; וטיפול בעבירות אלימות בקרב חיילי צה"ל.
2. בתחום הייעוץ המשפטי האזרחי והמנהלי, לוו וסוקרו הליכים הקשורים בנושאי צבא וחברה, זכויות חיילים ומשרתי קבע, הגנת הסביבה ועוד.
3. בתחום הייעוץ המשפטי באזור יהודה ושומרון ניכר עיסוק רב הן בתחום הביטחוני-פלילי והן בתחום האזרחי-מנהלי באיו"ש.
4. בתחום הבין-לאומי, סוקרו סוגיות מתחום דיני הלחימה, ובעיקר הפרות הסדר האלימות במרחב הגדר ברצועת עזה המלוות בפעולות טרור והתמודדות צה"ל עימן.

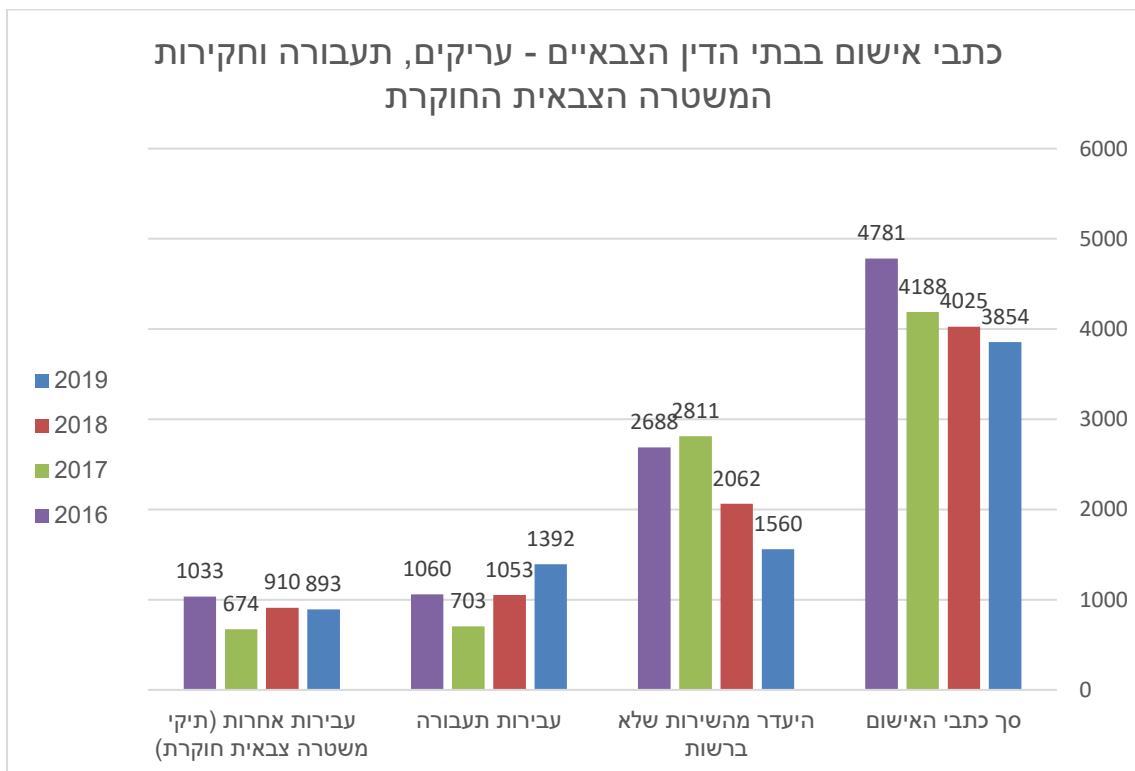
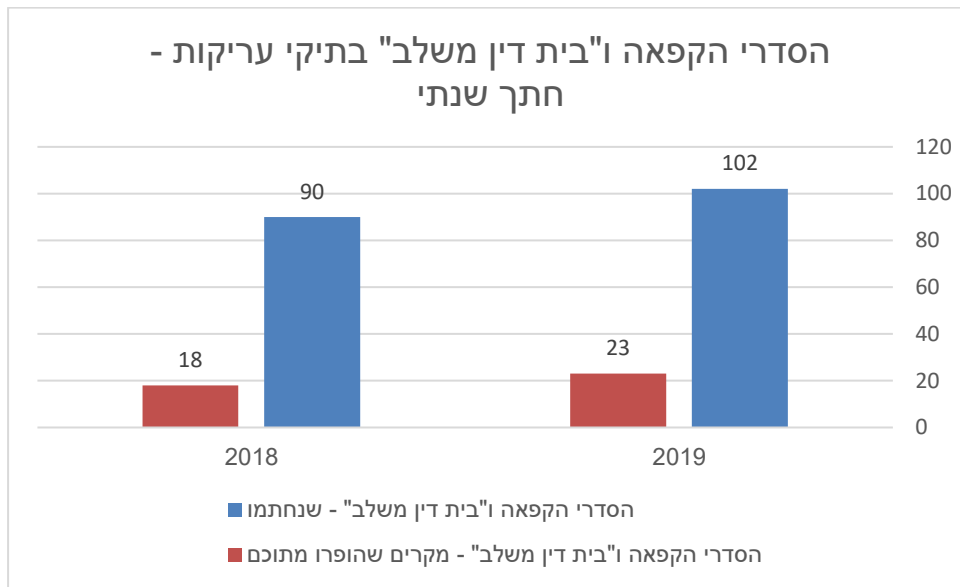
מגמות לשנת 2020

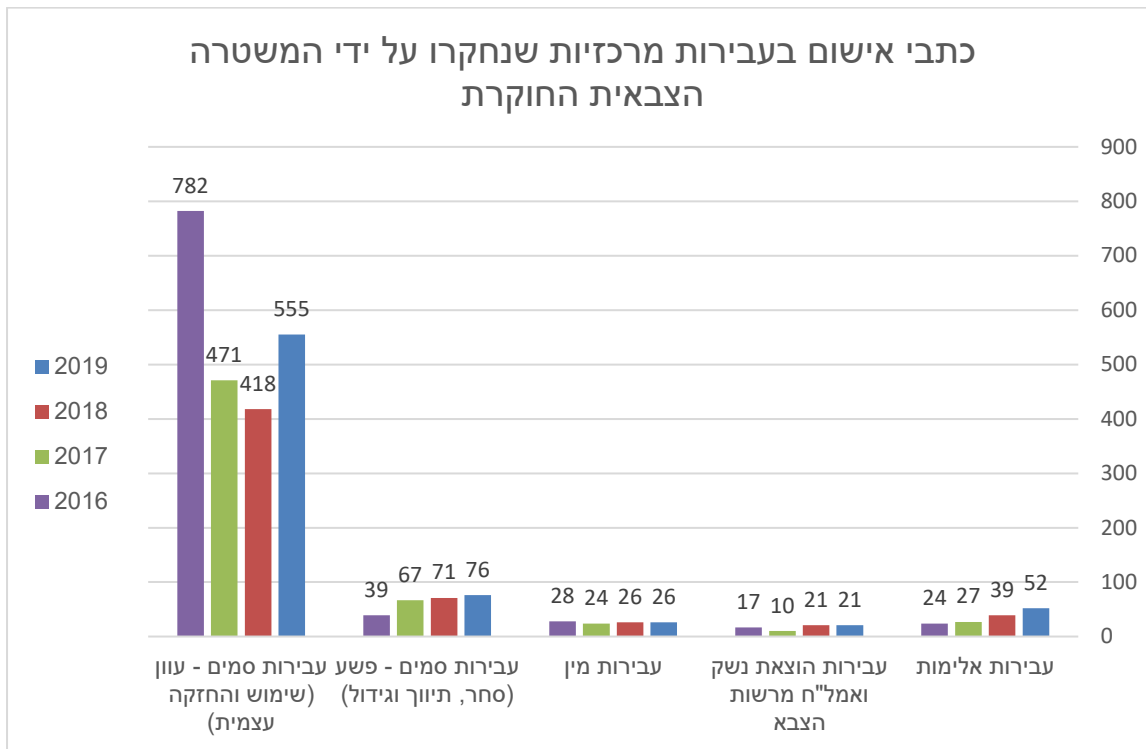
1. המשך מענה מקצועי ומהיר לעיסוק התקשורתי בעולם המשפטי-צבאי על גווניו, תוך חשיפה מתאימה של עשיית גופי הפרקליטות הצבאית לקהלי יעד רלוונטיים.
2. המשך סיוע ותמיכה במאמץ לשימור הלגיטימציה הציבורית של פעולות צה"ל בשגרה ובחירום, ודברור העשייה המשפטית בפרט.

3. עדכון שוטף של אתר המרשתת של היחידה והעלאת תכנים מעניינים ורלוונטיים.
4. עריכת ביקורות ביחידה לשם הפקת לקחים ושיפור תהליכי העבודה.

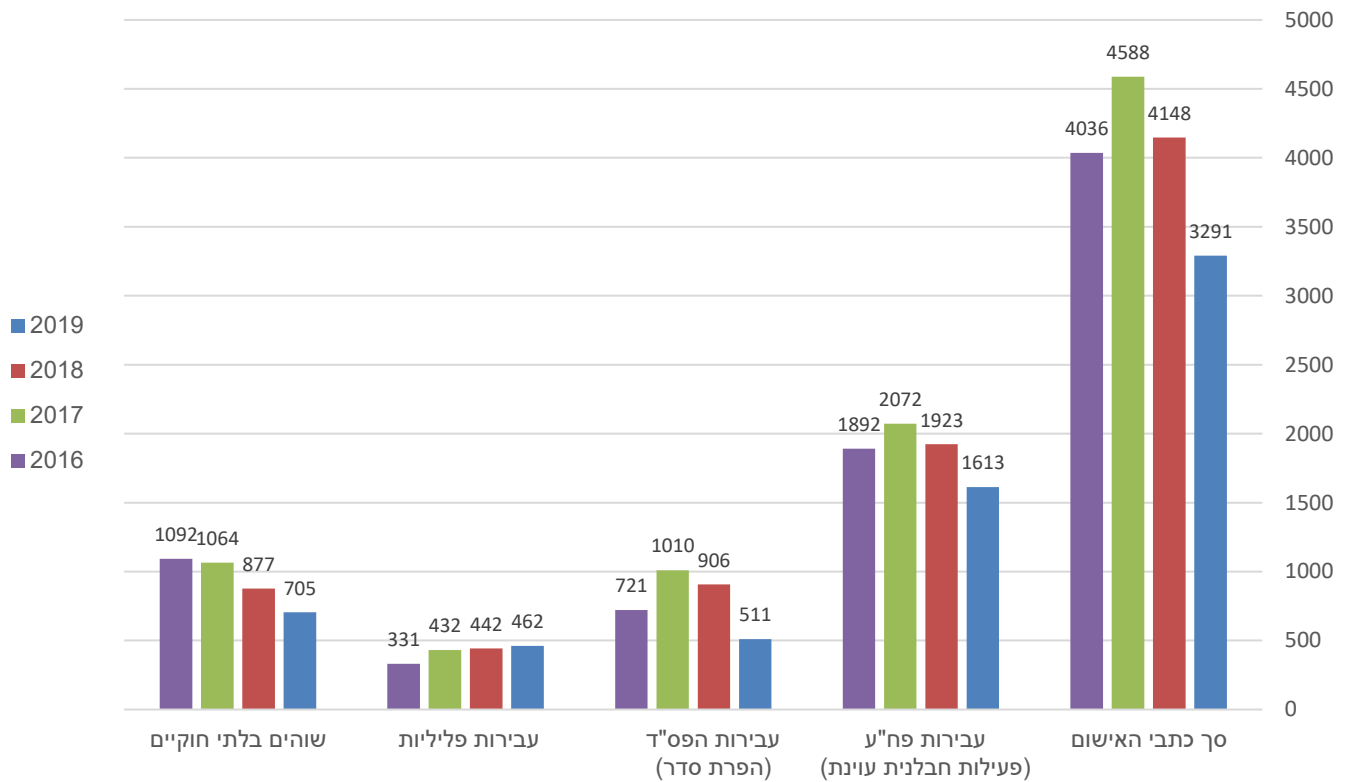
נספח א': התביעה הצבאית

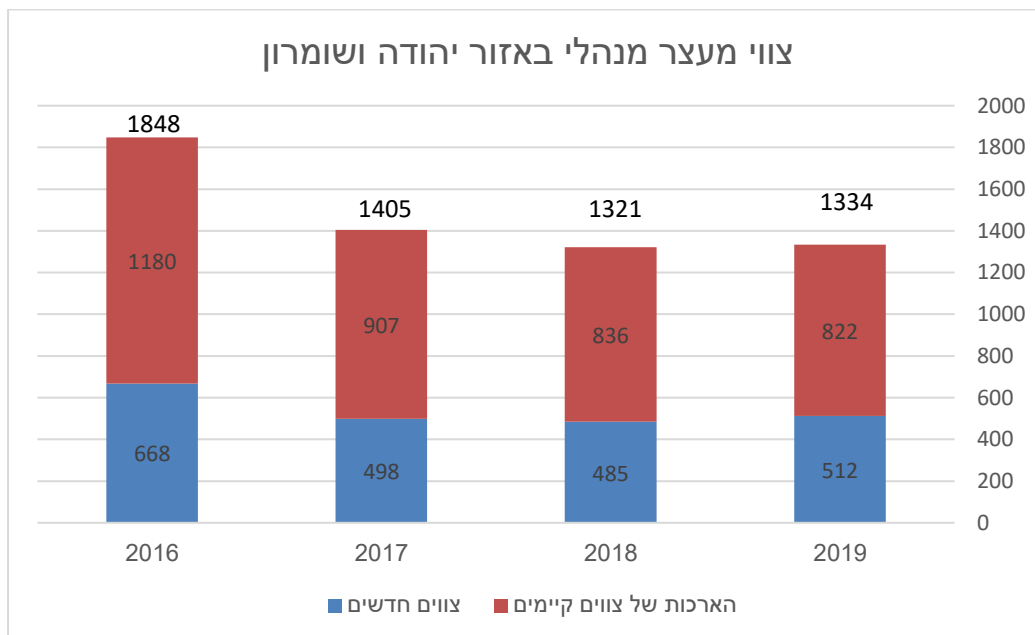

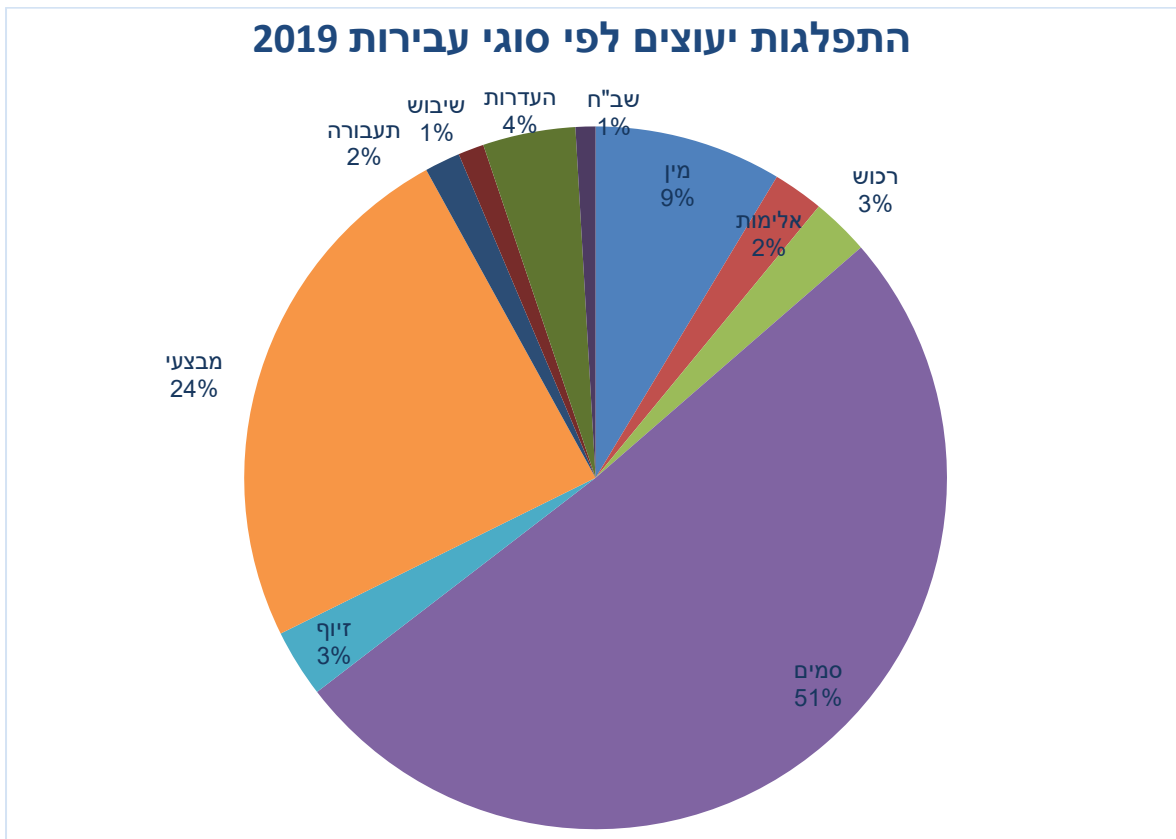
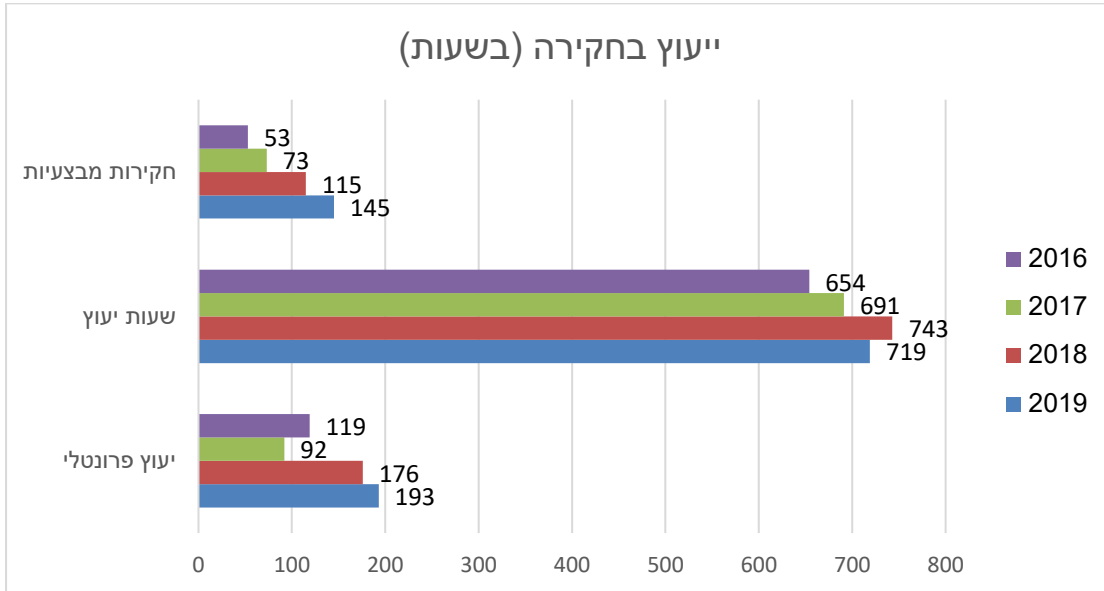
התביעה הצבאית באזור יהודה ושומרון - כתבי אישום

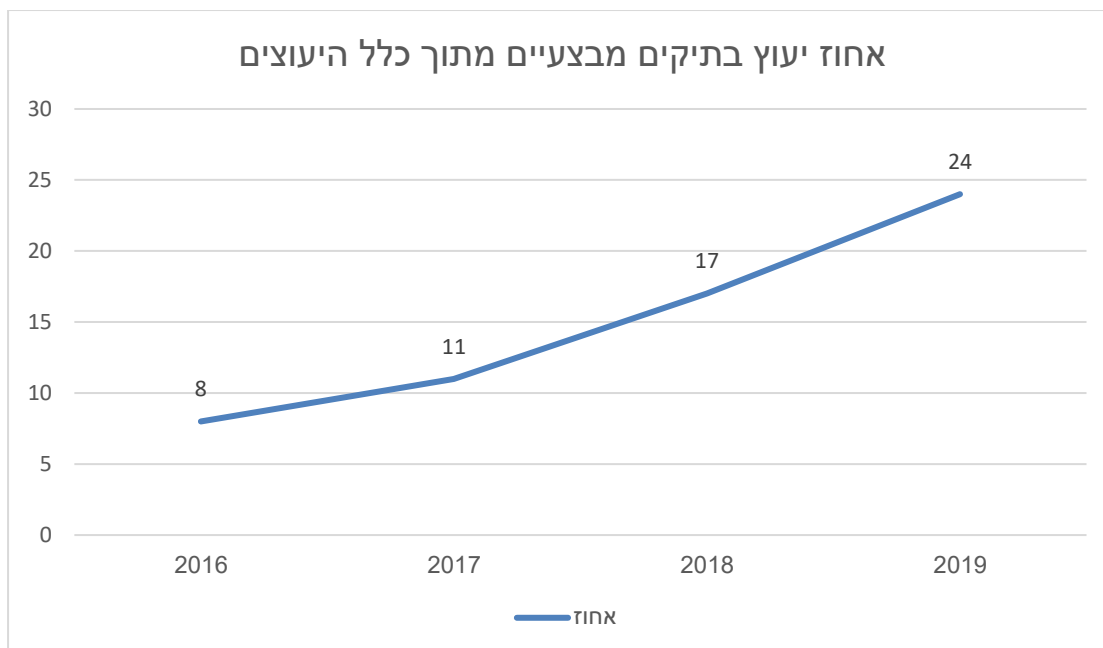

צווי מעצר מנהלי באזור יהודה ושומרון

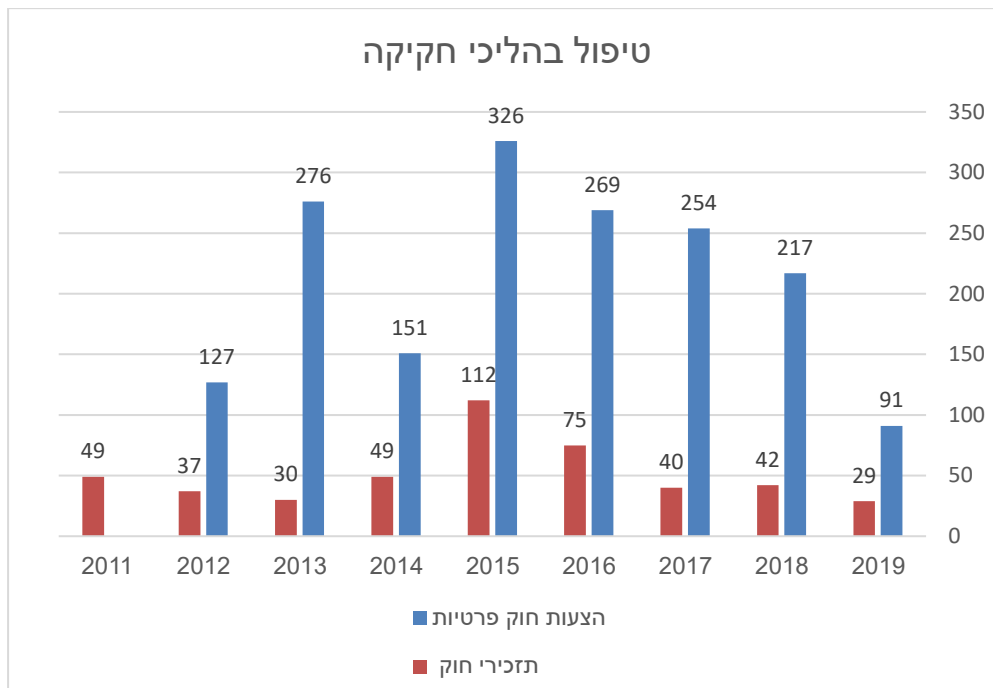

נספח ב': הסנגוריה הצבאית

נספח ג': מחלקת הייעוץ והחקיקה

נספח ד': מחלקת הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

דברי חקיקה באזור יהודה ושומרון בתחום הביטחוני – פלילי שנחתמו בשנת 2019

1. הסדרת הסמכות לתפוס ולהחרים רכבים שנפסלו לשימוש ("משטובות") – הצו בדבר העברת טובין (תיקון מס' 4) (יהודה ושומרון) התשע"ט-2019 והתקנות בדבר העברת טובין (החזקת רכבים פסולים) – בהתאם לתיקון החקיקה, תיאסר החזקת "רכבים פסולים" (המכונים "משטובות"). תיקון החקיקה נועד לאסור על עצם החזקת רכבים כאלה ללא היתר בשל הסכנה הבטיחותית והביטחונית הנובעת מהם.
2. התיישנות עבירות המבוצעות על ידי קטינים – הצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 63) (יהודה ושומרון) (צו מס' 1814) – במסגרת תיקון החקיקה, ייקבע הכלל שלפיו אין להעמיד לדין אדם אשר ביצע עבירה בהיותו קטין וחלפה שנה מיום ביצוע העבירה, ולעניין עבירות במדרג חומרה גבוה יותר, שנתיים מיום ביצוע העבירה, למעט במקרה שבו התקבלה הסכמת התובע הצבאי הראשי בפרקליטות הצבאית.
3. תסקירי מעצר לקטינים באיו"ש – הצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 64) (יהודה ושומרון) (צו מס' 1818), התשע"ט-2019 – ההסדר אשר נקבע בתיקון החקיקה משווה את עיקרי ההסדרים באיו"ש להסדרים הקבועים בחוק הישראלי. תיקון החקיקה נועד לסייע לבית המשפט להתרשם מנסיבותיו הפרטניות של עצור קטין שעניינו נדון בפניו ולבחון חלופות מעצר אפשריות בעניינו.
4. סגירת דלתיים בדיונים של קטינים ועדים שזהותם חסויה – הצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 65) (יהודה ושומרון) (צו מס' 1822) התשע"ט-2019 – דיונים בבית המשפט הצבאי לנוער יתקיימו בדלתיים סגורות, אלא אם יורה בית המשפט אחרת. כך גם באשר לעדותו של עד שזהותו חסויה. כמו כן, הוענקה לבית המשפט סמכות לחרוג מדיני הראיות, מטעמים שירשמו, בעת שהוא דן בבקשה לסגירת דלתיים.
5. תיעוד שפת חקירת קטינים – צו בדבר הוראות בטחון (הוראת שעה) (תיקון מס' 4) (יהודה ושומרון), תשע"ט-2019 – התיקון האריך את תוקפה של הוראת השעה, הקובעת הסדרים לעניין תיעוד חקירת קטינים ושפת החקירה, בשנה נוספת. הצו מכיל מספר הנחיות מהותיות באשר לשפת החקירה, וחובת תיעוד חזותי או קולי במקרים מסוימים.
6. צו בדבר חרמת כלי רכב גנובים (הוראת שעה) (תיקון מס' 7) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 – נקבע מנגנון המאפשר לקצין משטרה, לאחר היוועצות עם היועץ המשפטי להכריז על שטח מוגדר כ"מקום בו מתנהל סחר בכלי רכב גנובים או שמוחזקים בו כלי רכב גנובים", חזקה על כלי הרכב שנמצאים באזור שהינם בגדר "טובין הקשורים בעבירה".

7. טיפול בסוחרים ובמחזיקים של כלי רכב גנובים בשטח A – הצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 66) (יהודה והשומרון) (צו מס' 1824) התשע"ט-2019 – הצו מאפשר להורות על העמדתם לדין של מחזיקים וסוחרים בכלי רכב שנגנבו מישראל, שביצעו את העבירה בשטח A, בפני בית משפט צבאי. תיקון חקיקה זה הקנה סמכות שיפוט לבתי המשפט הצבאיים והעניק לחיילי צה"ל ולשוטרי משטרת ישראל את יתר סמכויות המעצר, החיפוש והתפיסה הנלווים לסמכות ההעמדה לדין.

דברי חקיקה באזור יהודה ושומרון בתחום האזרחי שנחתמו בשנת 2019

1. צו בדבר חוק לתיקון הוראות הקשורות בנכסי דלא נידיי מס' 51 לשנת 1958 (תיקון רישום שטח וגבולות) (יהודה והשומרון) (מס' 1815), התשע"ט-2019 – תיקון זה הקים את הוועדה לתיקון שטח וגבולות והסדיר את סמכויותיה, במטרה לאפשר עיגון חוקי והסדרה תהליכית של הליך קביעת גבולותיהם ושטחם של רישומי מקרקעין בשיטה הישנה שאינם מלווים במפה (קושאנים).
2. צו בדבר ועדות עררים (תיקון מס' 27) (יהודה והשומרון) (מס' 1816), התשע"ט-2019 – תיקון זה הסמיך את ועדת העררים לדון בעררים כנגד החלטות הנוגעות להליך תיקון שטח וגבולות, שהוסדר במסגרת צו מס' 1815 לעיל.
3. צו בדבר הקמת מנהל אזרחי (תיקון מס' 31) (יהודה והשומרון) (מס' 1817), התשע"ט-2019 – תיקון זה הקנה לראש המנהל האזרחי את סמכויות הביצוע הנוגעות להליך תיקון שטח וגבולות שהוסדר בצו מס' 1815, ובעיקרן התקנת התקנות הנדרשות לעניין.
4. צו בדבר חוק אגרות רישום מקרקעין (תיקון מס' 3) (הוראת שעה) (יהודה ושומרון) (מס' 1819), התשע"ט-2019 – תיקון הקובע פטור מאגרת רישום מקרקעין בגין עסקאות שונות במקרקעין, בעבור אדם עיוור או נכה. תוקפו של התיקון לשנה אחת בלבד, והצורך בהארכתו צפוי להיבחן בשנת 2020.
5. תקנות תכנון ערים כפרים ובניינים (עבודות ומבנים הפטורים מהיתר), התשע"ט-2019 – במהלך שנת 2019, חתמו מפקד כוחות צה"ל באזור וראש המנהל האזרחי על צו ותקנות מכוחו, המחילים פטור מהיתר בנייה לבינוי פשוט מסוג מסוים ובתנאים מסוימים, כפי שאומץ בישראל. התיקון מקל על הליכי התכנון והבנייה באזור באופן משמעותי.
6. צו בדבר סילוק מבנים חדשים (יהודה והשומרון) (הוראת שעה) (תיקון מס' 1) (מס' 1811), התשע"ט-2019 – תיקון הצו בדבר סילוק מבנים חדשים בהתאם להתחייבות המדינה במסגרת בג"ץ 4588/18 בוטל סעיף 6(א)1 לצו, המתנה את סילוק המבנה בכך שאינו מצוי בתחומי תכנית תכנון מפורטת. בנוסף נערכו תיקונים נוספים: הוראה בדבר תיקון טעות סופר (מס' 1) (סילוק מבנים חדשים) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019.

7. צו בדבר חוק העתיקות (תיקון מס' 2) (יהודה ושומרון) (מס' 1812), התשע"ט-2019 – מתן סמכות לפקחי קמ"ט ארכאולוגיה לחקור עברייני עתיקות.
8. תיקון צו בדבר מנהלת שירותים אזרחיים (יהודה ושומרון) (תיקון מס' 1) (מס' 1820), התשע"ט-2019 (צו "מנהלת חברון") – בהתאם להתחייבות המדינה אגב בג"ץ 358/18, תוקנה הסמכות לגביית תשלומי חובה, כך שיובהר שהיא תקפה רק כלפי מתיישבים.
9. צו בדבר אישור הקמה ופטור מרישיון לדרך זמנית בעלת חשיבות אזורית לאזור המיועד לתכנון מערבית ליישוב כפר תפוח (הוראת שעה) (יהודה ושומרון) (מס' 1821), התשע"ט-2019 – הקמה ופטור לדרך זמנית מערבית ליישוב כפר תפוח.
10. צו בדבר שיקום מחצבות (יהודה והשומרון) (מס' 1823), התש"ף-2019; תקנות בדבר קרן לשיקום מחצבות (יהודה והשומרון), התש"ף-2019 – הקמה של קרן באזור לשיקום מחצבות שהסתיימה החציבה בהן.
11. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 228) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 – ביטול מלי"ג איז"ש והסמכת מלי"ג ישראל להכרה במוסדות אקדמיים בתחומי המועצות הישראליות באזור.
12. תקנות עיסוק בחשמל (הסדרה והפעלה) (ייצור במתקן פוטו-וולטאי וחיבורו לרשת החלוקה בעקבות זכיה בהליך תחרותי) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019. במסגרת התקנות הוחלו אמות המידה שנקבעו בידי רשות החשמל בישראל לגבי מתקנים פוטו-וולטאיים.
13. תקנות המועצות האזוריות (תיקון התוספת – שינוי שמות היישובים חלמיש וניר) (תיקון מס' 36) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019; תקנות המועצות המקומיות (תיקון התוספת – שינוי שם היישוב אפרתה) (תיקון מס' 12) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019.
14. תקנות בדבר שידור ואותות (רישיונות תעודות ואגרות) (הוראת שעה) (תיקון) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 – תיקונים לגבי האגרות הנגבות בידי קמ"ט תקשורת.:
15. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 229) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 – הקמת אשכולות יישובים – סוג מיוחד ובעל סמכויות מורחבות של איגודי ערים, עבור המועצות הישראליות באיז"ש.
16. הכרזה בדבר ערכי טבע מוגנים (יהודה והשומרון) (תיקון מס' 7), התשע"ט-2019.

17. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 230) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019;
תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 142) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 –
קביעה כי שמורות טבע ואתרי עתיקות יהיו פטורים מארנונה, וששטחי המסחר
המצויים בהם יחויבו בארנונה.
18. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 231) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019;
תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 143) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019;
תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 232) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019;
תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 144) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 –
קביעת פטור למוסד מתנדב לשירות הציבור – התאמת ההוראות החלות במועצות
הישראליות באזור לפקודת הפיטורין כפי תוקפה בישראל.
19. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 233) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019;
תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 145) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 –
השעיית ראשי רשויות בעקבות הגשת כתב אישום נגדם.
20. צו בדבר חוק אגרות רישום מקרקעין (תיקון מס' 2) (הוראת שעה) (תיקון מס' 6)
(יהודה ושומרון) (מס' 1825), התש"ף-2019 – הארכת תוקף הוראת השעה להקלות
באגרת רישום מקרקעין.
21. צו בדבר הסדרת הסמכויות בנקודות מעבר (תיקון מס' 6 והארכת תוקף) (יהודה
ושומרון) (מס' 1826), התש"ף-2019 – הארכת תוקף הסמכויות בנקודות מעבר
והוספת מעבר "מצודה".
22. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 234) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019;
תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 146) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 –
בוצעו תיקונים ב-29 נושאים שונים שבהם נמצאו פערים בין תקנוני המועצות לבין
דברי החקיקה המקבילים בישראל.
23. תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 147) (יהודה ושומרון), התשע"ט-2019 –
הסדרת האפשרות החוקית לקיים ועדות קבלה ליישובים בתנאים מסוימים,
בדומה למצב בישראל.

נספח ה': בית הספר למשפט צבאי

